

बार्षिक प्रतिवेदन

२०७५/७६

नेपाल सरकार

अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

लाजिम्पाट, काठमाडौं

भूमिका

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को राजस्व नीतिका उद्देश्यहरू हासिल गर्न विभागले उच्चतम प्रयास गरेको छ । विभागबाट सम्पादित सबै कार्य एवं प्रयासहरूलाई राजस्व संकलनको उच्च प्राथमिकतासँग अन्तरआवद्ध गरिएको छ । विभागको लागि तोकिएको राजस्व संकलन लक्ष्यबमोजिम करीब २० प्रतिशत राजस्व वृद्धि हासिल गर्न विभाग सक्षम भएको छ । कर प्रशासनको चुस्तता तथा करदातामैत्री सेवा प्रवाह, कार्य फछ्यौटमा शीघ्रता, कर संकलन गर्न सकिने नयां क्षेत्रको पहिचान जस्ता कार्य गर्न विभाग प्रतिबद्ध रहेकोले यो सम्भव भएको छ । राजस्व संकलनको चुनौतीपूर्ण लक्ष्य पूरा गर्नका लागि सम्पादन गरिएका कार्यहरूको समीक्षा गरी आ.व. २०७५/०७६ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउंदा मलाई खुसी लागेको छ । विभागका चार वटा महाशाखा अन्तर्गत रहेका विभिन्न शाखाहरू तथा मातहत कार्यालयहरूमा कार्यमूलक लक्ष्य निर्धारण गरी सोही अनुरूप कार्य सम्पादन गर्ने गरेको हुंदा प्रस्तुत प्रतिवेदन समेत राजस्व संकलन, करदाता शिक्षा र सेवा, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, प्रशासकीय पुनरावलोकन, अन्तःशुल्क प्रशासन लगायत अन्य मुख्य मुख्य क्रियाकलाप समावेश गरी तयार गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिपादन एवं अवलम्बन गरिएका करसम्बन्धी नयाँ सिद्धान्त तथा व्यवहारलाई समेत सूक्ष्म रूपमा अध्ययन, विश्लेषण गरी कर कानूनमा गर्नुपर्ने समसामयिक व्याख्या एवं सुधार गर्दै आएको छ । त्यसैगरी, सूचना प्रविधिको प्रयोग र करदाता शिक्षामा जोड दिँदै करदातामैत्री कर प्रशासनको माध्यमबाट आन्तरिक राजस्व परिचालन बढाउनेतर्फ विभागले कार्य गर्दै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा आन्तरिक राजस्व विभागको राजस्व संकलनको लक्ष्य रु ४ खर्व ४ अर्व २२ करोड रहेकोमा रु ३ खर्व ५८ अर्व ३५ करोड राजस्व संकलन भएको छ । शीर्षकगत राजस्व संकलनको अवस्थालाई हेर्दा मू.अ.कर, अन्तःशुल्क र व्याजकरतथा अन्य शीर्षकहरूमा राजस्व लक्ष्यभन्दा केही कम संकलन भएको छ । समग्र राजस्व असुली गत वर्षभन्दा करिव २० प्रतिशतले वृद्धि भएको अवस्था छ । आगामी दिनमा कुल राजस्वमा आन्तरिक राजस्वको योगदान बढाई कर प्रणालीलाई सवल र प्रभावकारी बनाउन विभागले करदाता शिक्षालाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने, बजार अनुगमनलाई थप प्रभावकारी र नतिजामूखी बनाउने, सूचना प्रविधिको प्रयोगमा व्यापकता ल्याउने, सूचना र जोखिममा आधारित अनुसन्धान र कर परीक्षणमा जोड दिने, मानव स्रोतको क्षमता, सीप विकासमा सघन रूपमा तालिम सञ्चालन गर्ने रणनीति तय गरेको छ । विभागले करदाताको स्वेच्छिक कर सहभागिताको माध्यमबाट अधिकतम कर राजस्व संकलन गरी तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्ने गरी आफ्ना गतिविधि केन्द्रित गर्नेछ । यसका लागि विभागले वार्षिक व्यवसायिक कार्ययोजनाको निर्माण र कार्यान्वयन, कर कानूनको पालनामा जोड दिँदै कर छली चुहावट नियन्त्रण गर्ने, कर प्रशासनलाई दक्ष स्वच्छ एवं सुदृढ बनाउने रकर सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि करदाता सेवा, शिक्षा, सूचना सम्प्रेषणका क्रियाकलाप बढी भन्दा बढी सञ्चालन गरिनेछ ।

आन्तरिक राजस्व विभागबाट सम्पादन हुने विविध कार्यहरूमा केही चुनौतीहरू पनि देखिएका छन् । प्रविधिको विकाससंगै आएका Digital economy र अनौपचारिक अर्थतन्त्रलाई औपचारिक अर्थतन्त्रमा रूपान्तरण गरी करधारमा ल्याउने जस्ता चुनौतीलाई सम्बोधन गर्ने क्षमता तथा संरचनाको विकास र पहुँच बढाउनु आवश्यक छ । त्यस्तै करदातामैत्री व्यवहार गर्न राजस्व प्रशासनमा संलग्न जनशक्तिको व्यवहारिक रूपान्तरण गर्ने थप चुनौति रहेको छ ।

विभागको कार्यगत लक्ष्य तथा राजस्व संकलनको लक्ष्य प्राप्त एवं कर प्रणालीको सुदृढीकरणका सन्दर्भमा माननीय मन्त्रीज्यू, श्रीमान् सचिव ज्यूहरु, राजस्व व्यवस्थापन महाशाखाका प्रमुख ज्यूको प्रत्यक्ष निर्देशन एवं मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको सहयोगबाट पनि विभागलाई सुम्पिएका कार्यसम्पादन गर्नको लागि सहज भएको छ। यसको लागि उहाँहरुप्रति कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु। त्यस्तै, विभागको कार्यगत लक्ष्य तथा राजस्व संकलनमा सल्लाह सुझाव मार्गदर्शन दिई सहयोग र समन्वय गर्नुहुने करदाता लगायत सरोकारवाला विभिन्न सरकारी, निजी, गैह्र सरकारी निकाय, सघ संस्था, व्यक्ति तथा विदेशी दातृ निकायहरु प्रति कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु। वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने विभागका उपमहानिर्देशक श्री थानेश्वर गौतम, निर्देशक श्री ऋषिराम पोखरेल, निर्देशक श्रीसुनिल कुमारयादव , निर्देशक श्रीबिमल सापकोटा, निर्देशक श्रीतारा प्रसाद सापकोटा रशाखा अधिकृत श्री पवित्रा ज्ञवाली लाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । अन्तमा, प्रतिवेदनमा देखिएका कमी कमजोरी सुधार गर्दै आगामी दिनमा यसलाई अझ बढी गुणस्तरयुक्त बनाउन सबै पक्षबाट उचित पृष्ठपोषणको अपेक्षा गरेको छु ।

विनोदबहादुर कुंवर

महानिर्देशक

मंसिर, २०७६

विषय सूची

कार्यकारी सारांश

१. सामान्य जानकारी
  - १.१ परिचय
  - १.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता र प्रतिबद्धता
  - १.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संचरना र जनशक्ति व्यवस्थापन
  - १.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा
  - १.५ आन्तरिक राजस्व विभागको प्रतिबद्धता पत्र, २०७६
२. आर्थिक वर्ष २०७५/७६को समष्टिगत उपलब्धी
  - २.१ कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात
  - २.२ कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तः शुल्क परिचालनको अवस्था
  - २.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान
  - २.४ कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान
  - २.५ राजस्वको संरचनागत योगदान
  - २.६ पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनाको समीक्षा
  - २.७ शाखागत विश्लेषण
    - २.७.१ करदाता सेवा शाखा
    - २.७.२ सूचना संकलन, अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखा
    - २.७.३ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा
    - २.७.४ योजना तथा मानव संशाधन विकास शाखा
    - २.७.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा
    - २.७.६ वेरुजु शाखा
    - २.७.७ अन्तःशुल्क शाखा
    - २.७.८ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा
    - २.७.९ कर फिर्ता शाखा
    - २.७.१० प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा
    - २.७.११ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा
    - २.७.१२ बक्यौता शाखा
    - २.७.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा
    - २.७.१४ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा

२.७.१५ नीति विश्लेषण शाखा

२.७.१६ कानून शाखा

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण
  - ३.१ कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत असुलीको अंश
  - ३.२ विगत आठ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था
  - ३.३ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात
  - ३.४ शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)
  - ३.५ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था
  - ३.६ शीर्षकगत आयकर संकलनको संरचना
  - ३.७ आ.ब. २०७५/०७६ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्था
  - ३.८ अन्तः शुल्कको संरचनात्मक अवस्था
  - ३.९ आ.व. २०७५/७६ को अन्तः शुल्क तर्फको संकलन संरचना
  - ३.१० आ.व. २०७६/७६ को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था
  - ३.११ उपत्यका भित्रका करदाता सेवा कार्यालय (हाल आन्तरिक राजस्व कार्यालयको)को राजस्व संकलनको अवस्था
  - ३.१२ सामाजिक सुरक्षा कर
  - ३.१३ उपत्यकाभित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान
  - ३.१४ उपत्यकाभित्रका ठूला करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालय र साविकका करदाता सेवा कार्यालयको र उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्व संकलन संरचना
  - ३.१५ आकस्मिक लाभकर
  - ३.१६ विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान
  - ३.१७ पूँजीगत लाभकर

तालिकाहरूको सूची

तालिका १	कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात	२९
तालिका २	कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात	३०
तालिका ३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	३२
तालिका ४	कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	३३
तालिका ५	राजस्वको संरचनात्मक योगदान	३४
तालिका ६	शीर्षक गत राजस्व संकलनको बोनोट	३५
तालिका ७	पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनाको समिक्षा	३५
तालिका ८	करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था	३७
तालिका ९	मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	४०
तालिका १०	आ रा का तथा क से का: परिक्षण शाखा	४१
तालिका ११	ठूला तथा मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको अनुसन्धान शाखा	४१
तालिका १२	अनुसन्धान तर्फको लक्ष्य र प्रगती	४२
तालिका १३	अनुसन्धान बाट कर निर्धारण तर्फको लक्ष्य र प्रगती	४२
तालिका १४	कार्यालयहरूको समग्र कार्यसम्पादन ग्रेडिड	४७
तालिका १५	कार्यालयगत बेरुजुको अवस्था	४८
तालिका १६	दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता भएका देशहरू	५१
तालिका १७	कर फिर्ता विवरण	५४
तालिका १८	कुटनीतिक कर फिर्ता विवरण	५५
तालिका १९	प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगती	५६
तालिका २०	आ.व. २०७५/७६ सम्मको बक्यौताको विवरण	६५
तालिका २१	आ.व. २०७५/७६ को मात्र बक्यौताको विवरण	६५
तालिका २२	करमा स्थाई लेखा नं नलिएको बक्यौता विवरण	६६
तालिका २३	आयतन अनुसार आयकर बक्यौता	६६
तालिका २४	आयतन अनुसार मू.अ.कर बक्यौता	६६
तालिका २५	पुनरावलोकन सम्पन्न र कार्यालयहरूबाट प्राप्त प्रतिक्रियाको संख्यात्मक विवरण	६९
तालिका २६	आ.व. २०७५/७६ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति	७६
तालिका २७	आ.व. २०७५/७६ को शीर्षकगत राजस्व संकलन	७८

तालिका २८	विगत ८ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	७९
तालिका २९	मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारीको अवस्था	८१
तालिका ३०	मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	८१
तालिका ३१	मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन	८२
तालिका ३२	मूल्यअभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	८३
तालिका ३३	आयकरको शीर्षकगत संकलन	८४
तालिका ३४	आ.व. २०७५/७६ को आयकरको क्षेत्रगत संकलन	८५
तालिका ३५	अन्तः शुल्कको शीर्षकगत संकलन	८७
तालिका ३६	आ.व. २०७५/७६ को अन्तःशुल्कको संकलन संरचना	८८
तालिका ३७	ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन	८९
तालिका ३८	आ.व. २०७५/७६ को कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन	९०
तालिका ३९	उपत्यकाभित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन	९२
तालिका ४०	सामाजिक सुरक्षा कर संकलन	९३
तालिका ४१	ठूला करदाता, मध्यस्तरीय करदाता उपत्यका भित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको र उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्व संकलनमा योगदान	९४
तालिका ४२	उपत्यका भित्रका र उपत्यका बाहिरका कार्यालयहरूको राजस्व संकलनमा योगदान	९५
तालिका ४३	आकस्मिक लाभकर	९६
तालिका ४४	विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान	९७
तालिका ४५	पूँजीगत लाभकर	९८

चित्रहरूको सूची

चित्र १	कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	३०
चित्र २	कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मू.अ.कर आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अवस्था	३१
चित्र ३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	३२
चित्र ४	कुल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	३४
चित्र ५	कर फर्ता अवस्था	५५
चित्र ६	आ.व. २०७५/७६ को शीर्षकगत राजस्व संकलन	७७
चित्र ७	आ.व. २०७५/७६ को शीर्षकगत राजस्वको हिस्सा	७८
चित्र ८	विगत आठ वर्षको राजस्व संकलन	८०
चित्र ९	शीर्षकगत मू.अ.कर संकलनको प्रगति विश्लेषण	८३
चित्र १०	मूल्यअभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	८४
चित्र ११	शीर्षकगत आयकर संकलन	८५
चित्र १२	आ.व. २०७५/७६ मा आयकरको क्षेत्रगत राजस्व संकलन	८६
चित्र १३	अन्तःशुल्कतर्फको राजस्व संकलन प्रवृत्ति	८७
चित्र १४	आ.व. २०७५/७६ मा अन्तःशुल्क संकलन संरचना	८८
चित्र १५	ठूला करदाता कार्यालयको लक्ष्य र संकलन	८९
चित्र १६	आ.व. २०७५/७६ को कार्यालयगत राजस्व संकलन	९१
चित्र १७	उपत्यका भित्रका करदाता सेवा कार्यालयको राजस्व संकलनको अवस्था	९३
चित्र १८	सामाजिक सुरक्षा कर	९४
चित्र १९	उपत्यकाभित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान	९५

चित्र २०	उपत्यकाभित्रका र उपत्यका बाहिरका कार्यालयको राजस्व संकलनमा योगदान	९६
चित्र २१	आकस्मिक लाभकर	९६
चित्र २२	विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदानको प्रवृत्ति	९७
चित्र २३	पूँजीगत लाभकर	९८

अनुसूचीहरू

अनुसूची १	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, व्यक्तिगत स्थायी लेखा नं. दर्ताको अवस्था	९९
अनुसूची २	आ.व. २०७५/७६ सम्म मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ताको अवस्था	१०१
अनुसूची ३	आ.व. २०७५/७६ मा आयकर दर्ता	१०३
अनुसूची ४	आ.व. २०७५/७६ को क्षेत्रगत राजस्व संकलन उपलब्धी	१०७
अनुसूची ५	कार्यालयगत राजस्व संकलनम योगदान	१०८
अनुसूची ६	आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत कार्यालयहरूको संगठनात्मक तालिक	११०
अनुसूची ७	विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको टेलिफोन फ्याक्स	१११

संकेत सूची

आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.रा.वि.	आन्तरिक राजस्व विभाग
आ.रा.का.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय
उ.म.न.पा.	उपमहानगरपालिका
क.से.का.	करदाता सेवा कार्यालय
का.म.पा.	काठमाण्डौ महानगरपालिका
गा.पा	गाउँपालिका
चा.ए.	चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट
ठू.क.का.	ठूला करदाता कार्यालय
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
म.ले.नि.का.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालय
मू.अ.कर	मूल्य अभिवृद्धि कर
रा.प.प्र.	राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी
रा.प.द्वि.	राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी
रा.प.तृ.	राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी
रा.प.अ.	राजपत्र अनंकित
रु.	रूपैयाँ
शा.अ.	शाखा अधिकृत
AA	Amended Assessment
ABBS	Any Branch Banking System
ASYCUDA	Automated System for Customs Data and Management
DTAA	Double Taxation Avoidance Agreement
EASy	Excise Automation System
ECR	Electronic Cash Register
EIMS	e-Internal Monitoring System
e-PAN	electronic- Permanent Account Number
e-TDS	electronic- Tax Deducted at Source
FY	Fiscal Year
GDP	Gross Domestic Product
glz	German Institute for International Co-operation
IT	Income Tax
MA	Management Assessment
NF	Non - Filer
OECD	Orgnization for Economic Cooperation and Development
PAN	Permant Account Number
PDCR	Posted Data Change Request
RAS	Revenue Accounting System
RD	Return Detail
SMS	Short Massage Service
TPS	Taxpayer Service
VAT	Value Added Tax

कार्यकारी सारांश

नेपालमा व्यवस्थित कर प्रणाली थालनी भएको छ दशक भइसकेको छ । करिव दुई दशक भन्दा बढी समयदेखि स्वयंकर निर्धारणको सिद्धान्तमा आधारित आधुनिक कर प्रणालीको अभ्यास गर्दै आएका छौं। बदलिदो आर्थिक व्यवस्था अनुरूप कर प्रणालीमा समयानुकूल सुधार ल्याई समृद्धि र सुशासनको लक्ष्य पूरा गर्न विभिन्न सुधारका प्रयासहरू गरिदै आईएको छ। संघीय प्रणाली अनुरूप कर प्रशासनको संरचनागत सुधार गर्दै व्यवसायी र करदाता मैत्री कर प्रशासन मार्फत् आर्थिक वृद्धिलाई सहयोग पुर्याउदै अधिकतम राजस्व परिचालन गर्ने तर्फ हाम्रा सम्पूर्ण प्रयास केन्द्रीत छन्। कर परिपालनाको स्तरमा वृद्धि गर्ने, सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारलाई करको दायरामा ल्याउन कर संकलन लागत र करदाताको कर परिपालना लागत घटाउने, करदाता तथा कर प्रशासनमा स्वच्छता, व्यवसायिकता, पारदर्शिता र सदाचारिता कायम गर्ने दिशातर्फ थप प्रयासहरू गर्नुपर्ने आवश्यकता छ।

करसम्बन्धी नवीनतम अवधारणा तथा अभ्यास अबलम्बन गरी कर प्रणालीलाई थप प्रगतिशील र स्वचालित सूचना प्रविधियुक्त कर प्रशासन मार्फत अन्तराष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरूप करदाता मैत्री र गुणस्तरयुक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ एकीकृत कर प्रणाली अबलम्बन गर्ने नीति अनुरूप २०५८ साल बैशाख २ गते साविकको कर विभाग र मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । आएको ऐन, २०५८, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ र ती ऐन अन्तर्गतका नियमावलीहरू कानुनी आधारका रूपमा रहेका छन्।

स्वच्छ, पारदर्शी र व्यापक कराधारयुक्त कर प्रणालीबाट नै “समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली” को अवधारणा साकार पार्न उपयुक्त कर नीति र सुदृढ सेवाको सुनिश्चितता प्रदान गरी कर सहभागिता वृद्धि गर्न विभागले विभिन्न प्रयास गर्दै आएको छ। मुलुकको आन्तरिक स्रोत परिचालनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको आन्तरिक राजस्व विभागको क्रियाशीलताले राजस्व संकलनमा थप प्रभावकारिता हासिल भई सार्वजनिक वित्त सुदृढ हुँदै गएको छ। हाल यस विभागले ठूला करदाता कार्यालय १, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय १, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ३८, र करदाता सेवा कार्यालय १९ गरी जम्मा ५९ वटा कार्यालयबाट आन्तरिक राजस्वको प्रशासन गरेको छ।

कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुदै गएका छन् भने कर प्रणालीमा गरिएका सुधार प्रयासको फलस्वरूप आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भई कर संकलनमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको छ । फराकिलो पारदर्शी र स्वच्छ कर प्रणालीको माध्यमबाट विकास प्रक्रियामा टेवा पुग्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागलाई सक्षम संस्थाको रूपमा स्थापित गर्दै समतामूलक, प्रगतिशील, पारदर्शी र पूर्वानुमानयोग्य कर प्रणाली सुनिश्चित गर्ने हाम्रो प्रमुख उद्देश्य हो। “कर: समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको भर”को नारासहित सातौँ राष्ट्रिय कर दिवस मनाइएकोमा “स्वच्छ कर प्रशासन: विकास र सुशासन” भन्ने नाराका साथ आठौँ राष्ट्रिय कर दिवस २०७६ को संघारमा छौं । कर प्रणाली सुधार गर्न अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको

आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण, स्वच्छता, सदाचार, व्यवसायिकता, सम्मान, सहकार्य र नवप्रवर्तन कर प्रशासनका प्रमुख मान्यताहरू रहेका छन् ।

आ.व २०७५/०७६ मा भएका मुख्य मुख्य प्रगतिलाई सक्षिप्तमा देहायनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- आर्थिकवर्ष २०७५/७६ मा आन्तरिक राजस्व विभागको राजस्वको लक्ष्य ४ खर्ब ०४ अर्ब २२ करोड रहेकोमा असुली ३ खर्ब ५८ अर्ब ३५ करोड भै लक्ष्यको तुलनामा ८८.६५ प्रतिशत प्रगती भएको छ । आ.व. ०७४/७५ को तुलनामा यो असुली २० प्रतिशतले बढी भयो ।
- मूल्य अभिवृद्धि कर: रु. २ खर्ब ८४ अर्ब ६९ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. २ खर्ब ४६ अर्ब १२ करोड असूल भएको छ । सो मध्ये पैठारीतर्फ १ खर्ब ८२ अर्ब ६७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्ब ५७ अर्ब ८२ करोड र आन्तरिक तर्फ १ खर्ब २ अर्ब १ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ८८ अर्ब ३० करोड असूल भएको छ । आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८६.५६ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।
- आयकर: रु. २ खर्ब २५ अर्ब २७ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्ब ९२ अर्ब ६२ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ८५.५१ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।
- अन्तःशुल्क: रु. १ खर्ब ३४ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्ब २१ अर्ब ७२ करोड असुली भएको छ । अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ ५८ अर्ब ८४ करोड लक्ष्य रहेकोमा ४८ अर्ब ११ करोड र आन्तरिक तर्फ रु ७६ अर्ब १० करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ७३ अर्ब ६० करोड असुली भएको छ । आन्तरिकतर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९६.७१ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।
- विभाग र मातहत कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई कर परीक्षण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा १२ बटा तालिम संचालन गरी ३१५ कर्मचारीहरूलाई विभिन्न विषयमा तालिमप्रदान गरिएका छन् भने वैदेशिक तालिम, सेमिनार, अध्ययन भ्रमणमा विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत ५१ जना कर्मचारीहरूलाई सहभागी गराइएको छ ।
- आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको जम्मा ३८ अर्ब ५२ करोड ५५ लाख ४५ हजार राजस्व, विनियोजन र धरौटी तर्फको कूल बेरजु रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा २१ अर्ब ४० करोड ७५ लाख ९४ हजार बेरजु फर्छ्यौट भएको छ । उक्त बेरजु फर्छ्यौट कूल बेरजुको ५५.६ प्रतिशत हुन आउँछ ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा व्यवसायिक स्थायी लेखानम्बर (B-PAN) जम्मा १९९१६६ प्रदान गरी यस आर्थिक वर्ष सम्ममा जम्मा १२३५४१२ करदाताले व्यवसायिक स्थायी लेखानम्बर र आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्बर (P-PAN) २२९८५० प्रदान गरी यस आर्थिक वर्षसम्ममा जम्मा ९९६०४१ करदाताले व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्बर प्रदान गरिएको छ । साथै आर्थिक वर्ष २०७५/७६मा सरकारी तथाअन्य संस्थाहरू जम्मा ७३७ लाई Withholdee PAN Number प्रदान गरिएको छ ।

- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा मू.अ.कर दर्ता तर्फ ३६५३२ करदाताहरूको कारोवार दर्ता गरी यस आर्थिक वर्षसम्म २४०४६० वटा करदाताहरू मू.अ.करमा दर्ता भएका छन् ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा अन्तःशुल्कतर्फ ६८२१३ करदातालाई अन्तःशुल्क इजाजत पत्र प्रदान तथा नवीकरण गरिएको छ । आ.ब. २०७५/७६ मा मू.अ.कर तर्फ २५.१० र आयकर तर्फ ४८ प्रतिशत नन्फाईलर रहेको देखिन्छ ।
- आ.ब. ०७५/७६ मा ३६९९ करदाताको पूर्ण कर परीक्षण सम्पन्न भएको छ । यसबाट आयकरतर्फ रु.४७८७ करोड, मु.अ.करतर्फ २४७ करोड र अन्तःशुल्कतर्फ ४५ करोड ३२ लाख कर निर्धारण हुनुका साथै रु.५४५० करोड नोक्सानी घटेको देखिन्छ ।
- मदिरा तथा सूतीजन्य वस्तुहरू उत्पादन गर्ने उद्योगहरूले कच्चा पदार्थ राख्ने गोदाम, तयारी पदार्थ राख्ने गोदाम, निष्कासन गर्ने ठाउँमा सिसि टिभि क्यामरा राख्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ ।

भाग- १

जानकारी

१. सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

मुलुकको वित्त नीतिको प्रमुख उपकरण कर राजस्व अन्तर्गत आन्तरिक राजस्व परिचालनको महत्वपूर्ण स्थान रहन्छ । आन्तरिक राजस्व परिचालनमा सक्षमता र प्रभावकारिता ल्याउने उद्देश्यले २०५८ साल वैशाख २ गते साबिकको राजस्व प्रशासनलाई पुनर्संरचना गरी आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । यस विभागले मूलतः आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको प्रशासन गर्दै आएको छ । साबिकमा काठमाडौंमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं १, २ र ३ खारेज गरी हाल ३८ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालय, १ मध्यमस्तरीय, १ ठूला करदाता र १९ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरू गरी हाल ५९ वटा कार्यालयहरू रहेका छन् । उपत्यकाभित्रका १३ वटा सेवा कार्यालयहरू र उपत्यका बाहिरका ५ सेवा कार्यालयहरूको स्तरोन्नति गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय बनाईएको छ । आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरू कार्यमूलक संगठनमा आधारित छन् ।

वर्तमान विश्व अर्थतन्त्रको संरचना आर्थिक अन्तर्निर्भरतामा आधारित छ । पूँजी, प्रविधि र श्रमको बढ्दो प्रवाहले विश्वव्यापीकरणका चुनौती बढिरहेका छन् । यस परिप्रेक्ष्यमा मुलुकको कराधारको संरक्षण गर्न र राजस्वमा दिगो वृद्धि ल्याउन कर प्रणालीमा नीतिगत र संरचनागत सुधारका प्रयास सुरु भएको छ ।

नेपालमा २०५८ सालमा आयकरको आधुनिक कानुनी संरचना र प्रणाली स्थापना भएको हो । आयकर प्रणालीलाई विश्वव्यापी रूपमा प्रतिस्पर्धी र तुलनायोग्य बनाउन, कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउन विगतका असल अभ्यास र कानुनी प्रबन्धलाई व्यवस्थित गर्दै २०५८ साल चैत्र १८ गते आयकर ऐन लागू गरिएको थियो । यस ऐनले आय आर्जन गर्ने जुनसुकै व्यक्ति वा निकायलाई पनि करको दायरामा ल्याउने, व्यवसाय, रोजगारी र लगानीका क्षेत्रमा करारोपण गर्ने तथा स्वयं कर निर्धारण प्रणालीमा आधारित कर लगाउने कानुनी व्यवस्था गरेको छ । आयकरतर्फ आधुनिक संरचना र प्रणाली स्थापित गरी हालसम्म ई-फाइलिङ, ई-टीडीएस, ई-पान र ई-पेमेन्टसम्मका सुधार गर्दै डिजिटल प्रणालीमा आधारित बनाउने कार्य अगाडि बढेका छन् ।

वस्तु तथा सेवामा लाग्ने विभिन्न करहरू जस्तै: बिक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करलाई प्रतिस्थापन गर्दै लेखामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर लागू भएको दुई दशक पूरा भैसकेको छ । यो कर मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ जारी भई २०५४ साल मार्ग १ गतेदेखि कार्यान्वयनमा आएको हो । यसको कार्यान्वयन पश्चात् नेपालमा आन्तरिक राजस्वको दायरा फराकिलो भएको छ । कर संरचनामा उल्लेखनीय वृद्धि भएको छ । बजारमा बिल बिजक जारी गर्ने प्रवृत्तिमा अझै सुधारको अपेक्षा गरिएतापनि कारोबारको पारदर्शिता र लेखाङ्कनमा सुधार देखिन थालेको छ । कर र करारोपणको आधारशीला र राजस्वको प्रमुख स्रोतका रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर रहेको छ ।

त्यसैगरी, मदभट्टी र ठेकामा आधारित थोक करका रूपमा रहेको अन्तःशुल्क समेत आन्तरिक राजस्व विभागको नियमनमा भौतिक नियन्त्रण प्रणाली तथा स्वयम् निष्कासन प्रणालीमा आधारित भई प्रशासन हुँदै

आएको छ । एकातर्फ स्वास्थ्य, वातावरण र सामाजिक रूपमा असर पार्ने निश्चित प्रकृतिका वस्तुमा उच्च अन्तःशुल्कको दर लगाई नियन्त्रण गर्ने नीति रहेको छ भने अर्कोतर्फ नेपाल विश्व व्यापार संगठनको सदस्य भएपश्चात् भन्सारको प्रतिस्थापनको रूपमा प्रमुख राजस्वको स्रोतका रूपमा यसको दायरा बढाउँदै लगेको अवस्था छ ।

अन्तःशुल्क समेत आन्तरिक राजस्व परिचालनको महत्वपूर्ण हिस्सा बनेको छ । अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउन पुरानो ऐनलाई परिमार्जन र प्रतिस्थापन गरी २०५८ सालमा अन्तःशुल्क ऐन जारी भयो । हाल कार्यमूलक व्यवस्था अनुसार यसको प्रशासन हुँदै आएको छ ।

अप्रत्यक्ष विधिको प्रयोग गरी करदाताको अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण, ग्रुप अडिट, EDPकर परीक्षण तथा अनुसन्धान, आयकरतर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेश एकीकृत कर प्रणालीबाट सिर्जना हुने व्यवस्था, इन्टिग्रेटेड ट्याक्स सिस्टम र आशिकुडा वर्ल्ड सिस्टमको इन्टरफेस गरी RiskProfiling परिमार्जन लगायतका सुधार भएको छ ।

आर्थिक गतिविधिमा संलग्न भएका तर स्थायी लेखा नम्बर नलिएका करिब २ लाख व्यक्तिहरूलाई करको दायरामा ल्याईएको । करयोग्य आय भएका तर करमा दर्ता नभएका सबै कर्मचारी, पेशाविद्, व्यवसायी, स्वरोजगार गर्ने २ लाख २९ हजार भन्दा बढी व्यक्तिहरूलाई स्थायी लेखा नम्बर वितरण गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व प्रणाली सुधारको लागि गरिएका विभिन्न प्रयासका बाबजुद अझै पनि आय आर्जन गर्ने थुप्रै व्यक्तिहरूलाई करको दायरामा ल्याउन थप प्रयास जरुरी छ । करदाताहरूलाई आफ्नो कर निर्धारण सही ढंगले गर्न सक्ने गरी सशक्तिकरण गर्ने र कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो भन्ने धारणा जगाई उत्प्रेरित गर्ने वातावरण र व्यवस्थापकीय दक्षताको विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । कार्यालयको कार्य संरचना र कार्यप्रणालीलाई कार्यमैत्री र करदातामैत्री बनाउन थालिएको छ । यद्यपि थप सुधार र विकासका लागि अझ योजनाबद्ध रूपमा कार्य गर्न आवश्यक छ । करदातालाई सुलभ, सहज र स्तरीय सेवा तत्काल प्रदान गर्न विकास र बिस्तार गरिएको विद्युतीय प्रणालीको भरपर्दो, विश्वसनीय र सुरक्षित सेवाको सुनिश्चितताको लागि थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ । कर प्रशासन र करदाता बीचको प्रत्यक्ष सम्पर्क घटाउन र कर सहभागिता लागत तथा समय न्यूनीकरण गर्न विद्युतीय प्रणालीको प्रयोगमा विभाग अग्रस्थानमा छ । तथापि यसको दिगोपना र विश्वसनीयता बढाउन नव प्रवर्तनसहितको थप सुधार गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ । विद्युतीय कर प्रशासनको उपयोग र बिस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्ने आवश्यकता पनि छ ।

कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो भने करसम्बन्धी सूचना र जानकारी जनस्तरमा पुऱ्याउनु कर प्रशासनको दायित्व हो । कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिन र समृद्ध नेपाल बनाउन आम करदाता र नागरिकमा जागरण बढाउनुपर्दछ । कर नीति तर्जुमा गर्दा समानता, स्वच्छता, तटस्थता, सरलता, निश्चितता, कर भुक्तानीमा सहजता ल्याउन समय सापेक्ष सुधार सहितको कानून, प्रक्रिया र विधिलाई आत्मसात गरिएको हुन्छ । सरकारले आदर्श कर प्रणालीलाई अवलम्बन गर्दै करदाता र आम नागरिकको स्वैच्छिक सहभागिता बढाउने, करारोपणमा न्यूनतम करको अन्तराल ल्याउने, कर संकलन लागतमा कमी गर्न, अर्थतन्त्रको दक्षता बढाउन सघाउने र यसरी संकलन गरिएको राजस्वको उपयोग जनताको हितमा खर्च गर्ने गरी कार्य गर्नुपर्दछ । त्यसैगरी आफुले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन

निगरानी गरौं भन्ने धारणा करदातामा जागृत गराउन सकेमा मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली सफल भएको मात्र सकिन्छ । हामीले तिरेको कर समृद्ध नेपाल निर्माणको लागि हो । सरल, सहज र उत्कृष्ट सेवाबाट सन्तुष्ट र सुखी नागरिक हुन अन्ततः आन्तरिक स्रोतका रूपमा रहेको करकै भर पर्नुपर्ने यथार्थलाई सबै सर्वसाधारणमा पुऱ्याउन लागि गर्नुपर्दछ । संघीय नेपाललाई विकसित समृद्ध र न्यायपूर्ण बनाउनका लागि आन्तरिक स्रोतको आवश्यकता र करको महत्व जनजन र घरघरसम्म पुऱ्याउन सकेमा करको स्वैच्छिक सहभागिताद्वारा समृद्ध देश निर्माणमा सहयोग पुऱ्नेछ ।

१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू

नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन, विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, करदाता शिक्षा र सेवा वढाउने आन्तरिक कार्य प्रक्रियाको सरलीकरण, जोखिममा आधारित कर परीक्षण २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यावसायिक संगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको उद्देश्य रहीआएको छ । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हीत अनुकूल बनाउँदै नेपालको करधारको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्न थालिएको छ । नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा रहेको छ । यसले क्रमशः आफुलाई पूर्णतः व्यवसायिक बनाउने दिशामा लागि रहेको छ । यस विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य तथा रणनीतिहरूका साथै कार्यसञ्चालनका मान्यताहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

सोच (Vision)

- फराकिलो, पारदर्शी र स्वच्छ कर प्रणालीको माध्यमबाट विकास प्रक्रियामा टेवा पुऱ्ने गरी सक्षम संस्थाको रूपमा स्थापित हुने ।

गन्तव्य (Mission)

- उपुक्त कर नीतिहरू तथा उत्तम सेवाहरूको माध्यमबाट कर सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

समग्र उद्देश्य (Overall Objective)

- समतामूलक, प्रगतिशील, पारदर्शी र पूर्वानुमानयोग्य कर प्रणाली सुनिश्चित गर्ने ।

उद्देश्यहरू (Objectives)

- कर नीतिहरूमा सुधार
- करदाता सेवा र शिक्षाको अभिवृद्धि
- कानुन परिपालना सम्बन्धी संयन्त्रको सुदृढीकरण
- संरचना र प्रणालीको सुदृढीकरण

कायदेश (Mandates)

- कर प्रशासन तथा सुधार
- कर नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन
- करदाता सेवा र शिक्षा
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन
- अनुसन्धानरविकास

मूल्य मान्यताहरू (Values)

- सदाचार
- व्यावसायिकता
- स्वच्छता
- सम्मान
- सहकार्य
- नवप्रवर्तन

विभागको कार्यप्रणाली सुधारको प्रतिबद्धता

समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि करदाता, लगानीकर्ता र आम नागरिकले अपेक्षा गरेको आदर्श कर प्रणालीबाट प्रेरित भएर तर्जुमा गरिएको राजस्व नीतिका उद्देश्य पूरा गर्न स्वच्छता, समानता, तटस्थता र पारदर्शिता कायम गरी कर प्रशासन र करदाताबीच आपसी विश्वासको वातावरणमा स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, कर कानूनको परिपालनामा जोड दिने, सरल सहज र सुलभ करदाता सेवाद्वारा बढीभन्दा बढी कर संकलन गरी आन्तरिक राजस्व परिचालनमा महत्वपूर्ण योगदान दिने यस विभागको प्रतिबद्धता छ । समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीका लागि एकमात्र भरपर्दो साधन कर हो । यस अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै उत्कृष्ट सेवा प्रवाहद्वारा प्रविधिमैत्री, लगानीमैत्री र करदातामैत्री कर प्रणालीको कार्यान्वयन गर्दै सशक्त, व्यावसायिक र दक्ष कर प्रशासनको परिचय दिन विभाग कटिबद्ध छ । विभागको दोस्रो रणनीतिक योजनामार्फत समग्र कर प्रशासनलाई सुदृढ तुल्याउन देहायका ४ वटा क्षेत्रमा समग्र सुधार केन्द्रित छः

क) कर नीतिहरूमा सुधार

- लगानी र आर्थिक वृद्धिमा सघाउ पुग्ने ढंगले कर नीतिको सुधार गर्ने
- करधारलाई व्यापक र सुरक्षित बनाउने
- कर कानून र प्रक्रियागत ढाँचाको सामञ्जस्य गर्ने
- नीतिसिफारिसका लागि अनुसन्धान र विकासलाई पुनर्जिवित गर्ने

ख) करदाता सेवा र शिक्षामा सुधार

- कर सहभागिता र प्रशासनिक लागत घटाउन करदाता सेवामा सुधार गर्ने
- करसम्बन्धी सामग्री र सूचनाको विकास तथा अद्यावधिक गरी प्रसार गर्ने
- करदाता शिक्षा र अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने
- सेवा प्रवाह सम्बन्धमा सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य गर्ने

ग) सबलीकरण संयन्त्रको अभिवृद्धि

- सूचना सञ्जालमा सुधार
- करको दायरामा नआएका करदाताको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्ने
- उच्च जोखिम वहन गर्ने करदाताको कर परिक्षण र अनुसन्धान गर्ने
- नियामक र अनुसन्धान गर्ने अन्य निकायहरूसँग समन्वय गर्ने

घ) संगठन तथा प्रणालीको सुदृढीकरण

- संगठन संरचनामा सुधार गर्ने
- पेशागत र विशिष्टीकृत मानवस्रोतको संस्थागतीकरण गर्ने
- संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने
- पूर्ण क्षमताको विद्युतीय शासन प्रणालीको उपयोग गर्ने

सुविधायुक्त कर संरचना

करदाताको नजिक र शीघ्र सेवा प्रदान गर्ने अभिप्रायले विद्युतीय माध्यमबाट सेवा दिन कर सेवा प्रदायक सधैं तत्पर रहनेछ । यसबाट करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घट्नेछ । तसर्थ, तपसिलमा उल्लिखित सेवा यथासमयमै प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग सधैं प्रतिबद्ध छः

- करदाताको अधिकांश लिखित जिज्ञासाहरूको जानकारी १५ दिनभित्र दिईने,
- यदि कसैले विभागको कल सेन्टरमा टोल फ्री नम्बरमा फोन गरेमा कर सम्बन्धी जिज्ञासाको जवाफ तत्कालै पाईने,
- कर सम्बन्धी कुनै जिज्ञासा भएमा विभागको वेबसाईट www.ird.gov.np बाट तत्कालै जानकारी लिन सकिने,
- विभागको वेबसाईटबाटै विद्युतीय माध्यमबाटकर विवरण दाखिलागर्न सकिने,
- विद्युतीय माध्यमबाट करदाताले आफ्नो कर दायित्व भुक्तानी गर्न सक्ने व्यवस्था भएको,
- डे०१ र डे०२ विवरण भर्ने करदाताले TaxPayer Portalको स्वचालित प्रणालीबाटैकरचुक्ता प्रमाण पत्र लिनसकिने,
- रु. ३५ करोडभन्दा बढी कारोबार हुने करदातालाई विद्युतीय माध्यमबाट बिजक जारी गर्ने व्यवस्था मिलाईएको,
- करदाता दर्ताको जानकारी विभागको वेबसाईटबाट तुरुन्त सुसूचित गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित स्थायी लेखा नम्बर लिनका लागि आवेदन गरेमा सोही दिन उपलब्ध गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित कर फिर्ताका लागि आवेदन गरेमा नियमित निकासी कर्ताको हकमा ३० दिनभित्र र अन्य सामान्य कर फिर्ताको हकमा निवेदन प्राप्त भएको ६० दिन भित्रमा निर्णय दिइने ।

करदाताबाट अपेक्षा

करदाता पहिलो कर अधिकृत मानिन्छ । त्यसैले करदाता सचेत, जागरुक र शसक्त हुन जरुरी छ । गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन करदाताको पनि भूमिका हुन्छ । विभागले करदाताहरूबाट निम्न अपेक्षा राखेको छ ।

- नीति तथा कानून निर्माणमा सह उत्पादन तथा सहकार्य गर्ने,
- नीजि क्षेत्रका संघ संस्थाहरूले करदाता शिक्षा, सूचना, अधिकार र कर्तव्यको पालना सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी सम्प्रेषण गर्ने,
- स्थायी लेखा नम्बर लिई कारोबार गर्ने,
- मूल्य अभिवृद्धि करयोग्य कारोबार गर्नेले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता गरी कारोबार गर्ने,
- सामान खरिद गर्दा तथा बिक्री गर्दा कर बिजक लिने र दिने बानीको विकास गर्ने,
- अग्रिम कर कट्टि सम्बन्धी कर विवरण विद्युतीय माध्यमबाट प्रेषित गर्ने,
- आयकर तथा मूल्य अभिवृद्धि करका विवरणहरू म्यादभित्रै विद्युतीय माध्यमबाट बुझाउने,
- तोकिएको समयभित्रै कर दाखिला गर्ने,
- कर कानूनको परिपालना गर्ने,
- कर छलीका सूचनाहरू जिम्मेवार नागरिकको हैसियतबाट समयमा नै कर प्रशासनलाई उपलब्ध गराउने ।

१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

स्यवं कर निर्धारण, करको दायरा विस्तार तथा स्वतःस्फुर्त कर परिपालना, सीमित संख्यामा प्रभावकारी कर अनुसन्धान तथा कर परीक्षण, व्यवहारिक तथा आवश्यकतामा आधारित करदाता शिक्षा, देशव्यापी रूपमा कर सम्बन्धी चेतनाको अभिवृद्धि तथा चुस्त र पारदर्शी सेवा प्रवाह जस्ता आधारभूत मान्यताहरूलाई सार्थक तुल्याउने दिशामा आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना निर्देशित रहेको छ । यसको लागि गतिशिल कर नीति तर्जुमा, नियमित करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित शिघ्र करदाता सेवा तथावैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण र त्यसको प्राप्ति गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग र मातहत कार्यालयहरूमा पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (Functional System) अनुसारको संगठनात्मक स्वरूप कार्यान्वयनमा रहेको छ । आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकको प्रत्यक्ष निर्देशन र नियन्त्रणमा रहने गरी राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीका उपमहानिर्देशक र सूचना प्रविधि विज्ञको नेतृत्वमा विभागमा देहाय अनुसार चार महाशाखाहरू रहेका छन्:

(क) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, कर प्रणाली सुधार शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा, कानून शाखा, सामान्य प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन् ।

(ख) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत करदाता सेवा शाखा, कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, सूचना संकलन , अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखा, राजस्व संकलन तथा प्रक्षेपण शाखा, बक्यौता शाखा, बेरुजु शाखा, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा र कर फिर्ता शाखा रहेका छन्।

(ग) अन्तःशुल्क महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तःशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण तथा विकास शाखा रहेका छन्।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा र सूचना संचार प्रविधि शाखा रहेका छन्। यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्चालनमा आवद्ध गर्न र तदनुरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजीकरण गर्ने गर्दछ।

त्यस्तै महानिर्देशकको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ। सबै शाखाहरूको नेतृत्व राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीका उपसचिव स्तरका निर्देशकले गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। विभागमा राजपत्राङ्किततर्फ ७४ र राजपत्र अनङ्किततर्फ ११ तथा अन्य २७ गरी जम्मा ११२ जनाको स्थायी दरबन्दी कायम गरिएको छ। सो बाहेक विभागमा बरिष्ठ चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट, बरिष्ठ अर्थशास्त्री, अन्तराष्ट्रिय कर विज्ञ, अन्तर्राष्ट्रिय कानून विज्ञ, सिष्टम एडमिनिष्ट्रेटर, प्रणाली विश्लेषक, प्रोग्रामर, डाटावेश एडमिनिष्ट्रेटर, हार्डवेयर तथा नेटवर्क टेक्निसियन, पावर टेक्निसियनलगायतका कर सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवा करारमा लिन सकिने व्यवस्था अनुरूप केही डाटा इन्ट्रि सुपरभाइजर, हलुका सवारी चालक र कार्यालय सहयोगीहरू सेवा करारमा लिई कार्य सम्पादन गरिएको छ। विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीको सफल संचालनको लागि सफ्टवेयर र हार्डवेयर तर्फ अलग अलग टिम आउटसोर्सिङ गरि कार्य गराइएकोछ।

विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय १, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय १, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ३८ र १९ वटा करदाता सेवा कार्यालय गरी जम्मा ५९ वटा कार्यालयहरू रहेका छन्। ठूला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयमा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी (सह सचिव) स्तरको प्रमुख कर प्रशासक, आन्तरिक राजस्वकार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी(उप सचिव) स्तरका प्रमुख कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ भने करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी (शाखा अधिकृत) स्तरको कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ।

१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सौच

वि.सं. २००८ सालमा अर्थ मन्त्रालयको स्थापना भएपछि नेपालमा आधुनिक राजस्व प्रशासनको प्रारम्भ भएको हो। राजस्व प्रशासनलाई थप सुधार गर्ने क्रममा वि.सं. २०१५ मा अन्तःशुल्क ऐनतर्जुमा गरी लागू

गरियो। यसबाट कानून बमोजिम कर लगाउने प्रणाली व्यवस्थित हुँदै गएको देखिन्छ। त्यस पछि आयकर ऐनको निर्माणको साथसाथै कर सम्बन्धी अन्य कानूनहरू तर्जुमा गर्ने र ति कानूनहरूको कार्यान्वयन गर्दै जाने, कर सम्बन्धी अभिलेखहरू व्यवस्थित गर्दै जाने, विक्री कर, ठेक्का कर, होटल कर र मनोरन्जन करहरूलाई प्रतिस्थापित गरी मूल्य अभिवृद्धि कर लागू गर्ने, नयाँ आयकर ऐन २०५८ मा लागू गर्ने, कर प्रशासनमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउँदै लाने जस्ता सुधार प्रयासहरू समय क्रम सँगै अगाडी बढेको देखिन्छ।

प्रथम पुस्ताको सुधार (२०१५ देखि २०३१ सम्म)

यस चरणमा आधुनिक कर प्रशासनको अवधारणा निर्माण गर्ने, संगठन संरचनाको निर्माण तथा सुधार गर्ने र कानून तर्जुमा तथा कानूनको कार्यान्वयनद्वारा संविधानको मर्म अनुसार कानून बमोजिममात्र करारोपण गर्ने परिपाटीको थालनी तथा विकास भएको पाईन्छ। अन्तःशुल्क ऐन, २०१५ र आयकर ऐन, २०१९ को निर्माण गरी ति ऐनहरू मार्फत अन्तःशुल्क तथा आयकर जस्ता महत्वपूर्ण करहरूको करारोपणको थालनी भएको यस कालखण्डलाई प्रथम पुस्ताको सुधार अन्तर्गत राखे गरिन्छ।

दोस्रो पुस्ताको सुधार (२०३१ देखि २०४९ सम्म)

आयकर ऐन, २०३१ को तर्जुमा सँगै नेपालको कर प्रणालीमा कानून परिमार्जन तथा सुधार कार्यको थालनी भएको पाईन्छ। यस अवधिमा करारोपण गर्दा करदाताको अधिकारको सुरक्षा, सहभागितामूलक कर निर्धारण, समय सापेक्ष रूपमा करकानूनहरूमा संशोधन मार्फत आधुनिकीकरण गर्दै जाने र करदाता एवं कर प्रशासनलाई उत्तरदायी बनाउने प्रयास भएको देखिन्छ।

तेस्रोपुस्ताको सुधार (२०४९ देखि २०५८ सम्म)

यस चरणमा मूलत नेपालमा स्वयंकर निर्धारण प्रणालीको थालनी, कर अवधिको निश्चितता, चालु वर्षको आधारमा कर संकलन, मूल्य अभिवृद्धि करको कार्यान्वयन र विश्वव्यापीरूपमा अंगालिएका सिद्धान्त अनुरूप नयाँ र आधुनिक आयकर तथा अन्तःशुल्क कानूनको निर्माण गरिएको थियो। यही समयमा नेपालको कर प्रणालीमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी पूर्णतः आधुनिक तथा स्वःचालित कर प्रणालीको प्रारम्भ भएको पाईन्छ। यसबाट करदाता तथा कर प्रशासनको क्षमता विकास तथा करदाता सेवा प्रवाहमा प्रभावकारी रूपमा सुधार भएको छ। कर प्रशासन तथा करदाता दुवै पक्षको कर सहभागिता लागत घटेको छ।

चौथो पुस्ताको सुधार (२०५८ देखि हाल सम्म)

यस चरणमा नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी कागजी रूपमा राखिए अभिलेखहरूलाई कम्प्युटर प्रणालीमा रूपान्तरण गरियो। आन्तरिक रूपमा सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, बदलिँदो व्यवसायिक गतिविधि तथा प्रविधिको विकास अनुरूप कर

प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिको विकास, नतिजामा आधारित व्यवसायिक संगठन र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने जस्ता निरन्तर सुधार प्रयासलाई अगाडि बढाउँदै लगिएको छ।

नेपालको कर सुधारको सन्दर्भमा कुरा गर्दा चौथो पुस्ताको सुधारका लागि विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संस्थाहरूको पनि सहयोग प्राप्त भएको छ। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न डेनिस सरकारको सहयोग लामो समयसम्म प्राप्त भएको थियो भने आयकर प्रणालीको सुधारको लागि अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको अग्रणी भूमिकामा जर्मन सरकारले समेत साविकमा GIZ मार्फत सहयोग विस्तार गरेको थियो। आयकर कानूनको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन र मूल्य अभिवृद्धि करको सफल कार्यान्वयनमा डेनमार्क र जर्मन सरकारको सहयोग महत्वपूर्ण रहेको छ। कर प्रणालीको ज्यादै महत्वपूर्ण पक्षको रूपमा रहेको सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा डेनमार्क सरकारको सहयोगबाट PROTAX प्रणाली लागू गरिएको थियो। यस प्रणालीमा करदाताबाट प्राप्त हुने कर सम्बन्धी सूचना तथा तथ्यांकहरूलाई सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अभिलेख गर्ने कार्यको सफल कार्यान्वयन भइरहेको थियो। उक्त प्रणालीलाई प्रतिस्थान गरी हाल विभागमा वेवमा आधारित ITS (Integrated Tax System) कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। यसका अतिरिक्त आन्तरिक कार्य निर्देशिकाको निर्माण, सरलीकरण गर्न र २१ औं शताब्दीको आर्थिक जटिलता र त्यसले कर प्रणालीमा ल्याउने संभाव्य समस्याको समाधान गर्न सक्ने जनशक्तिको भरपर्दो व्यवस्थापनमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग प्राप्त भएको देखिन्छ। नेपालको कर प्रणालीको सुधारको नीतिगत एवं कानूनी व्यवस्था सही भएता पनि यसको कार्यान्वयनका लागि थप सुधारको खाँचो भने देखिएको छ। आन्तरिक राजस्व विभागले करदाताको मन क्रमशः जित्दै गएको सन्दर्भमा सुधारको सही मार्गचित्र सहितको निरन्तर सुधार प्रयास नै विभागको बदलिदो सकारात्मक छविको आधारभूमि हो। यसर्थ, अबका दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागले यो क्षणसम्मको सुधारलाई अझ परिमार्जन गर्न र अर्थव्यवस्थाले ल्याउने जटिलता र विश्वव्यापीकरणका गम्भिर आर्थिक प्रभावबाट बचाउन निम्न क्षेत्रमा सुधारका कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिन्छ।

१. कर प्रणाली सुधार

आगामी दिनमा तपसिलका कार्यहरू गरी कर प्रणालीमा सुधार गर्दै लगिनेछः

- विद्यमान आयकर ऐन तथा अन्तशुल्क ऐन लागू भएको १८ वर्ष पुरा भएको तथा मूल्य अभिवृद्धि कर प्रारम्भ भएको २२ वर्ष पूरा हुन लागेको सन्दर्भमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवर्तित परिवेशलाई समेत आत्मसात गर्दै कर कानूनमा समय सापेक्ष सुधारका लागि उच्चस्तरीय कर प्रणाली पुनरावलोकन आयोगले दिएका सुझावहरू क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।
- खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा प्रवाह, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण तथा सो लक्ष्य हासिल गरिनेछ।
- सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यवोझमा आधारित

संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली अवलम्बन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिने।

- कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउने तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यस क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न सक्ने अन्तर्राष्ट्रियस्तरको स्थायी संस्थापन निर्देशिका, मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, दीर्घकालिन करार निर्देशिका, करदर्ता र कर संकलन, पूर्वदिश सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी लागू गरिने। अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अन्तर्गत दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर लेखा परीक्षण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान आदिलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने। नेपाललाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा थप लगानीका संभावना भएका मुलुकहरूसँग दोहोरो करमुक्ति सम्झौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने। साथै, कर प्रणालीका सन्दर्भमा अन्य मुलुकमा भएका असल अभ्यास र नेपालको आवश्यकता सम्बन्धमा निरन्तर खोजविन र विश्लेषण गरिने।

२. कार्यप्रणाली सुधार

आगामी दिनमा विभागले देहायका कार्यहरू गरी कार्यप्रणाली सुधारतर्फ जोड दिनेछः

- करदातालाई कर दाखिला गर्न सहज बनाउन हाल राजस्व संकलन गर्दै आएका बैंकहरूको जुनसुकै शाखाबाट राजस्व रकम दाखिला गर्न सकिने र विद्युतीय माध्यमबाट कर दाखिला गर्न सक्ने प्रणाली आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि कार्यान्वयनमा आइसकेको सन्दर्भमा सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालय र करदाता कार्यालयहरूमा बैंक काउण्टरको व्यवस्था गरी संचालन गरिने,
- कर प्रणालीको प्रक्रियागत सरलीकरणका लागि प्रशासनिक, कानुनी तथा प्राविधिक विषयहरूमा एकरूपता र स्पष्टता हुने गरी सुधार गरिने।
- हाल कर प्रयोजनका लागि प्रयोग हुँदै आएको व्यवसायिक संकेत नम्बरलाई परिमार्जन गरी भन्सारमा प्रयोग भइरहेको हार्मोनाइज्ड पद्धतिमा आधारित वस्तु वर्गीकरण संकेतसँग तादात्म्य हुने गरी नयाँ व्यवसायिक संकेत नम्बर (SITC Code) कार्यान्वयनमा ल्याइने।
- करदाताहरूको कर सहभागिता लागत (Doing Business Cost) घटाउन, गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्न र कानूनको परिपालना गराई कर सहभागिता वृद्धि गर्न तथा कर छलीलाई निरुत्साहित गर्न करदाताहरूलाई लघु, साना, मध्यम र ठूला करदातामा बर्गीकरण गरिनेछ।
- विभाग मातहतबाट हुने कार्यहरूको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षणको माध्यमबाट निगरानी गरिने। कार्यालयहरूबाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गरिने। करदाताहरूलाई विना झन्झट कर तिर्ने वातावरण तयार गरिने। आम नागरिक, करदाता र सरोकार समूहको गुनासो

सुनुवाई तथा सम्बोधनको उचित प्रवन्ध मिलाइनेछ। हटलाईन, कल सेन्टर तथा उजुरी पेटिकाहरू मार्फत् गुनासो प्राप्त गरी समाधान गरिने।

- विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूबाट करदाता शिक्षा, सूचना, सञ्चार, बजार सर्वेक्षण तथा अनुगमन, अन्तरक्रिया लगायत अन्य जागरणका कार्यहरू गरिने। खास खास विषयहरूमा आवश्यकता अनुसार उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्च, उद्योग वाणिज्य संघहरू लगायत निजी क्षेत्रका संघ संस्था एवं निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिने। विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूबाट भए गरेका कार्यहरूकानूनले गोप्यता राख्नु पर्ने भनि उल्लेख भए देखि बाहेकका विवरणहरू आवश्यकता अनुरूप सार्वजनिक गरिने।
- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट संस्था, लेखापरीक्षक संघ लगायतका सम्बद्ध निकायहरूसँग करका विविध पक्षमा एवं कर कानून कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक राय परामर्श लिने कार्यको थालनी गरिने। साथै, यस्ता संघ संस्थाहरूसँग आवद्ध व्यक्तिहरूलाई कर प्रशिक्षण सम्बन्धी श्रोत व्यक्तिको रूपमा समेत परिचालन गरिने। साथै जटिल प्रकृतिका कर परीक्षण र अनुसन्धानमा निजहरूको राय सुझाव लिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने।
- कर सम्बन्धी जिज्ञासाहरूलाई परिमार्जन गरिने र क्षेत्रगत रूपमा कर छुट सुविधा सम्बन्धी विवरणात्मक पुस्तक तयार गरिने।

५. करको दायरा विस्तार

- करको दायरा विस्तार अन्तर्गत विभागले आगामी दिनमा देहायका कार्यहरू गर्नेछः
- करको दर बढाउने भन्दा करको दायरा विस्तारलाई प्राथमिकता दिई कराधारलाई थप फराकिलो बनाउँदै लैजाने।
- आयआर्जन र व्यवसाय गर्ने चिकित्सक, ईन्जिनियर, वकिल, सल्लाहकार, कलाकार, खेलाडी, विभिन्न शिक्षण संस्थामा प्राध्यापन गर्ने व्यक्तिहरू लगायत सबैलाई स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई थप करदातालाई करको दायरामा ल्याउने।
- देशका विभिन्न स्थानमा समय समयमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी, मेला, व्यापार मेला, लगायतका अन्य मेलाहरू सञ्चालन गर्ने र त्यसरी सञ्चालन गरिएको मेलामा सहभागी हुने बासिन्दा वा गैर बासिन्दा व्यक्तिहरूले अनिवार्य रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर सहितको अस्थायी प्रकृतिको स्थायी लेखा नं. लिनुपर्ने अनिवार्य व्यवस्थालाई कडाईकासाथ कार्यान्वयनमा ल्याइने।
- करदाता दर्ता गर्न आवश्यक कागजात, दर्ता सम्बन्धी अभिलेखमा परिवर्तनको सूचना दिने प्रकृया र करदाता दर्ता तथा दर्ताखारेजी सम्बन्धी कार्यहरूलाई चुस्त र पारदर्शी बनाउँदै सबै कार्यालयहरूमा उपरोक्त कार्यहरूमा एकरूपता कायम गरिने।

- करदाताको अभिलेख अघावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई पुरानो अभिलेखलाई सूचना प्रविधिमा आधारित अभिलेखमा रूपान्तरण गरिनेछ। करदाताको अभिलेख तथा कम्प्युटर प्रणालीमा रहेका सूचना एवं अभिलेखहरूको सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गरिने।

६. कर परिपालनामा सुधार

- विना दर्ता कारोवार गर्ने, दर्ता भएर पनि बिल विजक जारी नगर्ने, बिल विजक जारी गरे पनि कारोवार मूल्यमा जारी नगर्ने, समयमा विवरण नबुझाउने, शून्य विवरण बुझाउने, क्रेडिट विवरण बुझाउने, विवरण पेश गर्ने तर कर नतिर्ने, कर वक्यौता राख्ने लगायत कर कानूनको अवज्ञा गर्नेहरूलाई स्थलगत अनुगमन तथा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अनुगमन गरी कर परिपालना बढाइनेछ।
- विगतमा ठूलो परिमाणमा नक्कली बिल विजकको प्रयोगबाट मूल्य अभिवृद्धि करको छली भएको प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि कर छलन नसक्ने नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ।
- मूल्य अभिवृद्धि कर छली गर्ने व्यवसायीहरूलाई कारवाही गर्ने तथा व्यवसायिक नैतिकता पालना सम्बन्धमा उद्योग वाणिज्य संघ र निजी क्षेत्रको ध्यानाकर्षण गराइनेछ।
- एकीकृत बजार अनुगमन तथा राजमार्ग अनुगमनको माध्यमबाट बिल विजक लिने दिने कार्यको परिपालना गराईने, साथै यस कार्यमा निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराईनेछ।
- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि बैंकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्थालाई अझ व्यापक बनाइने, साथै व्यावसायिक प्रयोजनका लागि निश्चित रकम भन्दा बढीको ऋण लिँदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी सम्बन्धित बैंक र करदाताले आफ्नो दर्ता रहेको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।
- एक स्थानबाट अर्को स्थानमा व्यवसायिक प्रयोजनका सामान ढुवानी गर्दा राजस्व अनुसन्धान विभागले संचालनमा ल्याएको VCTS प्रणालीमा अनिवार्य रूपमा विवरण प्रविष्टी गर्नुपर्ने कार्यमा विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट गर्नुपर्ने कडाइ तथा सहयोग समेत गरी यो प्रणालीको कार्यान्वयनलाई सफल बनाउने।
- कर दिवस, कर सप्ताह जस्ता अवसरहरूको सदुपयोग गर्दै करदाता शिक्षा तथा जागरण अभियानको माध्यमबाट कर परिपालना बढाउने कार्यलाई अभियानको रूपमा अगाडी बढाउने।

७. न्यून विजकीकरण नियन्त्रण

न्यून विजकीकरण नियन्त्रण गर्नको लागि तपसिलका कार्यहरू गरिनेछः

- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर बिजकलाई अनिवार्यरूपमा कम्प्युटर सफ्टवेयर मार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिने,
- व्यापार व्यवसायको क्षेत्रमा आयात निर्यात गर्दाको अवस्थामा भन्सारमा हुने न्यून मूल्यांकन, घर जग्गा जमिनको खरिद विक्रीमा मालपोत कार्यालयमा हुने मूल्यांकन, बजारमा बस्तु तथा सेवा बिक्री वितरणमा हुने न्यून विजकीकरण र घर जग्गा बहालमा हुने न्यून घोषणाले राष्ट्रिय अर्थतन्त्रनै न्यून मूल्यांकन भएको छ। हरेक क्षेत्रमा हुने न्यून विजकीकरण र न्यून मूल्यांकन नियन्त्रण गर्न सम्बद्ध सबै क्षेत्रसँगको सहकार्यमाकार्य अगाडी बढाइनेछ,
- आयात तथा आन्तरिक बजारमा हुने न्यून विजकीकरण न्यूनीकरण गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग तथा राजस्व अनुसन्धान विभागको एकीकृत अनुगमन संयन्त्रको विकास गरी राजमार्गमा आन्तरिक ओसारपसार र बजार अनुगमन कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ।

८. कर सूचना सञ्जाल र अनुसन्धान

- अन्तर निकाय सूचना आदान प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय बीच विद्युतीय सूचना प्रणाली स्थापित गर्ने प्रक्रिया शुरु भईसकेको तथा नेपाल चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट संस्था बीच यस सम्बन्धमा समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर समेत भईसकेको सन्दर्भमा उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ता गर्ने साथै अन्यनियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैंक, उद्योग विभाग, बाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासनबीच विद्युतीय माध्यमबाट दर्ता कै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोवार गर्न नपाइने गरी कर सूचना सञ्जाल स्थापना गरी चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिने,
- करको दायरामा नआएका विलासी जीवनशैली अपनाउने व्यक्तिहरूको विभिन्न श्रोतबाट सूचना संकलन गरी एकीकृत सूची तयार गर्ने, निगरानी बढाउने तथा करको दायरामा ल्याई कर असुल गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। विशिष्ट तथा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको कर प्रशासनमा सहजिकरण गर्न विशेष संयन्त्रको विकास गरिने,
- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने। राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्र बीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव आदान प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न प्राविधिक समितिहरू गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने।

९. कर परीक्षण सम्बन्धी

- विद्यमान कर परीक्षण नीतिमा पुनरावलोकन, कर परीक्षण निर्देशिका परिमार्जन र कर परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरूपता र प्रभावकारिता ल्याइने,
- कर परीक्षण पुनरावलोकन प्रणालीलाई अझ तथ्यपरक र मार्गदर्शक बनाउन विशेषज्ञहरूको सेवा लिने व्यवस्था मिलाइने,
- करदाताको कर परीक्षण छनौट सम्बन्धमा नयाँ मापदण्ड निर्धारण गरिने, साथै कर विवरण पेश भएको वा पेश गर्नु पर्ने मितिले ३ वर्षभित्र कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने गरी कार्ययोजना बनाई लागू गरिने। कर परीक्षण गर्दा स्थलगत रूपमा करदाताको परिसरमा गई गर्ने कार्यबाट यथार्थताको सुनिश्चितता गरिने।

१०. कर बक्यौता असुली तथा बेरुजु फछ्यौट

कर दायित्व निर्धारण भई सकेपछि पनि विभिन्न बहानामा कर दायित्व भुक्तान नगर्ने प्रवृत्तिको विकास हुँदै गएको सन्दर्भमाराज्यलाई प्राप्त हुनुपर्ने यथार्थ कर रकमभन्दा निकै कम रकम असुली भएको छ। बक्यौता असुलीको लागि गत आ.व. मा जस्तै यस वर्ष पनि कार्ययोजना बनाई असुली कार्यमा कडाई गरिने। राजस्व न्यायाधीकरणमा धेरै मुद्दा टुङ्गो लाग्न बाँकी रहेको कारणले पनि ठूलो बक्यौता अंक रहेको हुँदा शिघ्र न्याय निरूपणका निम्ती विभाग तथा कार्यालयहरूबाट गर्नुपर्ने कार्यहरू तत्काल सम्पादन गरिने र आवश्यक सहजिकरण गरिने,

११. अन्तःशुल्क व्यवस्थापन सम्बन्धी

- अन्तःशुल्क तर्फ हाल कार्यान्वयनमा रहेको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमशः स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप सूति तथा सूतिजन्य पदार्थलाई स्वयं निष्काशन प्रणालीमा लिएको छ। ती वस्तुहरू कारखानाबाट निष्कासन गर्दा स्टीकर लगाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ। नक्कली स्टीकरको प्रयोग र स्टीकर नै प्रयोग नगर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली गठन गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिने,
- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतलाई आधार लिई अन्य स्रोतहरूबाट समेत प्राप्त हुने सूचनाहरूको विश्लेषण गरी तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने,
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणाली तथा विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीमा आन्तरिकीकरण गरिने,

- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिहरूलाई मदिरा ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन अनुसार गरिने सजायको अतिरिक्त कसुरको मात्राको आधारमा खाद्य ऐन अनुसार कारवाही गर्न समेत सिफारिस गर्ने परिपाटी बसाल्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने,
- मदिरा र सुर्तीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामग्री एकै स्थानबाट बिक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गरी निरन्तर अनुगमन गरिने,
- मदिरा एवं चुरोटको बिक्री वितरणनियमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।

१२. सूचना प्रविधिको प्रयोग

- कर प्रशासनबाट प्राप्त हुने सेवामा करदाताहरूको सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गरिनेछ। करसम्बन्धी सबै कार्य सूचना प्रविधि प्रणालीको माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासन बीचको भौतिक सम्पर्कलाई न्यून गर्दै लगिने,
- सूचना प्रविधिमा आधारित सुशासन कायम गर्दै सदाचार वृद्धि गर्न निरन्तर मानव नियन्त्रणमा आधारित प्रणालीलाई स्वचालित पद्धतितर्फ रूपान्तरण गर्ने स्पष्ट कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- विद्यमान SITC (Standard International Trade Classification) कोड लाई परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
- विद्युतीय भुक्तानी मार्फत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था शुरुवात भइसकेको सन्दर्भमा नेपाल राष्ट्र बैंक समेतसँगको सहकार्यमा उक्त प्रणालीलाई अझ व्यापक र विस्तारित रूपमा संचालन गरिने।

१३. पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन प्रणाली

विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई छरितो र करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गर्ने,

१४. संगठनात्मक तथा भौतिक व्यवस्था

- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विशेषज्ञतालाई ध्यानदिई विभागको विद्यमान संगठन, जनशक्ति र कार्यप्रणालीको पुनरावलोकन गरी सांगठनिक संरचनालाई अझ बढी सुदृढ गरिने,
- करदाता मैत्री सेवा सञ्चालनका लागि सुविधाजनक भवन निर्माण गर्ने र कार्यालयमा आवश्यक पर्ने सवारी साधन, विद्युतीय उपकरण एवं फर्निचरको आभाव हुन दिइने छैन।

१५. जनशक्ति विकास तथा तालिम

- कर प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिलाई शिपयुक्त, क्षमतायुक्त, सदाचारी र मनोबलयुक्त बनाउन नियमित तथा विशेष प्रकारका प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने,
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिइनेछ। साथै, कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्यांकनसँग आबद्ध गरिने,
- निश्चित अवधि कर प्रशासनमा कार्यअनुभव भएका कर अधिकृतहरूलाई मात्र ठूला कारोवार भएका कार्यालयहरूमा कर लेखा परीक्षण गर्ने जिम्मेवारी दिइने,
- सेवामा प्रवेश गर्ने नव प्रवेशी अधिकृतहरूलाई कर सम्बन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरूमा सदाचार पद्धतिको विकास र पालनामा जोड दिनुको साथै सामाजिक व्यवहार सुधार ऐनको व्यवस्था परिपालना गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरिएको छ।

१६. अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको परिचालन

- नेपालको कर प्रणाली सुधारका लागि द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय विकास साझेदारहरूबाट हालसम्म प्राप्त सहायता महत्वपूर्ण रहेको छ। आगामी दिनमा पनि विभागका आवधिक रणनीतिक तथा सुधार योजनाहरू कार्यान्वयन गरी नेपालको समग्र कर प्रणालीलाई क्षमतायुक्त, प्रतिष्पर्धी र करदाता मैत्री बनाउन त्यस प्रकारका द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय विकास सहायताहरूलाई परिचालन गरिने,
- विकास साझेदारबाट प्राप्त सहायता र सहयोगलाई विभागको संस्थागत क्षमता र कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रणाली सुधारमा केन्द्रीत गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइने,
- नेपालको कर प्रणाली सुधारको प्रयास विकास साझेदारहरूबाट समेत प्रशंसा भएको विषय हो। हालसम्म भएको सुधारलाई दिगो बनाउँदै अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा कर प्रणालीमा आएका नयाँ आयामहरू र सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भएको सुधारलाई आत्मसात गरी आगामी दिनमा विभागका सुधार प्रक्रियाहरू आगाडी बढाइनेछ।

१.५ आन्तरिक राजस्व विभागको प्रतिबद्धता पत्र, २०७६

सरकारले लिएको "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्नसामाजिक न्यायसहितको तिब्र आर्थिक वृद्धिको आवश्यकता पर्दछ र यसको लागि आन्तरिक स्रोतको परिचालन मार्फत् वित्त प्रणालीलाई सुदृढ बनाउनुपर्नेहुन्छ। आन्तरिक स्रोतको बलियो आधारको रूपमा रहेको आन्तरिक राजस्व प्रणालीलाई वैज्ञानिक, अनुमानयोग्य र पारदर्शी बनाउँदै सबै किसिमका करयोग्य आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई करको दायरामा ल्याईकराधार फराकिलो बनाउनरस्वेच्छक कर सहभागिता अभिवृद्धि एवं कर छुली तथा चुहावट नियन्त्रण गरी आन्तरिक राजस्व परिचालनकुशलता अभिवृद्धिगर्न आन्तरिक राजस्व विभाग प्रतिबद्ध रहेको छ। व्यवसायिक दक्षता, पारदर्शिता एवं स्वच्छता अभिवृद्धिगर्दै करदातामैत्री कर प्रशासनको विकास एवंसूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत कर संकलन र कर सहभागिता लागत कम गर्न कर प्रशासन कटिबद्ध छ। नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित राजस्व नीति तथा कार्यक्रमकोकार्यान्वयन, करसम्बन्धी कानुनको परिमार्जन तथा प्रणालीको सुदृढीकरण एवं विभागकोरणनीतिक योजना, सुधार योजना र वार्षिक कार्ययोजनाको कार्यान्वयन गरी लक्षित उद्देश्य हासिल गर्न कर परिवारका सबै सदस्यहरू देहायबमोजिमका सुधारका प्रयास गर्ने सामुहिक प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौं ।

१. आन्तरिक राजस्व विभागलाई तोकिएको रु ५०६ अर्ब राजस्व संकलनको लक्ष्य हासिल गर्ने।
२. एकीकृत कर संहिताको मस्यौदासरोकारवाला व्यक्ति तथा निकायहरूसँग छलफल गरी थप परिमार्जनसहित अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
३. आन्तरिक राजस्व विभागको दोस्रो पाँच वर्षीय रणनीतिक योजना (२०१८/१९-२०२२/२३)बमोजिमको तेस्रो सुधार योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
४. कार्यालयहरूले सम्पादन गर्ने कार्यगत परिसूचकहरू(Functional Indicators) परिमार्जन गर्ने र सो अनुसार तोकिएका लक्ष्य हासिल गर्ने गरी व्यवसायिक कार्ययोजना स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
५. एक व्यक्ति एक स्थायी लेखा नम्बरको नीतिकार्यान्वयन गर्न आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्न १ लाख व्यक्तिलाई व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर र ३ लाख व्यक्तिलाई व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गरी करको दायरा विस्तार गर्ने। यसका लागि जुनसुकै आन्तरिक राजस्व कार्यालय वा करदाता सेवा कार्यालयबाट व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिन सक्ने व्यवस्था मिलाउने।
६. हाल प्रयोगमा रहेको SITC (Standard International Trade Code) लाई परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
७. करदाता दर्तासम्बन्धी फारमहरू परिमार्जन तथा बायोमेट्रिक प्रणालीको कार्यान्वयन मार्फतदर्तामा गुणस्तरीयता कायम गर्ने। मूल्य अभिवृद्धिकरमा दर्ता रहेका करदाताहरूमध्ये सक्रिय करदाताहरूको दर्ता सम्बन्धी अभिलेख यसै आर्थिक वर्ष भित्र बायोमेट्रिक प्रणालीमा अद्यावधिक गर्ने।

८. करदाताले पेश गर्ने आयविवरणका ढाँचा तथा अनुसूचीहरू परिमार्जन गर्ने एवंव्यवसायको प्रकृतिअनुसार थप खुलासा फारमहरू(Discloser Forms) तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
९. आय विवरण तथा मूल्य अभिवृद्धिकर विवरण अद्यावधिक पेश गरेका तथा बक्यौता नभएका करदाताले आय विवरणअनुसार दाखिला गरेको करको निस्सा (कर चुक्ता प्रमाणपत्र)करदाता स्वयंले एकीकृत कर प्रणालीबाट प्राप्त गर्न सक्नेव्यवस्था मिलाउने।
१०. विभागको एकीकृत कर प्रणालीसँग अन्तर आवद्धता भएका महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको एकीकृत कोष प्रणाली (TSA), भूमिसुधार व्यवस्थापन विभागको भू-अभिलेख व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Land Record Management Information System (LRMIS) र नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेण्ट संस्था बीच सूचना आदान प्रदान सुरु गर्ने।
११. वार्षिक ३५ करोडभन्दा बढी कारोबार गर्ने सबै करदातालाई विद्युतीय माध्यमबाट बिजक जारी गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईराजस्व जोखिमको आधारमा थप १०० करदातालाई विभागको केन्द्रीय बिजक अनुगमन प्रणालीमा आवद्ध गर्ने।
१२. आय विवरण तथा मूल्य अभिवृद्धिकर विवरण पेश गर्ने संख्या एवं बक्यौता असुली/समायोजन तथा बेरुजुफर्छ्यौटको वार्षिक लक्ष्य बमोजिमको प्रगति हासिल गर्ने।
१३. कर्जा प्रयोजनका लागि पेश हुने र कर प्रयोजनका लागि पेश हुने वित्तीय विवरणमा एकपहुता ल्याउने सम्बन्धमा विभागले तयार गरेको प्रणाली नेपाल राष्ट्र बैंक मार्फत् कार्यान्वयन गराउने।
१४. कूटनीतिक सुविधाप्राप्त व्यक्ति तथा निकायले सूचीकृत भएका फर्म (Refund Shop) बाट वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा तिरेकोमूल्य अभिवृद्धिकर तत्काल फिर्ता दिने व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न कार्यविधि बनाईफर्महरूसूचीकृत गर्ने।
१५. उपभोक्ताले मूल्य अभिवृद्धिकर लाग्ने वस्तु तथा सेवा खरिद गरी मूल्य कार्ड वा विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गरेमा सोमा तिरेको मूल्यअभिवृद्धिकरको १० प्रतिशत रकम भुक्तानीकर्ताको बैंक खातामा स्वतः जम्मा हुने प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
१६. सूचनाको आधारमा बजार अनुगमन एवं राजस्व जोखिमका आधारमा कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गरी कर चुहावट नियन्त्रण गर्ने।
१७. प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि परेका निवेदनहरू मध्ये विगत वर्षबाट यस वर्ष सरी आएका मध्येकम्तिमा ५० प्रतिशत र चालु आर्थिक वर्षमा दर्ता भएका मध्ये कम्तिमा ५० प्रतिशत निवेदनहरूको निर्णय गर्ने।
१८. कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्न तथा आन्तरिक नियन्त्रण कायम गर्न आन्तरिक पुनरावलोकनलाई थप प्रभावकारी बनाउने।
१९. अन्तःशुल्क स्टिकरको सहज आपुर्तिको व्यवस्था मिलाउने। अन्तःशुल्कजन्य वस्तु उत्पादन गर्ने भौतिक नियन्त्रण प्रणालीमा सञ्चालित प्रतिष्ठानको अतिरिक्त अन्य प्रतिष्ठानहरूको व्यवसायिक क्रियाकलाप समेत अन्तःशुल्क गतिविधि अभिलेखाङ्कनप्रणाली(Excise Activities Recording System) मा प्रविष्टी गराउने।
२०. विभागको रणनीतिक योजनाअनुसार सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सञ्चालन निर्देशिका (ICT Operational Guidelines) तयार गरी लागु गर्ने।

२१. आर्थिक क्रियाकलापको विस्तार, राजस्वसम्भाव्यता एवं भौगोलिक सुगमताको आधारमा नयाँ करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गर्ने, करदाता संख्या एवं राजस्व संकलनको आधारमा विद्यमान करदाता सेवा कार्यालयहरूलाई आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा स्तरोन्नतिगर्ने र व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी संगठन पुनःसंरचना गर्ने।

भाग - २

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को
समष्टिगत उपलब्धी

२. आर्थिक वर्ष २०७५।७६ को समष्टिगत उपलब्धी

प्रशासनिक कार्यकुशलताको उच्चतम प्रयोग गर्दै कर प्रणालीमा समयानुकूल सुधार गर्दै आईएको छ। राजस्व संकलनमा वृद्धि, कराधारको पहिचान र विस्तार गरी करको आधार र दायरालाई बढाउदै लगिएको छ। विगत वर्षहरूमा भएका सुधारहरूलाई निरन्तरता दिदै करदाता र कर प्रशासन दुवै पक्षमा व्यवसायिकता, ईमानदारिता, पारदर्शिता, स्वच्छता र सदाचारिता कायम गर्न कार्ययोजना निर्माण गरी विभिन्न कार्यहरू सम्पन्न गरिएको छ। करको दायरामा नआएकालाई दायरामा ल्याउने, करदाता सेवामा गुणस्तर वृद्धि गरी करदातामैत्री वातावरण श्रृजना गर्ने, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रभावकारी अनुगमनको माध्यमबाट सूचना, प्रमाण, तथ्य र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखा परीक्षण, कारोवारका आधारमा करदाताको वर्गीकरण, कार्यबोझका आधारमा संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित भएर कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली अवलम्बन गर्दै आएको छ । आ.व २०७५/७६ को महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू देहायबमोजिम रहेको छ।

- मूल्य अभिवृद्धि कर: रु. २ खर्व ८४ अर्ब ६९ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. २ खर्व ४६ अर्ब १२ करोड असुल भएको छ । सो मध्ये पैठारीतर्फ १ खर्व ८२ अर्ब ६७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व ५७ अर्ब ८२ करोड र आन्तरिक तर्फ १ खर्व २ अर्ब १ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ८८ अर्ब ३० करोड असुल भएको छ । आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८६.५६ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।
- आयकर: रु. २ खर्व २५ अर्ब २७ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्व ९२ अर्ब ६२ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ८५.५१ प्रतिशत प्रगति भएको छ
- अन्तःशुल्क: रु. १ खर्व ३४ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्व २१ अर्ब ७२ करोड असुली भएको छ । अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ ५८ अर्ब ८४ करोड लक्ष्य रहेकोमा ४८ अर्ब ११ करोड र आन्तरिक तर्फ रु ७६ अर्ब १० करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ७३ अर्ब ६० करोड असुली भएको छ । आन्तरिकतर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९६.७१ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।
- शिक्षा सेवा शुल्क: रु. ८१ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु १ अर्ब ७ करोड असुली भई १३१.२५ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।
- स्वास्थ्य सेवा कर: रु २ अर्ब ५० करोड असुली भएको देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागको कूल रु. ४ खर्व ४ अर्ब २२ करोड लक्ष्यमा रु.३ खर्व ५८ अर्ब ३५ करोड संकलन भई लक्ष्यको ८८.६५ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । आ.व. २०७४/७५ को तुलनामा आ.व. २०७५/०७६ को राजस्व असुलीको वृद्धिदर २० प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । यसैगरी आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतगत वर्षको यसै अवधिको तुलनामा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र

अन्तःशुल्कको संकलन वृद्धि क्रमश २१ प्रतिशत, १६ प्रतिशत र २२ प्रतिशत रहन गएको छ । यस प्रगति समीक्षामा राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा गत वर्षको कर नीतिको कार्यान्वयनबाट प्राप्त महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ ।

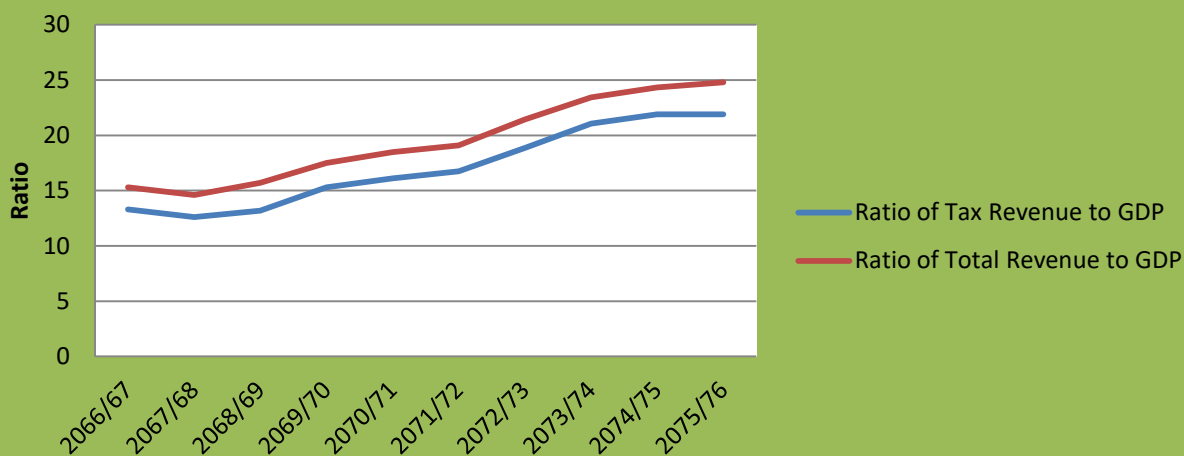
२.१ कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

तालिका नं. १ : कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात

Year	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Ratio of Tax Revenue to GDP	13.3	12.6	13.2	15.3	16.1	16.75	18.85	21.06	21.91	21.91
Ratio of Total Revenue to GDP	15.3	14.6	15.7	17.5	18.5	19.1	21.43	23.44	24.34	24.81

नेपालमा आधुनिक कर प्रणालीको थालनी भएको आधार वर्ष २०५८/०५९ लाई लिने हो भने शुरुका वर्षमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उत्पादकको मूल्यमा कुल राजस्व असूलीको अनुपात ११ प्रतिशत रहेको थियो । यसै क्रममा नेपालमा भएको आर्थिक क्रियाकलापमा भएको वृद्धि र अर्थतन्त्रको विस्तार सँगसँगै आ.व. २०६६/०६७ मा १५.३ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा यस प्रवृत्तिमा उल्लेखनीय सुधार भई यसको अनुपात १५.७ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । आ.व. २०६९/०७० मा १७.५ प्रतिशत रहन गएको अनुपात आ.व. २०७०/०७१ मा १८.५ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । आ.व.२०७१/०७२ मा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राजस्वको योगदान १९.१ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०७२/०७३ मा राजस्वमा योगदान २१.४३ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७३/०७४ मा आइपुग्दा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल राजस्वको योगदान २३.४४ प्रतिशत रहेको छ । आ.व. २०७४/०७५ मा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल राजस्वको योगदान २४.३४ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७५/०७६ मा आइपुग्दा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल राजस्वको योगदान २४.८१ प्रतिशत रहेको छ यसैगरी कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कर राजस्वको योगदान आ.व. २०७२/७३ मा १८.८५ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७३/७४ मा २१.०६ रहन गएको देखिन्छ । जुन अनुपात आ.व. २०७४/७५ मा २१.९१ प्रतिशत पुगेको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा २१.९१ प्रतिशत पुगेको छ। यी तथ्यांकको आधारमा नेपालमा करको आधार तथा कर संकलनको अवस्था क्रमशः सुधार हुँदै गएको देखिन्छ ।

कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात

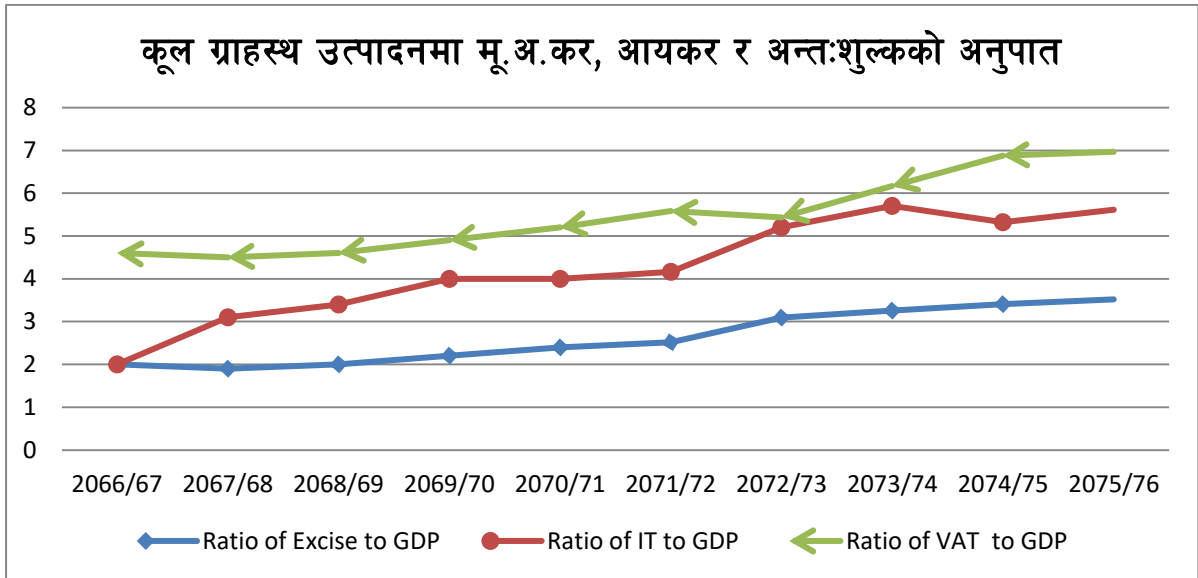

चित्र नं. १

विगत १० वर्षको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आ.व. २०६६/६७ मा कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको अनुपात १३.३ प्रतिशत र कुल राजस्वको अनुपात १४.६ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७५/७६ मा सो अनुपात क्रमशः २१.९१ र २४.८१ रहेको छ । यो तथ्यांक हेर्दा क्रमश कर राजस्वको अनुपात बढ्दै गएको र गैर करको अनुपातमा केही कमी आएको देखिन्छ ।

२.२ कुल ग्राहस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क परिचालनको अवस्था

तालिका २ : कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात										
Year	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Ratio of Excise to GDP	2	1.9	2	2.2	2.4	2.52	3.09	3.26	3.41	3.52
Ratio of IT to GDP	2	3.1	3.4	4	4	4.16	5.2	5.7	5.32	5.61
Ratio of VAT to GDP	4.6	4.5	4.6	4.9	5.2	5.58	5.43	6.17	6.88	6.97

चित्र नं. २

आर्थिक वर्ष २०५८/०५९ लाई आधार वर्ष मानी विश्लेषण गर्दा वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा आधारित कर अर्थात मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको योगदान आ.व. २०५८/५९ मा कुल गार्हस्थ उत्पादनको उत्पादन मूल्यमा करिब १.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०६६/६७ मा यो अनुपात ४.६ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०६७/०६८ सम्म आउँदा यसको अनुपात ४.५ प्रतिशत पुग्न गयो । त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा ४.६ प्रतिशत रहन गएको थियो भने आ.व. २०६९/०७० मा ४.९ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । आ.व. २०७०/०७१ मा ५.२ प्रतिशत र आ.व. २०७१/०७२ मा ५.५८ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०७२/७३ मा ५.४३ प्रतिशत, आ.व. २०७३/७४ मा ६.१७ प्रतिशत, आ.व. २०७४/७५ मा ६.८ र आ.व. २०७५/७६ मा ६.९७ रहेको छ ।

आयकर ऐन, २०५८ को कार्यान्वयन पछि आयकरको कुल गार्हस्थ उत्पादनसँगको अनुपातमा क्रमशः वृद्धि हुदै गएको छ । आ.व. २०६७/०६८ मा ३.१ प्रतिशत रहन गएकोमा क्रमशः वृद्धि हुदै आ.व. २०६८/०६९ मा ३.४ प्रतिशत रहन गएको छ । आ.व. २०६९/०७० र २०७०/७१ मा यसको अनुपात ४ प्रतिशत रहन गएको थियो । त्यस्तै आ.व. २०७१/०७२ मा ४.१६ प्रतिशत, आ.व. २०७२/७३ मा ५.२ प्रतिशत, आ.व. २०७३/७४ मा ५.७ प्रतिशत, आ.व. २०७४/७५ मा ५.३२, आ.व. २०७५/७६ मा ५.६१, पुगेको छ ।

यसैगरी उपभोगमा आधारित अन्तःशुल्कको अनुपात पनि शुरूको आधार वर्षमा तत्कालको बिक्री करको हाराहारीमा रहेको भएतापनि नेपालले विश्व व्यापार संगठनको सदस्यता प्राप्त गरी भन्सार राजस्वको न्यूनता परिपूर्ति गर्न थप क्षेत्रमा यस करको करारोपण गर्न थालिएपछि अन्तःशुल्कको राजस्वमा योगदानको अनुपातमा पनि क्रमशः वृद्धि हुँदै आ.व. २०७०/०७१ सम्म आई पुग्दा अन्तःशुल्कको योगदान कुल गार्हस्थ उत्पादनसँगको २.४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा २.५२ प्रतिशत, आ.व.

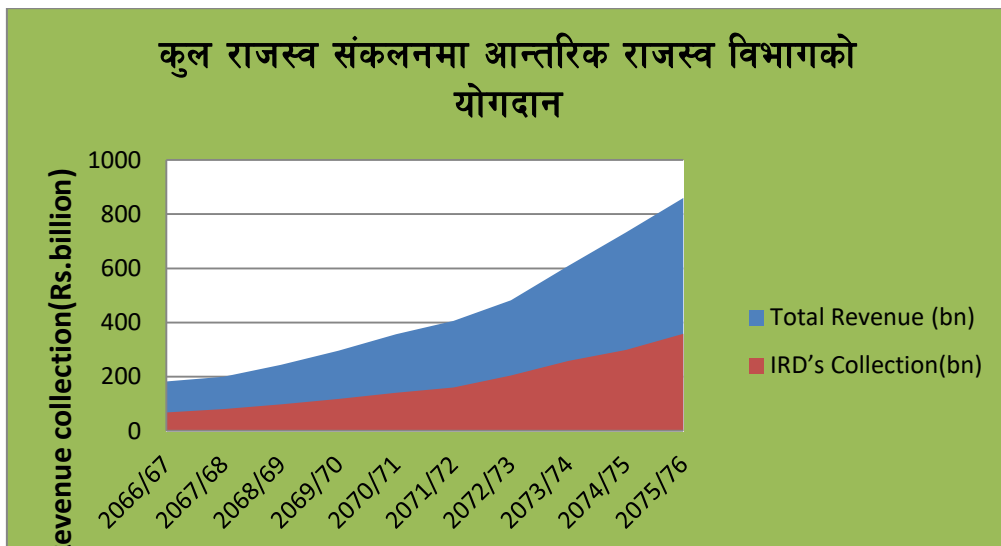
२०७२/७३ मा ३.०९ प्रतिशत आ.व. २०७३/७४ मा ३.२६ प्रतिशत , आ.व. २०७४/७५ मा आइपुग्दा ३.४१ प्रतिशत, आ.व. २०७५/७६ मा आइपुग्दा ३.५२ प्रतिशतपुगेको छ ।

विगत १० वर्षको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा कर राजस्वका प्रत्येक क्षेत्रको योगदान प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ । करदाताको कर परिपालनामा भएको वृद्धि, कर कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन, नीतिगत क्षेत्रमा भएका सुधार जस्ता कुराहरुले कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको अनुपात बढेको छ ।

२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलन हुने राजस्वको योगदान बढ्दै गएको छ । विगत वर्षहरुमा संकलन भएको राजस्वको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको अंश प्रत्येक आर्थिक वर्षमा बढ्दै गएको देखिन्छ ।

तालिका ३ : कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्वमा)										
Year	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Total Revenue (bn)	182.37	199.81	243.92	296.02	356.62	405.86	481.96	609.18	732.23	859.6
IRD's Collection (bn)	67.96	80.49	97.9	117.89	140.59	160.09	204.43	258.17	298.65	358.35
Share %	37.26%	40.28%	40.14%	39.83%	39.42%	39.44%	42.42%	42.38%	40.79%	41.69%

चित्र नं. ३

कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदानलाई हेर्दा आ.व. २०६६/०६७ को कुल राजस्व संकलन रु. १८२.३७ अर्व रहेकोमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान रु. ६७.९६ अर्व

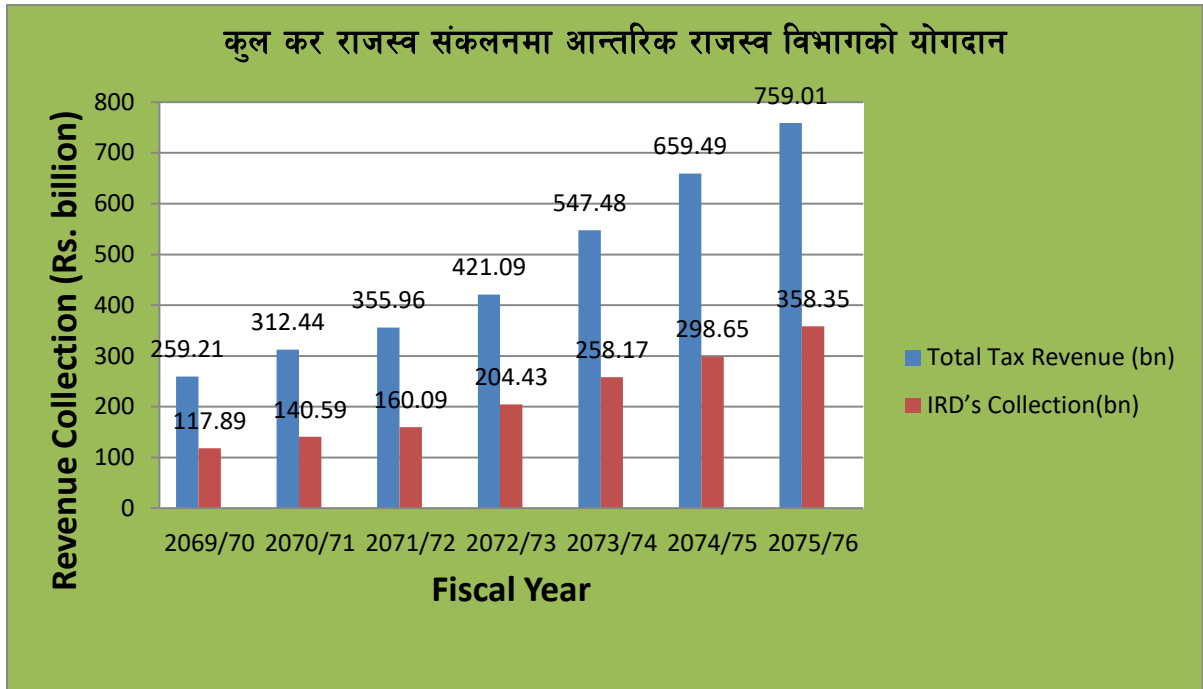
योगदान रहेको थियो भने कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानमा पनि वृद्धि भई ३५.९६ प्रतिशतबाट ३७.२६ प्रतिशत पुगेको थियो । आ.व. २०६७/०६८ को कुल राजस्व संकलन रु. १९९.८१ अर्ब रहेकोमा रु. ८०.४९ अर्बको राजस्व योगदान आन्तरिक राजस्वको रहेको थियो जुन कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश ३५.२ प्रतिशत हो । त्यसैगरी आ.व. २०६८/०६९ को कुल राजस्व संकलन रु. २४३.९२ अर्ब रहेकोमा कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदान रु. ९७.९ अर्ब रही ४०.१४ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व.२०६९/०७० को कुल राजस्व संकलन रु. २९६.०२ अर्ब रहेकोमा कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदान रु. ११७.८९ अर्ब रही ३९.८ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०७०/०७१ मा कुल राजस्व संकलन रु. ३५६.६२ अर्ब मा आन्तरिक राजस्व संकलन रु. १४०.५८ अर्ब रहन गएको छ भने कुल राजस्वमा आन्तरिक राजस्वको अंश ३९.४० प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

त्यसैगरी आ.व. २०७१/७२ सम्म आइपुग्दा कुल राजस्व संकलन रु.४०५.८६ अर्ब मध्येमा आन्तरिक राजस्व संकलन रु. १६०.०९ अर्ब हुन गएको देखिन्छ । जसमा आन्तरिक राजस्वको अंश ३९.४४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । आ.व. २०७२/७३ मा कुल राजस्व रु. ४८१ अर्ब ९६ करोड संकलन भएकोमा आन्तरिक राजस्व तर्फको संकलन रु. २०४ अर्ब ४३ करोड रहन गएको छ जसको कुल राजस्वमा ४२.४२ प्रतिशत योगदान रहेको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०७३/७४ मा कुल राजस्व संकलन रु. ६०९ अर्ब १८ करोडमध्ये आन्तरिक राजस्व संकलन रु. २५८ अर्ब १७ करोड अर्थात ४२.३८ प्रतिशत आ.व. २०७४/७५ मा कुल संकलन रु ७३२.२३ मध्ये आन्तरिक राजस्व संकलन रु. २९८.६५ अर्थात ४०.७९ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा कुल संकलन रु ८५९.६ मध्ये आन्तरिक राजस्व संकलन रु. ३५८.३५ अर्थात ४१.६९ प्रतिशत रहेको छ ।

२.४ कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदानलाई हेर्दा देहाय अनुसार देखिएको छ ।

तालिका ४ : कुल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्बमा)							
Heading	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Total Tax Revenue (bn)	259.21	312.44	355.96	421.09	547.48	659.49	759.01
IRD's Collection(bn)	117.89	140.59	160.09	204.43	258.17	298.65	358.35
IRD's Share on Tax Revenue	45.48%	45.00%	44.97%	48.55%	47.16%	45.28%	47.21%

चित्र नं. ४

२.५ राजस्वको संरचनागत योगदान

कर राजस्वको दायरा विस्तार भई कुल राजस्व संकलनमा कर राजस्वको अंश उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको छ । कर प्रशासनको प्रभावकारीता र यसको उत्तरदायित्व बढ्नु, करदाताको कर सहभागीता लागत र समयमा क्रमशः अपेक्षित सुधार हुँदै जानु साथै कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै जानु लगायतका कारणहरूले कर राजस्वको दायरा तथा योगदानलाई वृद्धि गर्दै लगेको छ ।

तालिका ५ : राजस्वको संरचनात्मक योगदान	
Heading	Rs billions
Tax Revenue	759.01
Non Tax Revenue	100.59
Total	859.6

आ.व. २०७५/७६ को कुल राजस्वको संकलन रु. ८ खर्ब ५९ अर्ब भएकोमा कर राजस्व रु. ७ खर्ब ५९ अर्ब संकलन भएको छ भने गैर कर राजस्व रु. ९ खर्ब संकलन भएको छ। कुल राजस्व संकलनमा गत आ.व. २०७४/७५ मा कर राजस्वको हिस्सा ९०.०६ प्रतिशत आ.व. २०७५/७६ मा ८८.३० प्रतिशत पुगेको छ भने गत आ.व. २०७४/७५ मा गैर कर राजस्वको हिस्सा ९.९४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७५/७६ मा ९९.७० प्रतिशत पुगेको छ।

तालिका ६ : शीर्षकगत राजस्व संकलनको बर्नौट	
Heading	(Rs billions)
Costom Duty	156.8
VAT	246.12
Execise	121.72
Income Tax	192.87
Health Service Tax	2.5
Education Service Fee	1
Other Tax (Registration fee, Vehicle Tax and Other Tax)	38
Non tax Revenue	100.59

२.६ पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनाको समीक्षा

कर प्रणालीको प्रभावकारीता तथा दक्षतामा वृद्धि गर्न तथा सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउन 2012/13 देखि 2016/17 सम्म पहिलो रणनीतिक योजना कार्यान्वयनमा ल्याईयो। पहिलो रणनीतिक योजना कार्यान्वयनको समीक्षा गर्दा VAT Non Filer बाहेक कर राजस्व र कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको अनुपात लगायतको अन्य सूचकहरूको प्रगती सकारात्मक रहेको छ।

तालिका ७ पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनाको प्रगती विवरण

SN	Particulars	Base Year 2010/2011	Target of SP	Performance in 2016/17	Achievement % compared with	
					SP%	Base Year
1	Tax Revenue GDP Ratio%	16.10	18.00	21.06	117.0	130.8
2	Income Tax GDP Ration%	3.10	5.46	5.70	104.4	183.9
3	VAT GDP Ratio%	4.58	5.64	6.17	109.4	134.7
4	Excise GDP Ratio%	1.96	3.17	3.26	102.8	166.3
5	Number of Taxpayer Audit Selection%	1.30	2.00	1.25	62.5	96.2
6	Online registration%	96.80	100.00	100.00	100.0	103.3
7	E Filling%	87.00	100.00	100.00	100.0	114.9
8	VAT Non filer%	21.33	10.00	30.00	33.3	71.1
9	Income Tax Non filer%	58.36	40.00	44.00	90.9	132.6
10	Decrease in compliance cost%	9328.00	50.00	NA	NA	NA

राजस्व संकलनको लक्ष्य सफलतापूर्वक पुरा भएको देखिन्छ। कुल गाहस्थ्य उत्पादनमा कर राजस्व अनुपात २१.०६ प्रतिशत रहेको छ। आयकर र कुल गाहस्थ्य उत्पादन, मू.अ.कर र कुल गाहस्थ्य उत्पादन र अन्तःशुल्क र कुल गाहस्थ्य उत्पादन को अनुपात पनि लक्ष्यको तुलनामा बढि नै रहेको पाईन्छ।

करदाताहरुलाई समयानुकूल सूचना प्रविधिमैत्री बनाई विद्यमान संरचनाको पुनरावलोकन, मातहत कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्रको पुनर्सिमांकन तथा कर प्रशासनमा आवद्ध जनशक्तिको क्षमता तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने तर्फ सुस्पष्ट कार्य योजना सहित कार्यप्रारम्भ गर्नको लागि हाल विभागले अवलम्बन गरेका त्रिवर्षीय सुधार योजनाले परिलक्षित गरेका र सुधार योजना शुरु भएदेखि हालसम्म सम्पन्न भएका कार्यहरुको गहन विश्लेषण तथा ठोस समस्या पहिचान गरी राजस्व नीतिले लिएको राजस्व परिचालनलाई फराकिलो र उच्च बनाई सुदृढ सार्वजनिक प्रणालीको विकास गर्ने उद्देश्यका साथ दोस्रो रणनीतिक योजना २०१८/१९ देखि २०२२/२३ कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ।

२.७ शाखागत विश्लेषण

२.७.१ करदाता सेवा शाखा

करदाता सेवाशाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करकाऔपचारिकता पूरा गर्न सक्षमबनाउन करदाताशिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालनगर्ने, करदेयीक्षमताको पहिचान गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलनगर्ने, आन्तरिक रूपमाप्राप्तभएका करदाताका सूचनाको भण्डारणगर्ने, यसको उपयोग गर्नकालागिआन्तरिक रूपमा सूचनाप्रवाहगर्ने, करदातालाई विद्युतीयमाध्यमबाट सेवालिन सक्ने र कार्यालयले सेवादिनसक्ने गरी नवीनप्रविधिको विकासमाजोड दिने कार्य गर्दछ । यसका साथै प्राप्तभएका करदाताका विवरणहरु सम्बन्धीतथ्यांकहरु प्रशोधन गरी सूचनाप्रणालीमाभण्डारणगर्ने, प्रशोधितहुनसकेकाविवरण र राजस्वजोखिम रहेका करदाताएवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षणतथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना बैक तयार गर्ने काममापनिक्रियाशील छ । कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँगअन्तर्क्रियागर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापनगर्ने कार्य पनि यस शाखाबाट सम्पादनहुँदै आएको छ ।

(क) करको दायरा विस्तार:

- आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा व्यवसायिक स्थायी लेखानम्बर (B- PAN) जम्मा १९९१६६ प्रदान गरी यसआर्थिक वर्षसम्ममाजम्मा १२३५४१२ करदाताले व्यवसायिक स्थायी लेखानम्बरप्राप्त गरेको ।

- आर्थिक वर्ष २०७५।७६मा व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्बर(P -PAN)२२९८५०प्रदान गरी यस आर्थिक वर्षसम्ममाजम्मा९,९६०४१ करदाताले व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्बर प्राप्त गरेको ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६मा मू.अ.कर दर्ता तर्फ ३६५३२ करदाताहरूको कारोवार दर्ता गरी यस आर्थिक वर्षसम्म२४०४६०वटा करदाताहरू मू.अ.करमादर्ता भएको ।
- आर्थिकवर्ष २०७५/७६माअन्तःशुल्कतर्फ ६८२१३करदातालाई अन्तःशुल्कइजाजतपत्रप्रदानतथानवीकरण गरिएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/७६मा सरकारी तथाअन्य संस्थाहरू जम्मा ७३७ लाई Withholdee PAN Numberप्रदानगरिएको ।

(ख) करदाताशिक्षाकार्यक्रमः

- करदाताहरूसंग १३०४ वटाअन्तक्रिया तथातालिम कार्यक्रम सम्पन्नगरिएको ।
- करदाताशिक्षाकार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइएको ।

(ग) कर सहभागितामा बृद्धिः

- आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा६१५६६६ आयविवरण प्राप्तभएकोमा यस आ.व. २०७५/०७६मा६८२८८३आयविवरण प्राप्तभएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ मा१२३०८० अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्तभएकोमाआ.व. २०७५/०७६मा१३५५२४अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्तभएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा मू.अ.कर विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू २३.६८ प्रतिशत रहेकोमाआ.व २०७५।७६को अन्त्यमाविवरण पेश नगर्ने करदाताहरू २५.१०प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा४०९०२ करदाताको विवरण अद्यावधिकगरिएकोमा यस आ.व. २०७५/७६मा५६२२८ करदाताको विवरण अद्यावधिकगरिएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७४।०७५ मा १००७४ आयविवरणको Rapid verification गरी रु.२,२४,७५,७६,०००।कर निर्धारण गराइएकोमाआ.व २०७५।०७६ मा८१२३आयविवरणको Rapid verificationगरी रु ७५,६५,७९,०००।०० कर निर्धारण गरिएको छ ।

तालिका: ८ करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था

१	करको दायरा विस्तार	२०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६
	व्यवसायिक स्था.ले.नं.	८४२४६	११६०९७	१९९१६६

	व्यक्तिगत स्था.ले.नं.	८६७७०	७९९७३	२२९८५०
	मू.अ.कर दर्ता	१६८२६	२०९३९	३६५३२
	अन्तःशुल्कइजाजत	६७६६७	५९९४७	६८२९३
	Withholdee PAN			७३७
२.	कर सहभागितामा बृद्धि			
	आयविवरणको प्राप्ति	४५५६९९	६९५६६६	६८२८८३
	आयविवरण ननफाइलर	४४%	४६%	४८%
	मू.अ.कर ननफाइलर	२३	२३.६८	२५.९०
	टि.डि.एस विवरण प्राप्ति	१२९५०७	१२३०८०	१३५५२४
३	भेरिफिकेशन			
	Rapid verification No	१०३००	१००७४	८९२३
	Rapid verification Amount(000)	८९३५०	२२४७५७६	७५६५९
	Tax payer Update No	२६५५०	४०९०२	५६२२८

आगामीदिनमा करको दायरा विस्तार तथा सहभागिताअभिवृद्धि एवं अभिलेख व्यवस्थापनगर्न करदाताअनुगमनकार्यविधितयार गरी कार्यान्वयनगर्नुपर्ने देखिन्छ ।

करदाता सेवाशाखाबाट सम्पादितअन्यकार्यहरू

१.करदाताहरूकोLog Off/Log On

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७५।०४।१८ को निर्णयानुसार विभागअन्तर्गतकाकार्यालयहरूको स्वीकृत संगठन संरचनाअनुसार कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र निर्धारणतथाअधिकार समेत प्रत्यायोजन भइ साविकको आन्तरिक राजस्वकार्यालय काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, २ र ३ खारेज भएको र ठूला करदाताकार्यालय को कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाताहरूको कारोबार सीमावार्षिक रु. ८० करोड भन्दाबढी, मध्यम स्तरीय करदाताकार्यालय अन्तर्गतका करदाताहरूको कारोबार सीमावार्षिक ४० करोड देखि रु. ८० करोड सम्म र आन्तरिक राजस्वकार्यालयकाकार्यक्षेत्र भित्र रहने करदाताहरूको कारोबारको सीमावार्षिक रु. ४० कराड सम्मको कारोबार सीमानिर्धारणभएको हुंदा सोहीबमोजिम करदाताहरूलाई Log off गरी Log Onगरिएको ।

२. सातौँ राष्ट्रिय कर दिवस, २०७५

- सातौँ राष्ट्रिय कर दिवस, २०७५मूल समारोह आयोजक समिति र विभिन्नकार्यगतउपसमितिहरू गठन गरी २०७५मार्ग १ गते राष्ट्रियप्रज्ञाप्रतिष्ठानमाभव्यताका साथ सम्पन्नगरिएको ।

सोहीअवसरमा राजस्वमाउल्लेखनीय योगदानगर्ने करदाताहरू र कर्मचारीहरूलाई सम्मानतथा पुरस्कार वितरणगर्ने लगायत सप्ताहव्यापी रूपमाविभिन्नकार्यक्रमहरू सम्पन्नभयो ।

- Call Centre मार्फत सेवाग्राहीहरूको जिज्ञासाहरूको उत्तर दिने कार्य गरिएको ।

३.सूचना, प्रकाशन र प्रसारण:

करदाताहरूलाई कर कानूनमाभएकाप्रावधानहरू र करसहभागिताअभिवृद्धिगर्न जानकारीमूलकविभिन्न सूचनाहरू तयार गरी प्रसार प्रचार गरिएको । कर सम्बन्धीविद्यमानव्यवस्थाहरू तथाआर्थिक ऐन, २०७५द्वारा कर कानूनहरूमागरिएका परिवर्तनहरू सम्बन्धी सूचनाप्रकाशन र प्रसारणगरिएको र आगामीदिनमातपसिलबमोजिमकाकार्य गरी सूचनातथाकार्यक्रमनिर्माणप्रकाशन र प्रसारणव्यवस्थितगर्नुपर्ने:

- कर प्रशासनसंग सम्बन्धित सूचनामूलक सामग्रीतथाकार्यक्रमनिर्माणगर्दा प्रतिस्पर्धात्मक रूपमाकमलागत र गुणस्तरीयताकायमहुने गरी व्यवस्थापनगर्नुपर्ने ।
- कार्यक्रमउत्पादन गरी प्रसारणगर्न स्वीकृतिदिदा सो अवधिमाबिनाशुल्क कर प्रशासन सम्बन्धी सूचनाप्रवाहगर्ने व्यवस्थागर्नुपर्ने ।
- प्रसारणको सुनिश्चिततालाई ध्यानमा राखेर मात्रप्रचार सामग्रीहरू निर्माणगर्नुपर्ने ।

कर दायराको अवस्था

करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमामूल्यअभिवृद्धि करमादर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्यअभिवृद्धि कर कानूनले केहीव्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको पहिचानको अवस्था फरक देखिन्छ । आ.व २०७५/०७६मा स्थायी लेखानम्बर ४लाख२९हजार १६लाई प्रदानगरिएको छ भने मूल्यअभिवृद्धि कर तर्फ ३६हजार ५ सय ३२ करदाताहरू थपभएकाछन् । यसै गरी आ.व. २०७५/०७६ सम्ममा६८हजार २ सय १३ करदाताहरूले अन्तःशुल्कको ईजाजतनवीकरण गरेको देखिन्छ । करदातादर्ता हुने विगतदेखिको प्रवृत्तिगतअवस्था हेर्दा आ.व. २०७४/०७५मा १ लाख९६हजार७० करदाताले स्थायी लेखानम्बर लिएकोमाआ.व. २०७५/०७६मा ४ लाख २९ हजार १६ जनाले स्थायी लेखानम्बर लिएको देखिन्छ । जस मध्ये मू.अ.कर मादर्ताभएको करदाता संख्या ३६हजार ५ सय ३२ रहेको छ । करदाता दर्ता हुने अवस्था हेर्दा आ.व. २०७५/७६ सम्ममा १२३५४१२ करदाताले व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिएको, ९९६०४१ करदाताले व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिएको र मू.अ.कर तर्फ २४०४६० करदाता दर्ता भएका छन् ।

मूल्यअभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मकअवस्था

आ.व २०७४/०७५ मा कूल मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा VAT Filer/Non Filer क्रमशः ७६ र २४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७५/०७६ मा ७५.९ र २५.१० प्रतिशत रहेको छ । Debit VAT Return आ.व. २०७०/०७१ मा २७.१४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा १८.९८ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७२/०७३ र आ.व. २०७३/७४ मा १३.३० र १३.२५ रहेकोमा आ.व. २०७४/०७५ मा १४.०६ प्रतिशत रहेको र आ.व. २०७५/७६ मा २५.६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी Credit VAT Return आ.व. २०७०/०७१ मा ४५.४९ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ मा ४४.०३ प्रतिशत, आ.व. २०७२/०७३ मा ५१.११ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७३/७४ मा ५१.१४ प्रतिशत भएको देखिन्छ । आ.व. २०७४/७५ मा Credit return ५१.९७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७५/७६ मा ४५.९ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका: ९ मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

	2070/071	2071/072	2072/073	2073/074	2074/075	2075/076
Debit Returns (%)	27.14	18.98	13.30	13.25	14.06	25.6
Credit Returns (%)	45.49	44.03	51.11	51.14	51.97	45.9
Zero Returns (%)	27.37	25	35.58	35.61	33.97	28.5
Debit Amounts shown in M3	4.76	3.40	44.8	49.32	69.85	12.69
Credit Amounts shown in	39.05	17.77	26.4	29.16	38.19	39.74
Ratio of credit Amount to debit	8.20 times	5.22 times	0.59 Times	0.59 Times	0.54 Times	3.13 Times

Zero VAT Return आ.व. २०७०/०७१ मा २७.३७ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंशवद्धे २०७१/०७२ मा यसको प्रतिशत घटेर २५ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७२/०७३ मा यसको प्रतिशत वृद्धि भई ३५.५८ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७३/७४ मा ३५.६१ प्रतिशत, आ.व. २०७४/०७५ मा ३३.९७ रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७५/७६ मा २८.५ प्रतिशत रहेको छ । Debit Amount को तुलनामा Credit Amount को अनुपातलाई हेर्दा आ.व. २०७०/०७१ मा यसको अनुपात ८.२० Times, आ.व. २०७१/०७२ मा ५.२२ Times रहेकोमा आ.व. २०७२/७३ मा ०.५९ Times, आ.व. २०७३/७४ मा ०.५९ Times र आ.व. २०७४/७५ मा ०.५४ रहेकोमा आ.व. २०७५/७६ मा ३.१३ Times रहेको छ ।

यस आ.व. मा कर विवरण बुझाउने करदातामध्ये २५.६ प्रतिशतले डेबिट विवरण, ४५.९ प्रतिशतले क्रेडिट विवरण र २८.५ प्रतिशतले शून्य विवरण बुझाएको देखिन्छ । मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ डेबिट विवरण बुझाउनेको संख्या यस वर्ष केही बढेको देखिएतापनि क्रेडिट विवरण र शून्य विवरण बुझाउने

करदाताको संख्याबढ्दै गएकोले कानूनको कार्यान्वयनमा कडाइ गर्दै बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी एवं सशक्त बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

२.७.२ सूचना संकलन, अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखा

यस शाखाबाट आ.व. २०७५/०७६ मा करदाताहरूले कार्यालयमा पेश गरेका विभिन्न विवरणहरूको विश्लेषणका साथै आन्तरिक तथावाह्यश्रोतहरूबाट प्राप्त भएको सूचना तथा उजुरीहरूलाई आधार लिएर अनुसन्धानको कार्य अघि बढाउने रणनीति लिई सोही अनुसार अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यगत परिसूचकहरूको वार्षिक लक्ष्यनिर्धारण गरी सोको अनुगमन गरिदै आएको छ ।

अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यगत परिसूचकहरूको वार्षिक तथामासिक लक्ष्य हासिल गर्नका लागि आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय तथा मध्यम स्तरीय करदाता कार्यालयमा अनुसन्धान शाखाका रूपमा छुट्टै शाखा संचालनमा रहेको छ भने अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा कर परीक्षण शाखाबाट नै अनुसन्धान समेतको कार्य सम्पादन हुने गरेको छ ।

विद्युतीय सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (EIMS) मा प्रविष्टि गरिएको प्रगतितथ्यांकको आधारमा आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यगत परिसूचकहरूको लक्ष्य एवं प्रगति को विवरण देहायवमोजिम रहेको छ ।

यस शाखाको विगत ५ आर्थिक वर्षको कार्यगत परिसूचकहरूको प्रगतितथा प्रतिफल (Yield Per Case) लाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका: १० Audit Section : IRO & TSO

Indicators	Performance 2075/76	Performance 2074/75	Performance 2073/74	Performance 2072/73	Performance 2071/72
Detail Investigation					
Comprehensive Investigation (No. of cases)	353	655	856	942	1266
Amendment / Assessment of IT ('000)	469306	484568	438336	254373	213626
Yield Per case ('000)	1329	740	512	270	169
Management Assessment of VAT (000)	344679	442106	351389	244742	224933
Yield Per case ('000)	976	675	410	260	178
Total	813985	926674	789725	499385	438727.7
Yield Per case ('000)	2305	1415	923	530	347

आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको विस्तृत अनुसन्धानको संख्या विगत वर्षहरूको तुलनामा न्यून रहेता पनि गुणस्तर अर्थात प्रतिफलमा भने सुधार भएको देखिन्छ ।

तालिका: ११ Investigation Section :LTO, MLTO

Indicators	Performance 2075/76	Performance 2074/75	Performance 2073/74	Performance 2072/73	Performance 2071/72
Comprehensive Investigation (No)	18	159	138	147	337
EDP Based Investigation (No)	6	24	27	48	24
AA of IT (Rs 000)	423938	500305	1085269	647972	1148762
Yield Per case ('000)	23552	3147	7864	4408	3409
MA of VAT (Rs. 000)	70300	187811	203357	148906	454906
Yield Per case ('000)	3906	1181	1474	1013	1350
Total	494238	688116	1288626	801286	1607077
Yield Per case ('000)	27458	4328	9338	5451	4769

ठुला तथा मध्यमस्तरिय करदाता कार्यालयहरूको अनुसन्धानको संख्याको प्रगति आ.व.२०७५/०७६ मा ज्यादै न्यून रहेको देखिन्छ । तथापी प्रतिफलमा भने उल्लेख्य रूपमा सुधार भएको देखिन्छ ।

अनुसन्धान संख्यातर्फ

अनुसन्धानको संख्यात्मक लक्ष्यलाई हेर्दा आ.व.२०७५/०७६मा प्रारम्भिक अनुसन्धानको प्रगति लक्ष्य अनुरूप हुन नसकेको तर विस्तृत अनुसन्धानको लक्ष्य अनुसार नै प्रगति भएको देखिन्छ । विधुतीय तथ्यांक प्रशोधनमा आधारित अनुसन्धान (EDP) को संख्यागत लक्ष्यविगतको आर्थिक वर्षहरूमा भन्दा बढि प्रगति भएको देखिएतापनि लक्ष्य अनुरूप प्रगति हुन सकेको देखिदैन। विगत ४ वर्षको लक्ष्यप्रगतिको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका: १२ अनुसन्धान तर्फको लक्ष्य र प्रगती

Indicators	2075.76		2074.75		2073.74		2072.73	
	Target	Performance	Target	Performance	Target	Performance	Target	Performance
Pre Investigation (No. of Cases)	1187	1048	975	1009	900	1200	1230	1332
Comprehensive Investigation (No. of cases)	265	371	601	814	589	994	432	1088
EDP Based Investigation (No)	92	48	174	114	24	43	48	48

कर निर्धारण तर्फ:

अनुसन्धानबाट कर निर्धारण तर्फको लक्ष्य समग्रमा हासिल भएको देखिन्छ । विगत ४ वर्षको लक्ष्यप्रगतिको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका:१३ अनुसन्धान बाट कर निर्धारण तर्फको लक्ष्य र प्रगती

Indicators	2075.76		2074.75		2073.74		2072.73	
	Target	Performance	Target	Performance	Target	Performance	Target	Performance
Amendment / Assesment of IT('000)	831600	893244	877500	984873	876600	1523605	551200	902299
Management Assesment of VAT(000)	733300	414979	275000	629917	273400	554746	339200	393648

विस्तृत अनुसन्धानको संख्यामा निरन्तर रूपमाकमीआएको तर प्रतिफलमा भने सुधार भएको देखिन्छ । आयकर तर्फ लक्ष्य अनुरूप प्रगति भएता पनि मू.अ.कर निर्धारण लक्ष्य अनुसार हुन सकेको देखिदैन । अनुसन्धानको गुणस्तरमा सुधार गर्न जोखिमका परिसूचकहरूको निर्माण, भरपर्दो सूचनाको संकलन र विश्लेषण गरी जोखिम आधारित अनुसन्धानमा जोड दिनुपर्ने देखिन्छ ।

आ.व. २०७५/०७६ मा विगत वर्षहरूमा यस शाखाबाट सम्पादन गरिने कार्यहरूका अतिरिक्त केही नयाँ कार्यगत लक्ष्यहरू थप भएका थिए । जस्तै पुँजीगत लाभ कर(घरजग्गा तथा शेयर कारोवारको)को छानविन, न्युन विजकीकरण(मु.अ.कर ऐन २०५२ को दफा १३) को छानविन, Professional हरूको छानविन १ करोड भन्दा बढीको सवारी साधन खरीदकर्ताहरूको छानविन, आन्तरिक तथा वाह्य सूचनाका आधारमा गरिने छानविन, अप्रत्यक्ष विधिका माध्यमबाट गरिने अनुसन्धान आदि रहेका छन । नयाँ थप भएका अनुसन्धानका विषयहरूका सम्बन्धमा तालिम प्रदान गर्नुका साथै अप्रत्यक्ष विधिका मार्गदर्शन तयार गरी कार्यालयहरूमा पठाएको थियो । यी लक्ष्यहरूमा आंशिक प्रगति भएको देखिन्छ । यी लक्ष्यहरू विगतमा नरहकोले तुलनात्मक तालिकामा समावेश भएको छैन ।

कमजोरी तथा समस्याहरू

- सम्बद्ध निकायहरू बीचको समन्वय र सहकार्य कमजोर रहेको ।
- अनौपचारिक तथा विधुतिय कारोवार सम्बन्धी सूचनाहरू प्राप्त गर्ने संयन्त्र नहुनु ।
- जोखिमका परिसूचकहरूको पहिचान, विकास र समयसापेक्ष रूपमा परिमार्जन हुन नसक्नु ।
- जोखिम विश्लेषण गर्न सक्ने क्षमताको अभाव
- Asycuda World System, TSA, LMRS, र ITSको Interface गरी Risk Profiling गर्ने प्रणालीको विकास हुन नसक्नु ।
- अन्तराष्ट्रिय कर, Transfer Pricing, PE, दीर्घकालिन करार, स्वामित्व हस्तान्तरण आदि विषयका तालिमको अप्रयाप्तता र निर्देशिका वन्न नसक्नु
- कमजोर वजार अनुगमन
- कमजोर मनोबल

- EDP मा आधारित अनुसन्धान गर्न ज्ञानको कमी

सुधारका क्षेत्रहरू

- सूचना संकलन र विश्लेषणलाई थप प्रभावकारी बनाउन आय विवरण साथ पेश गर्नुपर्ने Disclosures को विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने ।
- सम्बद्ध निकायहरूको प्रणाली बीच अन्तर आवश्यकता कायम गरी Risk Profiling गर्ने प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने ।
- जोखिमका परिसूचकहरूको पहिचान,विकास र परिमार्जनमा जोड दिनुपर्ने ।
- CBMS प्रणालीमा प्राप्त सूचनाहरूको विश्लेषण गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने ।
- अन्तराष्ट्रिय कर,Transfer Pricing,PE,दीर्घकालिन करार,स्वामित्व हस्तान्तरणआदि विषयमा तालिम र अध्ययनमा जोड दिनुका साथै निर्देशिका तयार गर्ने ।
- सूचनामा आधारित बजार अनुगमन ।
- अनुसन्धानकर्ताको मनोबल उच्च राख्न सुरक्षा,सुविधा र अवसरहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने ।
- अनौपचारिक कारोवार सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्न सुराकी परिचालनलाई थप प्रभावकारी बनाउने ।
- जनशक्तिका आधारमा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा छुट्टै अनुसन्धान शाखाको व्यवस्थापन LTO तथा MLTO मा रहेका अनुसन्धान शाखालाई पूर्णतया Functional बनाउनु पर्ने ।
- विद्युतीय कारोवार (Virtual Transaction) सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्न सूचना प्रविधिज्ञको सेवा लिने ।
- सम्बद्ध निकायहरू जस्तै अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग,राजस्व अनुसन्धान विभाग,सम्पत्ती शुद्धिकरण अनुसन्धान विभाग,वित्तीय जानकारी इकाई आदि बीचको समन्वय र सहकार्यलाई सुदृढ गर्न नियमित रूपमा छलफल एवं अन्तक्रियामा जोड दिनुपर्ने ।

२.७.३ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखाबाट आ.व. २०७५/७६ मा सम्पादन भएका कार्यहरूको प्रगति देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

१. करचुक्ताको निवेदन अनलाइनबाट दिने र प्रणालीबाटै चुक्ता प्रमाणपत्र तयार गरी जारी गर्ने व्यवस्थामा परिमार्जन गरिएको ।
२. केन्द्रीय विजक अनुगमन प्रणाली (Central Billing Monitoring System) को प्रारूप तयार गरी नमूनाको रूपमा लागु गर्दै थप विस्तारको क्रममा रहेको ।
३. आयकरको Audit Trail Report (ATR) तयार गरी प्रणालीमा आवद्ध गरिएको ।
४. आयकरको संशोधित कर निर्धारण (AA)परिमार्जन गरी लागु गरिएको ।
५. विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीको System Audit बाट औल्याइएका प्रमुख कमी कमजोरीलाई व्यवस्थापन गरिएको ।

६. विभागको डाटा सेन्टरमा थप गरिएका सर्भर, Storage लगायतका विद्युतीय उपकरणहरूलाई Configure गरी प्रयोगमा ल्याइएको।
७. भन्सार विभागसँग Interconnectivity स्थापना गरी नियमित रुपमा आयात निर्यात सम्बन्धी तथ्याङ्क प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।
८. एकीकृत कर प्रणाली (Integrated Tax System) को Taxpayer Portal बाटै विद्युतीय भुक्तानी गर्न सक्ने गरी प्रणाली विकास गरी लागु गरिएको।
९. Appeal Information Management System (AIMS) को विकास तथा परीक्षण गरी लागु गरिएको।
१०. अन्तःशुल्क तर्फ भौतिक निरीक्षण प्रणाली लागु भएका उद्योगहरूको लागि Activity Recording System को विकास तथा परिमार्जन गरी लागु गरिएको।
११. आर्थिक ऐन, २०७५ ले दिएका कर छुटको विवरण व्यवस्थापनको लागि Scheme Waiver नामक छुट्टै Module तयार गरी प्रणालीलाई प्रयोगमा ल्याइएको।
१२. एकीकृत कर प्रणालीमा समावेश गरिएका नयाँ प्रावधानहरू सम्बन्धमा कार्यालयहरूमा स्थलगत तालिमको लागि आवश्यकता पहिचान गरिएको।
१३. विद्युतीय हस्ताक्षर प्रयोगको अध्ययन गरी ITS मा यसको प्रयोग प्रारम्भ गरिएको।
१४. बक्यौता व्यवस्थापन प्रणालीमा परिमार्जन गरी करदातागत बक्यौता ATR प्रणालीबाट Generate गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।
१५. व्यवसाय नगरेका प्राकृतिक व्यक्ति स्वयंले Taxpayer Portal बाट आफ्नो आय विवरण बुझाउन सक्ने गरी D-04 फारम तयार गरी प्रणालीमा समावेश गरिएको।
१६. करदाताले दाखिला गरेको भौचरको सम्पूर्ण विवरणहरू महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको Revenue Management Information System बाट प्रत्येक दिन विभागको Revenue Accounting System मा आउने गरी प्रणालीगत अन्तरआबद्धता कायम भएको छ।
१७. नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन संस्थामा आवद्ध भै नविकरण भएका लेखा परिक्षकले तयार पारेको लेखा परिक्षण प्रतिवेदनमात्र आन्तरिक राजस्व विभागमा बुझाउन सकिने गरी दुबै नियकायको प्रणालीहरू बीच अन्तरआबद्धता गरिएको।

२.७.४ योजना तथा मानव संशाधन विकास शाखा

योजना तथा मानव संशाधन शाखाबाट आ.व. २०७५/७६ मा जनशक्तिको ज्ञान, सीप र क्षमता अभिवृद्धिका लागि समय समयमा विभिन्न स्वदेशी तथा विदेशी तालिमहरूमा कर्मचारीहरूलाई सहभागी तथा मनोनयन लगायत देहाय बमोजिमका कार्यहरू सञ्चालन गरिएको छ।

- विभागको पहिलो रणनीतिक योजनाको मूल्यांकन गरी आगामी ५ वर्षे दोस्रो रणनीतिक योजना (२०१८/१९-२०२२/२३) तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

- विभागको तेस्रो सुधार योजना (२०१८/१९- २०२०/२१) योजनाको तयारी अन्तिम चरणमा रहेको ।
- विभागको वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी कार्यालयहरूलाई सो अनुरूप वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्न लगाइएको ।
- व्यवस्थापन गोष्ठीको आयोजना गरिएको ।
- विभाग र मातहत कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई कर परीक्षण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा १२ बटा तालिम संचालन गरी ३१५ कर्मचारीहरूलाई विभिन्न विषयमा तालिमप्रदान गरिएको ।
- सातौँ राष्ट्रिय कर दिवशको अवसरमा स्मारिका प्रकाशन गरिएको ।
- वैदेशिक तालिम, सेमिनार, अध्ययन भ्रमणमा विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत ५१ जना कर्मचारीहरूलाई सहभागी गराइएको ।
- विभाग र अन्तरगत सम्पन्न कार्यहरू एवं करदातालाई विभिन्न सूचना एवं जानकारी प्रवाह गर्नको लागि मासिकरूपमा कर बुलेटिन प्रकाशन तथा वितरणको व्यवस्था गरिएको ।
- GIZ, IMF लगायतका विभिन्न विकास साझेदारहरूसंग सहकार्य र समन्वयलाई निरन्तरता दिइएको ।

२.७.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

यस शाखाले राजस्व असुली लगायत स्वीकृत कार्यमूलक परिसूचकहरूको मासिक अर्धवार्षिक वार्षिक लक्ष्य तथा कार्य प्रगतिको मासिक समिक्षा गर्ने कार्यमूलक परिसूचक संशोधन तथा थपघट गर्ने वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बमोजिमको कार्य प्रगति प्रतिवेदन गर्ने, विभाग मातहतका कार्यालयहरूको विभागीय अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यक्रमको समन्वय तथा संयोजन गर्ने, महानिर्देशक उपमहानिर्देशक निर्देशक कार्यालय प्रमुख बीच कार्यसम्पादन सम्झौता गरी समग्र विभागको राजस्व असुली तथा कार्यमूलक परिसूचकको कार्यान्वयन तथा कार्य सम्पादन व्यवस्थापनमा विभागीय नेतृत्वलाई सहयोग गरिआएको छ ।

आ.व. २०७५/०७६ मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्य र प्रगतिको आधारमा देहायमा उल्लेख भए बमोजिम आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सुर्खेत ९२।६३ प्रतिशत प्राप्त गरी प्रथम, आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर १ ८६।३७ प्रतिशत प्राप्त गरी द्वितीय र आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भक्तपुरले ८४।८७ प्रतिशत प्राप्त गरी तृतीय स्थान हासिल गरेका छन् । समग्र कार्यसम्पादनस्तर हेर्दा २ओटा कार्यालयहरूले A+, २० ओटा कार्यालयहरूले A, १७ ओटा कार्यालयहरूले B र १ ओटा कार्यालयले C ग्रेडिड प्राप्त गरेका छन् । सबै कार्यालयहरूको शाखागत र कूल कार्यसम्पादनको अंक देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका: १४ कार्यालयहरूको कार्यसम्पादन तथा ग्रेडिङ

Grading Report (ALL IRO, TSO, LTO) upto Asadh - 7576

Office Name	Audit		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade
Surkhet - 2601	93.51	A+	100.26	A++			82.7	A	92.63	A+
Lalitpur 1 - 23	80.95	A	90.32	A+			88.07	A+	86.37	A+
Bhaktapur - 29	71.18	B	94.99	A+			89.02	A+	84.87	A
Bharatpur - 19	79.21	A	91.3	A+			83.41	A	84.7	A
Biratnagar - 12	81.03	A	90.18	A+			81.43	A	84.35	A
Pokhara - 22	77.98	A	85.25	A+			89.54	A+	83.99	A
Dhulikhel- 2901	72.65	B	93.89	A+			83.94	A	83.47	A
Mahendranagar - 21	66.21	B	95.83	A++			85.18	A+	82.27	A
Dang - 51	67.82	B	91.37	A+			86.2	A+	81.58	A
Dhangadhi - 20	71.06	B	91.65	A+			81.53	A	81.41	A
Damak - 1102	58.83	C	103.76	A++			78.55	A	80.47	A
Baglung - 2202	71.38	B	92.11	A+			77.34	A	80.42	A
Kalanki - 2504	66.47	B	85.71	A+			86.78	A+	79.3	A
Butwal - 33	58.76	C	93.8	A+			86.26	A+	79.27	A
Bhairahawa - 24	76	A	76.98	A			85.61	A+	79.23	A
Hetaunda - 18	68.9	B	81.1	A			85.55	A+	78.17	A
LTO - 52	96.39	A++	80.42	A	51.02	C	82.1	A	78.11	A
Dharan - 13	63.32	C	87.41	A+			83.25	A	77.73	A
Simara - 16	66.33	B	83.6	A			80.6	A	76.66	A
Nepalgung - 26	69.57	B	79.96	A			80.77	A	76.57	A
Naya Baneshwor - 2702	70.3	B	75	A			81.9	A	75.43	A
Bhadrapur - 11	56.77	C	83.85	A			86.68	A+	75.22	A
Damauli - 2201	50.14	C	87.41	A+			87.74	A+	74.46	B
Krisnanagar - 30	50.11	C	91.15	A+			82.87	A	74.3	B
Tripureshwor - 2801	64.08	C	79.79	A			77.11	A	73.49	B
Kalimati - 2505	61.68	C	75.95	A			83.13	A	73.11	B
Birgunj - 17	65.42	B	75.46	A			76.06	A	72.13	B
Maharajgunj - 2502	59.04	C	76.6	A			79.74	A	71.4	B
Tangal - 2501	58.18	C	77.24	A			79.76	A	71.33	B
Janakpur - 14	61.42	C	72.37	B			81.6	A	71.31	B
Thamel - 2803	53.31	C	90.53	A+			69.37	B	71.16	B
Chabahil - 2704	48.65	D	82.58	A			79.5	A	69.78	B
Nayasadak - 2802	58.51	C	73.46	B			78.26	A	69.67	B
MLTO - 53	84.51	A	80.39	A	23.84	D	82.25	A	67.77	B
Lahan - 15	51.25	C	72.43	B			81.29	A	67.68	B
Koteshwor - 2705	43.92	D	83.45	A			72.98	B	66.47	B
Lalitpur 2 - 34	47.54	D	65.98	B			87.75	A+	66.06	B
Putalisadak - 2701	51.96	C	77.37	A			68.88	B	65.93	B
Battishputali - 2703	45.18	D	81.12	A			71.97	B	65.8	B
Balaju - 2503	34.12	D	73.76	B			65.91	B	57.53	C

IRD Performance:75.79(A)

२.७.६ वेरुजु शाखा

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको २१ अर्ब ४० करोड वेरुजु फछ्यौट भएको छ । कुल वेरुजु रकम ३८ अर्ब ५२ करोड मध्ये ५५.६ प्रतिशत वेरुजु फछ्यौट भएको छ । समग्रमा आन्तरिक राजस्व विभागको वेरुजु फछ्यौट प्रगति ५५.६ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका: १५ कार्यालयगत वेरुजुको अवस्था

रु हजारमा

सि.नं.	कार्यालयको नाम	जम्मा वेरुजु	फछ्यौट भएको वेरुजु	प्रगती प्रतिशत
१	आ.रा.का.भद्रपुर	२६३०८५	११७५०६	४४.६६%
२	आ.रा.का.दमक	११०३८	११०३८	१००.००%
३	आ.रा.का.धरान	२४१४५३	१३२३९६	५४.८३%
४	आ.रा.का.विराटनगर	४२९७१३	२३७०१४	५५.१६%
५	आ.रा.का.लाहान	५८५३९	०	०.००%
६	आ.रा.का.जनकपुर	२२७४१९	२०४२१	८.९८%
७	आ.रा.का.सिमरा	१७९९३८	९९१३०	५७.६५%
८	आ.रा.का.विरगञ्ज	४७२३३२	१०५४२१	२२.३२%
९	आ.रा.का.हेटौंडा	८२५८५	५६६६०	६८.६१%
१०	आ.रा.का.भरतपुर	६०९०६९	३२२९५१	५३.०२%
११	आ.रा.का.क्षेत्रनं. २	४९११	४९११	१००.००%
१२	ठुला करदाता कार्यालय	२४७६६६३	१५९६९५२	६४.४८%
१३	मध्यमस्तरिय क.का.	१०५३६३१	५६८६७२	५३.९७%
१४	आ.रा.का.ललितपुर १	८२८५५०	४१८५२९	५०.५१%
१५	आ.रा.का.ललितपुर २	२५००९३	२१२२१	८.४९%
१६	आ.रा.का.भक्तपुर	११३६२८	६९६७९	६१.३२%
१७	आ.रा.का.दमौली	२३९०१	१५५४	६.५०%
१८	आ.रा.का.,पोखरा	२४१४६५	१३३१६६	५५.१५%
१९	आ.रा.का.बागलुङ	२३७७९०	१९२००१	८०.७४%
२०	आ.रा.का.बुटवल	१९४६७६	१४७८९९	७५.९७%
२१	आ.रा.का.भैरहवा	३९३१२४	१०५४८७	२६.८३%
२२	आ.रा.का.कृष्णनगर	५८८०५	५००११	८५.०५%
२३	आ.रा.का.,दाङ	०	०	
२४	आ.रा.का.नेपालगन्ज	१२४७७७	६५७२०	५२.६७%
२५	आ.रा.का.सुर्खेत	२१३६२	१३०३१	६१.००%
२६	आ.रा.का.धनगढि	२६०८९	२२४८४	८६.१८%
२७	आ.रा.का,महेन्द्रनगर	४७७	४७७	१००.००%
२८	आ.रा.का. धुलिखेल	८५८२३	२३७३५	२७.६६%
२९	आ.रा.का.कोटेश्वर	२७४०००	१६९५६४	६१.८८%
३०	आ.रा.का.चावहिल	४३२९१९	१५३९५१	३५.५६%
३१	आ.रा.का.बत्तिसपुतली	१९७४७९	८८८९२	४५.०१%

३२	आ.रा.का.बानेश्वर	१४६३२५२	११९९६	०.८२%
३३	आ.रा.का.पुतलीसडक	१२०५९७४	३७२५५१	३०.८९%
३४	आ.रा.का.त्रिपुरेश्वर	१४८४६९५	६७०३८५	४५.१५%
३५	आ.रा.का.नयाँसडक	३७४६६२	१४७३१९	३९.३२%
३६	आ.रा.का ठमेल	७९३५३	५१६८०	६५.१३%
३७	आ.रा.का.महाराजगञ्ज	२१२५७५	१४८३५५	६९.७९%
३८	आ.रा.का.बालाजु	३१७८३७	५२५६	१.६५%
३९	आ.रा.का कालीमाटी	४९८८८५	२६३२५९	५२.७७%
४०	आ.रा.का.कलंकी	२१२३७२	९००६५	४२.४१%
४१	आ.रा.का टंगाल	४२००३०	५२२७२	१२.४४%
४२	क.से.का.ईलाम	०	०	
४३	क.से.का.फिदिम	०	०	
४४	क.से.का.विराचोक	०	०	
४५	क.से.का.धनकुटा	०	०	
४६	क.से.का.ईटहरी	०	०	
४७	क.से.का.खादवारी	०	०	
४८	क.से.का.राजविराज	०	०	
४९	क.से.का.लुक्ला	०	०	
५०	क.से.का.दिक्तेल	०	०	
५१	क.से.का.मलंगवा	०	०	
५२	क.से.का.गाईघाट	०	०	
५३	क.से.का.वर्दिबास	०	०	
५४	क.से.का.गौर	२६	०	०.००%
५५	क.से.का.गल्छी	०	०	
५६	क.से.का.कावासोती	०	०	
५७	क.से.का.पाल्पा	०	०	
५८	क.से.का.जुम्ला	२४१८	३५	१.४५%
५९	क.से.का.लम्की	०	०	
६०	क.से.का.डडेलधुरा	०	०	
	जम्मा:	३८५२५५४५	२१४०७५९४	५५.६%

२.७.७ अन्तःशुल्क शाखा

अन्तःशुल्क शाखाबाट आ.व. २०७५/०७६ मा निम्नवमोजिमकाकार्यहरु सम्पादन गरिएको छ ।

- अन्तःशुल्क स्टिकर छपाई तथाआपूर्तीका लागिअन्तराष्ट्रिय बोलपत्र सम्बन्धी सूचनाप्रशासनको अन्तिमतयारीमा रहेको ।
- अन्तःशुल्कनिर्देशिका, २०६८(परिमार्जित संस्करण , २०७३) लाई परिमार्जन गरी अन्तःशुल्कनिर्देशिका, २०६८(परिमार्जित संस्करण , २०७५) २०७५ भाद्र १ गते देखि कार्यान्वयनमाल्याईएको ।

- २०७५ भाद्र १ गते देखि उद्योग विभागबाट प्राप्त ट्रेडमार्क दर्ता प्रमाण पत्रको आधारमा मात्रमदिरा तथा सूतीजन्य वस्तुको परीक्षण तथाव्यवसायिकउत्पादनअनुमतीप्रदान गर्न शुरू गरिएको ।
- अन्तःशुल्कजन्य वस्तु उत्पादनगर्ने प्रतिष्ठान को मागतथाआपूर्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू Excise Management नामकोSoftware बाट पूर्णरूपमाकार्यान्वयन गरिएको ।
- आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा आपूर्ति भएकाअन्तःशुल्क स्टिकरको प्राविधिक परीक्षण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको ।
- भौतिक नियन्त्रण प्रणाली अन्तर्गतकाविभिन्न २१ वटा उद्योगको अनुगमन गरिएको ।
- अन्तःशुल्कजन्य वस्तु उत्पादनगर्ने प्रतिष्ठानहरूले अन्तःशुल्क ऐन, नियमावली, निर्देशिकाबमोजिम राख्नु पर्ने फारामहरूExcise Automation System नामकोSoftware बाट गर्नेव्यवस्था पूर्णरूपमाकार्यान्वयन गरिएको ।
- Excise Automation System कार्यान्वयनको सन्दर्भमा उद्योग प्रतिष्ठानका प्रतिनिधि, अन्तःशुल्कअधिकृत तथाअन्तःशुल्क निरीक्षक समेतको सहभागितामा १५ वटा तालिम संचालन गरिएको ।
- २०७६ वैशाख १ गते देखि मदिरा तथा सूतीजन्य वस्तुहरू उत्पादन गर्ने उद्योगहरूले उत्पादनस्थल, कच्चापदार्थ राख्ने गोदाम, तयारी पदार्थ राख्ने गोदाम, निष्कासन गर्ने ठांऊमाCCTV Camera राख्नु पर्ने व्यवस्थाको कार्यान्वयन गरिएको ।

२.७.८ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा

यस शाखाको मुख्य कार्य आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७३ को उपदफा १ अनुसार नेपाल सरकारको तर्फबाट अन्य देशहरूसँग गरिने र गरिएका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौतासँग सम्बन्धित कार्य सम्पादन गर्नु रहेको छ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गर्नुपर्ने मुलुकहरूका कर प्रशासनहरूसँग आवश्यक पत्राचार, वार्ताको तयारी र वार्ता सम्बन्धी कार्यहरूको समन्वय गर्ने कार्य यो शाखाले गर्ने गर्दछ। वार्ता द्वारा दुई राष्ट्रहरू सहमतिमा पुगेपछि सम्झौतामा औपचारिक हस्ताक्षर गर्ने कार्यको समन्वय समेत यो शाखाले गर्दछ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा सम्पन्न भईसकेका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताका व्यवस्थाहरू संशोधन सम्बन्धी कार्य गर्ने र सम्झौतामा उल्लेख भएका विषयहरूको कार्यान्वयन गर्ने कार्य समेत यस शाखाले गर्दछ। सम्झौताका प्रावधानहरूको विषयमा द्विविधा भई सरोकारवालाहरूबाट अनुरोध भएमा द्विविधा निराकरण गर्ने कार्य समेत यस शाखाको अर्को प्रमुख कार्यको रूपमा रहेको छ। विदेशी लगानीकर्ताहरूलाई नेपालको कर कानून तथा कर सम्बन्धी व्यवस्थाहरूको बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउने र अन्तर्राष्ट्रिय करका विविध विषयहरूमा अध्ययन गर्ने गराउने कार्य समेत यस शाखाले सम्पादन गर्दै आइरहेको छ। यस आ.व. मा चीनको राजधानी वेइजिङमा

Belt & Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM) नामक कर सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सँस्थाको स्थापना भएको र नेपाल समेत सो को सँस्थापक सदस्य भएको सन्दर्भमा सँस्थाको Focal Pointको रुपमा यस शाखाले कार्य गरिरहेको छ।

नेपालले हाल सम्म देहाय बमोजिम एघार भिन्नराष्ट्रहरूसँग दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता सम्पन्न गरिसकेको छ भने केही देशहरूसँग सम्झौताको लागि वार्ता प्रक्रिया अगाडि बढेको अवस्था छ।

तालिका: १६ दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता भएका देशहरू

क्र.सं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१.	गणतन्त्र भारत (Republic of India)	२७ नोभेम्बर २०११	सन् १९८७ मा सम्पन्न पुरानो सम्झौतालाई पुनर्स्थापित गरेको।
२.	नर्वे अधिराज्य(Kingdom of Norway)	१३ मे १९९६	
३.	थाइल्याण्ड अधिराज्य(Kingdom of Thailand)	२ फेब्रुअरी १९९८	
४.	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका(Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	६ जुलाई १९९९	
५.	गणतन्त्र मौरिसस(Republic of Mauritius)	३ अगष्ट १९९९	
६.	गणतन्त्र अष्ट्रिया(Republic of Austria)	१५ डिसेम्बर २०००	
७.	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान(Islamic Republic of Pakistan)	२५ जनवरी २००१	
८.	जनवादी गणतन्त्र चीन(People's Republic of China)	१४ मे २००१	
९.	गणतन्त्र कोरिया(Republic of Korea)	५ अक्टोबर २००१	
१०.	कतार(State of Qatar)	१५ अक्टोबर २००७	
११.	गणतन्त्र बंगलादेश(Republic of Bangladesh)	५ मार्च २०१९	

गत आ.व. मा भएका उल्लेखनीय कार्यहरू:

- नेपाल सरकार र गणतन्त्र बंगलादेश सरकार बीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गर्न सन् १९९८ देखि शुरु भएको प्रकृत्याले यस आ.व. मा सार्थकता प्राप्त गरेको छ। विभिन्न चार चरणमा वार्ता सम्पन्न भई मुख्य मुख्य विषयहरूमा सहमति भइसकेको सन्दर्भमा केही प्राविधिक विषयहरूमा पत्र आदान प्रदानको माध्यमबाट सहमति कायम भई ५ मार्च २०१९ (२०७५।११।२१) मा काठमाडौंमा औपचारिक रूपमा सम्झौता सम्पन्न भएको छ।
- नेपाल सरकार र संयुक्त अधिराज्य सरकार बीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताको लागि नेपालले सन् २०१३मा प्रस्ताव गरेकोमा विगत वर्षहरूमा वार्ता गर्न पटक पटक पहल भएकोमा विविध कारणले गर्दा वार्ता हुन नसकिरहेको अवस्थामा २०७५।०८।१० देखि २०७५।०८।१४ (तदनुसार २०१८ नोभेम्बर २६ देखि ३०) सम्म संयुक्त अधिराज्यको राजधानी लण्डनमा दुई देश बीच प्रथम चरणको वार्ता सम्पन्न भएको छ।
- गृह मन्त्रालयबाट कार्यसहमति प्राप्त गरी नेपालमा विभिन्न संघ संस्था तथा निकायहरूमा रोजगारी गर्न आएका विदेशी नागरिकहरूको सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू मार्फत कर सहभागिता अनुगमन गर्ने गरिएकोमा यस आ. व. देखि उक्त कार्य विभागको सूचना संकलन, अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखाबाट सम्पादन गर्न उक्त शाखामा पठाइएको छ।
- मित्रराष्ट्र चीन सरकारको सक्रियतामा यसै आ.व. मा चीनको राजधानी वेइजिङमा स्थापना भएको Belt & Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM) नामककर सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको संस्थापक सदस्य बन्ने सन्दर्भमा चीनको State Administration of Taxation को प्रधान कार्यालयसँग निरन्तर सम्पर्कमा रहि आवश्यक पत्राचार लगायतका कार्यको साथै तत्सम्बन्धमा नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद्) बाट भएको निर्णयका लागि विभागको तर्फबाट सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य यस शाखाले सम्पादन गर्यो। संस्था स्थापनाको लागि चीनको युझेन शहरमा २०७६।०१।०५ देखि २०७६।०१।०७ सम्म सम्पन्न BRITACOF सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट सहभागिता जनाइएको थियो। संस्था स्थापना सम्बन्धी सम्झौतापत्रमा नेपाल सरकारको तर्फबाट आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकले हस्ताक्षर गर्नुभएको थियो।

आगामी आ.व. मा गर्नुपर्ने प्रमुख कार्यहरू:

- नेपाल सरकार र संयुक्त अधिराज्य सरकार बीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताको लागि दोस्रो चरणको वार्ता सम्पन्न गर्ने।
- विदेशी लगानीकर्ताहरूलाई नेपालको कर कानून तथा कर सम्बन्धी व्यवस्थाहरूको बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउन आवश्यक रहेको आयकर, मु.अ.कर, अन्तःशुल्क तथा मदिरा ऐन तथा नियमावलीहरूलाई अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरी छपाई गर्ने तथा विभागको वेबसाइटमा राख्ने।

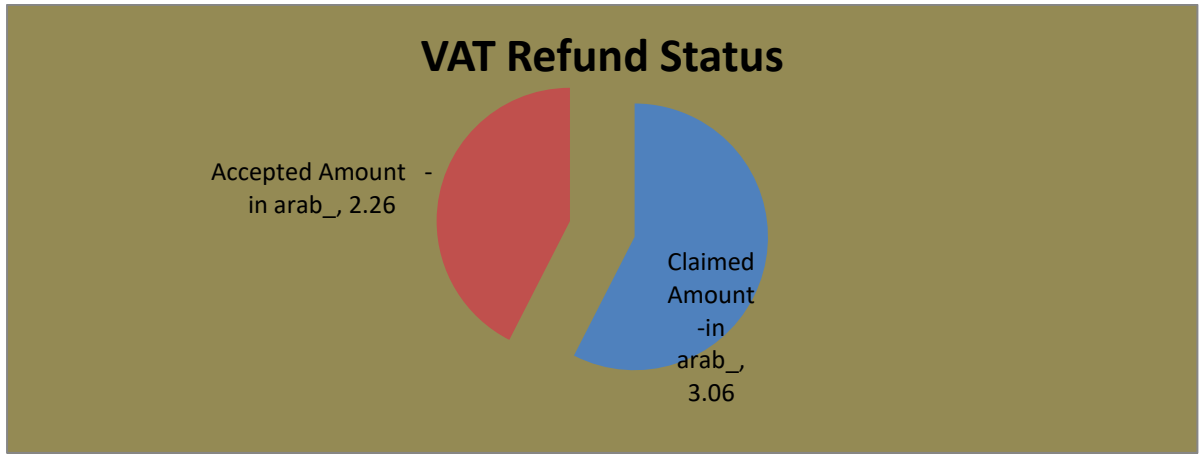
- Belt & Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM)को लागी नेपालको तर्फबाट सम्पर्क बिन्दुको रूपमा रही सँस्थाका हरेक गतिविधिहरूमा सक्रिय सहभागिता जनाउने।

२.७.९ कर फिर्ता शाखा

आ.व. २०७५/७६ मा कर फिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा जम्मा ३७६ वटा कर फिर्ता दावी गरिएकोमा Refunded Count (कर फिर्ता संख्या) १८१ अर्थात ४८.१४ प्रतिशत रहेकोमा Rejected Count (कर फिर्ता अमान्य संख्या) १९५ अर्थात ५१.८६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

तालिका: १७ करफिर्ता विवरण

सि.नं.	आ.व.	Claimed Amount (in arab)	Accepted Amount (in arab)
१	२०७५/०७६	३.०६	२.२६
२	२०७४/०७५	५.६०	४.५९
३	२०७३/०७४	५.७८	४.७६
४	२०७२/०७३	७.२२	४.२३
५	२०७१/०७२	९.९१	५.०५
६	२०७०/०७१	८.२३	६.०३
७	२०६९/०७०	९.६२	५.११
८	२०६८/०६९	१३.५४	३.४२
९	२०६७/०६८	१०.६१	३.३९
१०	२०६६/०६७	७.६१	२.२७
११	२०६५/०६६	३.९३	२.२५
१२	२०६४/०६५	४.४९	३.२०
१३	२०६३/०६४	४.८०	३.५२
१४	२०६२/०६३	५.१८	४.०९
१५	२०६१/०६२	३.९०	२.८५
१६	२०६०/०६१	३.४३	२.०८
१७	२०५९/०६०	३.५६	१.६८

चित्र: ५

कुटनीतिक कर फिर्ता तर्फको विवरण

तालिका:१८ कुटनीतिक कर फिर्ता विवरण

सि.नं.	आ.व.	Claimed Amount (in crore)	Accepted Amount(in crore)
१	२०७५/०७६	१७२.५२	१३३.८४
२	२०७४/०७५	५९.७६	४२.८७
३	२०७३/०७४	९६.०३	७५.७३
४	२०७२/०७३	८०.८७	७०.३८
५	२०७१/०७२	५१.४६	३७.८३
६	२०७०/०७१	७९.४६	४०.०१

कुटनीतिक VAT Refund तर्फको अवस्थालाई हेर्दा आ.व. २०७०/०७१ मा Claimed Amount रु ७९.४६ करोडमार्ह ४०.०१ करोड रकम मात्र Accepted गरिएको थियो । त्यसैगरी आ.व. २०७५/०७६ मा आईपुग्दा Claimed Amount १.७ अर्बमा १.३४ अर्बरकम मात्र Accepted गरेको देखिन्छ ।

२.७.१० प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखाबाट आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा गरेका कार्यहरूको प्रगति विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ।

तालिका:१९ प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगती

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	आ.व. २०७४/७५ बाट जिम्मेवारी सरी आएका निवेदन संख्या	१२७९
२	आ.व. २०७५/७६ मा दर्ता हुन आएका निवेदन संख्या	४६२
३	जम्मा निवेदन संख्या (१+२)	१७४१
४	आ.व. २०७५/०७६ मा फर्छ्यौटभएका निवेदन संख्या	५०१
५	आ.व. २०७६/०७७ को लागि जिम्मेवारी सरी गएका निवेदन संख्या (३+४)	१२४०

- आ.व. २०७४/७५ बाट आ.व.२०७५/७६ को लागि जम्मा १२७९ निवेदन जिम्मेवारी सरी आएको र आ.व.२०७५/०७६ मा जम्मा ४६२ वटा निवेदन प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि दर्ता गरिएका थिए ।
- आ.व. २०७५/७५ बाट जिम्मेवारी सरी आएका र आ.व २०७५/७६ मा दर्ता भएका समेत जम्मा १७४१ निवेदन मध्ये आ.व. २०७५/७६ मा जम्मा ५०१ वटा निवेदनहरू नियमित प्रक्रिया अन्तर्गत फर्छ्यौट गरिएका छन्।
- उपर्युक्त अनुसार जिम्मेवारी सरी आएका र नयाँ दर्ता भएका समेत जम्मा १७४१ निवेदन मध्ये फर्छ्यौट भएका जम्मा ५०१ घटाई बाँकी रहेका १२४० निवेदन आ.व.२०७६/७७ को लागि जिम्मेवारी सारिएको छ।

२.७.११ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा

स्वयं कर निर्धारण प्रणाली अनुसार करदाताले पेश गरेको मु.अ.कर विवरण, आय विवरण र अन्तशुल्क विवरणको छानविन तथा परीक्षण गरी कर चुहावट र कर छली गर्नप्रदर्शनीय प्रभावका (Demonstrative effect)माध्यमबाट कर सहभागीता वृद्धि गरी राजस्व अभिवृद्धि गर्ने उदेश्यले कर परीक्षण गर्ने कार्य गरीन्छ। यस विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको लागि आ.व.२०७५/०७६ मा तल तालिकामा उल्लेख भए बमोजिमका कर परीक्षण परिसूचकहरूमा लक्ष्य निर्धारण गरिएको थियो । कार्यालयहरूबाट उक्त आ.व.मा सम्पादित भएको

समग्र कार्य प्रगति, देखिएका कमजोरीहरु तथा समस्या/चुनौतिहरु तथा आगामी बर्षमा सुधारको लागि सुझावहरु देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

विभाग अन्तर्गतका सबै कार्यालयहरुको समग्र रूपमा आ.व.२०७५।०७६ मा पूर्ण कर परीक्षण तर्फ विभागबाट स्वीकृत परिसुचकहरु बमोजिम तोकिएको कार्यगत वार्षिक लक्ष्य एवम प्रगति विवरणको समिक्षा गर्दा प्रस्तुत आ.व.मा पूर्ण कर परीक्षण(full audit) तर्फ ४३५८ करदाताको विवरण कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ३६९९ करदाताको विवरण परीक्षण गरी निर्धारित लक्ष्यको ८४.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने रु.१२०० करोड नोक्सानी घटाउने लक्ष्य रहेकोमा रु.५४५० करोड नोक्सानी घटाई निर्धारित लक्ष्यको ४५३.८१ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । आय कर निर्धारण तर्फ रु.९५२ करोड आयकर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.४७८७ करोड आयकर निर्धारण भई लक्ष्यको ५०२.४८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । त्यस्तै रु.२०४ करोड मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.२४७ करोड मू.अ.कर निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको १२०.९४ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । अन्त शुल्क तर्फ रु. १ करोड १९ लाख अन्त शुल्क निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.४५ करोड ३२ लाख अन्त शुल्क निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको ३८०७.३६ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । प्रतिकरदाता औषत नोक्सानी रु.१४७३३ हजार घटेको, प्रतिकरदाता औषत मा रु.१२९४२ हजार आयकर निर्धारण भएको, प्रति करदाता औषतमा रु.६६९ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको र प्रतिकरदाता रु.१२३ हजार अन्त शुल्क निर्धारण भएको देखिन्छ । ठुला करदाता कार्यालयले NCELL को पुनः पुंजीगत लाभकर माग गरेको हुनाले आयकरको माग बढी देखिएको हो ।

त्यसै गरी चालु बर्षको कर परीक्षण तर्फ १२१७ करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य निर्धारण रहेकोमा ८१६ करदाताको चालु बर्षको कर परीक्षण सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ६१.९६ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने रु.५८ करोड मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.५१ करोड मु.अ कर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा ८७.६७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । प्रति करदाता रु.६२९ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको छ । अग्रिम कर कट्टी परीक्षण तर्फ ३०८३ करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा १९९७ करदाताको कर परीक्षण गरी लक्ष्यको तुलनामा ६४.७७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने कुल जम्मा रु.१०७.५७ करोड कर माग भई लक्ष्यको तुलनामा १४४.२२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ । प्रति करदाता औषत रु.१३१८ हजार माग श्रृजना भएको देखिन्छ । सरकारी कार्यालयहरुको अग्रिम कर कट्टी परीक्षणको लागि १३०७ कार्यालयको अनुगमन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ५४३ कार्यालयको अग्रिम कर कट्टी परीक्षण सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ४१.५५ प्रतिशत मात्र प्रगति हासिल भएको छ । बजार अनुगमनमा ९८४६ लक्ष्य रहेकोमा १००३५ करदाताको बजार अनुगमन हुन गई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा १०१.९२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने बजार अनुगमनबाट रु.२३६३० हजार जरिवाना निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.३७,५४३.७ हजार जरिवाना निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको १५८.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । दर्ता खारेजी तर्फ VAT De-registration of old CBको कर परीक्षणको लक्ष्य ८८१६ रहेकोमा २०१७ हुन गई लक्ष्यको तुलनामा २२.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने Forced De-registration को लागि

१४९४० लक्ष्य रहेकोमा १५९४० कार्य प्रगति भई लक्ष्यको तुलनामा १०६.६९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । त्यसै गरी अवैध मदीरा विरुद्धको कानूनी कारवाहीको लक्ष्य ४०० रहेकोमा कानूनी कारवाही ३३१ संख्यामा भई लक्ष्यको तुलनामा ८२.७५ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । साथै Mismatch Resolution तर्फ ४५५ लक्ष्य निर्धारण भएकोमा कार्यालयहरुबाट यस आ.व.मा ४३६ Mismatch कारोवारको Mismatch Resolution सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ९५.८२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । पुनः कर निर्धारण तर्फ सबै कार्य सम्पन्न गर्नु पर्ने हुंदा लक्ष्यको संख्या तोकिएको थिएन । ठूला करदाता कार्यालय र मध्यस्तरीय करदाता कार्यालयहरुको लागि समुह परीक्षणको लक्ष्य ३ वटा ग्रुप करदाताको कर परीक्षण गर्न तोकिएको मा ८ वटा ग्रुपको कार्य सम्पन्न भई लक्ष्यको तुलनामा २६६.६७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने मू.अ.कर निर्धारण तर्फ रु.३०,००० हजार लक्ष्य तोकिएकोमा रु.६६,३३५ हजार प्रगति र आयकर तर्फ रु.१५,००० हजार लक्ष्य तोकिएकोमा रु.३,८९५ हजार कर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा मू.अ.करमा २२१.१२ प्रतिशत तथा आयकरमा २५.९७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ । यसरी हेर्दा समग्रमा आ.व.२०७५।०७६ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको केही सुचकहरुको प्रगती उत्साहाजनक रहेको छ भने केही सुचकहरुको कार्य सम्पादनमा सुधार गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

कर परीक्षण तर्फको आ.व.२०७५।०७६ का लागि कायम गरिएको कुल विभागीय लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

IRD Audit Section :

Indicator Code	Indicators	Target	Performance	Percentage(P)
Full Audit(No.)				
66	Total (Vat, ITx & Excise)	4358	3699	84.88
Target for Assessment				
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	9527500	47873361	502.48
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	2046250	2474698	120.94
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	11904	453228	3807.36
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	12009250	54499375	453.81
Current Year Audit				
149	Current Year Audit of VAT (No)	1317	816	61.96
150	CYA MA in VAT (in '000)	585720	513530	87.67
151	TDS Audit (No)	3083	1997	64.77
152	TDS Demand (Rs in 000)	745920	1075741	144.22
229	TDS Monitoring of government organization (No)	1307	543	41.55
AA against non_filer in Itx				
48	No. of Cases	1013	694	68.51
230	Enter 1 if AA is done 100% of the IT return submitted after non filer assesment	457	0	0
De-registration				
65	As taxpayer request (# of cases)	457	1950	426.7
231	VAT De registration of old CB appliation (No)	8816	2017	22.88
50	Forced Deregistration (No)	14940	15940	106.69
Market Monitoring				
171	Market Monitoring (No)	9846	10035	101.92
242	Fine and Penalty from market monitoring (000)	23630	37543.7	158.88
54	Legal Action Against Illegal Liquor (No)	400	331	82.75
Refund				
85	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	457	377	82.49
Re-Assesment				

55	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	457	387	84.68
Mismatch Resolution				
185	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/remarked for all audited files)	455	436	95.82
Group Audit				
207	Group Audit (No)	3	8	266.67
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	30000	66335	221.12
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	15000	3895	25.97

माथि उल्लेखित तथ्याङ्कहरूको आधारमा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको आ.व.२०७५/०७६ को लागि कायम गरिएका कुल विभागीय लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण समेतको आधारमा विश्लेषण गर्दा आ.व.२०७५।०७६ को समग्र प्रगति सन्तोषजनक देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागको राजस्व संकलन तथा कर निर्धारण/संशोधित कर निर्धारणको महत्वपूर्ण हिस्सा आगटने ठूला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरूको लागि कायम गरिएको लक्ष्यहरू र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

Office Name: LTO				
FY: 2075.2076				
Month:upto Asadha				
Audit Section :				
	Indicator Name	Target	Performance	Percentage(P)
Full Audit(No.)				
	Total (Vat, ITx & Excise)	300	456	152
Target for Assessment				
	Full Audit AA in ITx (in '000)	5500000	45564782	828
	Full Audit MA in VAT (in '000)	1000000	1283172	128
	Full Audit Excise Assessment (in '000)	4000	38093	952
	Full Audit Loss Recovery(in '000)	7000000	49537999	708
Current Year Audit				
	Current Year Audit of VAT (No)	12	13	108
	CYA MA in VAT (in '000)	10000	25875	259
	TDS Audit (No)	48	54	113
	TDS Demand (Rs in 000)	100000	417620	418

AA against non_filer in ltx				
	No. of Cases	3	3	100
	Enter 1 if AA is done 100% of the IT return submitted after non filer assesment	12	0	0
De-registration				
	As taxpayer request (# of cases)	12	0	0
	VAT De registration of old CB appliation (No)	24	6	25
	Forced Deregistration (No)	0	0	100
Market Monitoring				
	Market Monitoring (No)	12	17	142
	Fine and Penalty from market monitoring (000)	28	20	71
Refund				
	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	12	12	100
Re-Assesment				
	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	12	12	100
Mismatch Resolution				
	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/remarked for all audited files)	12	12	100
Group Audit				
	Group Audit (No)	2	6	300
	AA from Group Audit (Rs. 000)	20000	10363	52
	MA From Group Audit (Rs. 000)	10000	996	10

उपरोक्त तालिकाबाट ठूला करदाता कार्यालयको कर परीक्षण र सो संग सम्बन्धित कर निर्धारण सन्तोषजनक रहेको छ । । पूर्ण कर परीक्षणतर्फ आयकर, मू.अ.कर र अन्तःशुल्कको माग लक्ष्य भन्दा निकै बढी रहेको साथै चालु आ.व.को कर परीक्षणको मू.अ.कर माग लक्ष्य भन्दा १५८.७५ प्रतिशतले बढी रहेको छ ।

Office Name:M LTO				
FY:2075.2076				
Month:up to Ashadh				
Audit Section :				
	Indicator Name	Target	Performance	Percentage(P)
Full Audit(No.)				
	Total (Vat, ITx & Excise)	300	302	101
Target for Assessment				
	Full Audit AA in ITx (in '000)	3000000	917157	31
	Full Audit MA in VAT (in '000)	450000	481696	107
	Full Audit Excise Assessment (in '000)	750	15752	2100
	Full Audit Loss Recovery(in '000)	3000000	1475464	49
Current Year Audit				
	Current Year Audit of VAT (No)	40	30	75
	CYA MA in VAT (in '000)	20000	39386	197
	TDS Audit (No)	100	104	104
	TDS Demand (Rs in 000)	80000	110366	138
AA against non_filer in ltx				
	No. of Cases	10	8	80
	Enter 1 if AA is done 100% of the IT return submitted after non filer assesment	11	0	0
De-registration				
	As taxpayer request (# of cases)	1	1	100
	VAT De registration of old CB appliation (No)	8	1	13
	Forced Deregistration (No)	0	8	100
Market Monitoring				
	Market Monitoring (No)	24	28	117
	Fine and Penalty from market monitoring (000)	58	70	121
Refund				
	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	11	11	100
Re-Assesment				
	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	11	11	100

Mismatch Resolution				
	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/remarked for all audited files)	9	10	111
Group Audit				
	Group Audit (No)	1	2	200
	AA from Group Audit (Rs. 000)	10000	55972	560
	MA From Group Audit (Rs. 000)	5000	2899	58

मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय वि.सं.२०७५ भाद्र १ देखि पूर्णरूपमा संचालनमा आएको भएपनि छोटो कार्य अविधमा कर परीक्षण तर्फ तोकिएका कार्यगत लक्ष्य हांसिल गर्न सफल देखिएको छ । उपरोक्त तालिकावाट कर परीक्षण र सो संग सम्बन्धित कर निर्धारण सन्तोषजनक रहेको छ । पूर्ण कर परीक्षणतर्फ मू.अ.कर रअन्तःशुल्कको माग लक्ष्य भन्दा निकै बढी रहेको साथै चालु आ.व.को कर परीक्षणको मू.अ.कर निर्धारण लक्ष्य भन्दा १९८.४३ प्रतिशतले बढी रहेको छ । त्यसैगरी समूहगत कर परीक्षण तर्फ आयकर माग लक्ष्यको तुलनामा ४५९.७२ प्रतिशतले बढी रहेको छ ।

कर परीक्षणका सन्दर्भमा देखिएका समस्या तथा चुनौतिहरू

(१) आयकर ऐन २०५८,मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२,अन्तशुल्क ऐन २०५८ तथा नियमावली र निर्देशिकाले तोकेको समय सीमा (४ वर्ष)भित्र कर परीक्षणका लाग छनोट भएका करदाताहरूको कर परीक्षण कार्य सम्पन्न गर्न सकिएको छैन । आ।व २०७५/७६ वाट जम्मेवारी सरेका कर परीक्षण गर्ने बाँकी करदाताको सख्या ७७७८ रहेका छन् ।

(२) मु.अ.कर तर्फ दर्ता खारेजीको लागी निवेदन दिएका(Colse of Business) भरेको करीव २० हजार करदाताको कर परीक्षण गर्ने कार्य बाँकी रहेको छ ।

(३) कर परीक्षण तथा कर निर्धारणमा अपेक्षित गुणात्मक वृद्धि हुन सकेको छैन ।

(४) दक्ष जनशक्तिको विकासको लागी पर्याप्त तालिम दिन सकिएको छैन ।

(५) कर परीक्षणका लागी प्रत्येक वर्ष कर परीक्षण भई रहने फाइलहरूमा मात्र ध्यान दिदा छनौट भएका केही करदाताहरूको कर निर्धारणको लागी म्याद जाने अवस्था आउने गरेको छ ।

(६) केही कार्यालयहरूमा प्रयास जनशक्ति नहुदां लक्ष्य हांसिल गर्न कठिनाई भएको छ ।

(७) चालु आ.व.को (CYA) कर परीक्षणले कम महत्व पाएको छ । छनौट भएका सबै करदाताको (CYA) हुन सकेको छैन ।

(८) बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूको कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागी(Transfer pricing guideline) तयार गर्न सकिएको छैन । कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको माध्यमवाट प्रदर्शनीय प्रभाव (Demonstrative

Effect)सृजना गरी कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको सिद्धान्तलाई कम महत्व दिएको पाइयो ।

(९) करदाताले पेश गरेको कारोवार अन्य निकायसंगभिडान गरी तथ्यांक विश्लेषण गरी कर परीक्षण गर्न सकिएको छैन ।

अव गर्नु पर्ने सुधारहरूः

- कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति समयमा नै पदपूर्ति गर्ने ।
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धिका लागि नियमित रूपमा सबै कर अधिकृत तथा प्रमुख कर अधिकृतलाई स्वदेशी तथा विदेशी तालिमको व्यवस्था गर्ने
- छनौट भएका करदाताको कर निर्धारणको म्याद नजाने गरी कार्ययोजना बनाउन लगाउने र म्याद गुजारेको अवस्थामा सम्बन्धित कर अधिकृत / प्रमुख कर अधिकृतलाई जिम्मेवार बनाउने ।
- चालु वर्षको परीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन करदाता छनौट प्रकृत्यालाई अझ वैज्ञानिक बनाउदै लैजाने र छनौट भएका करदाताको चालु आव मै कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने ।
- बहुराष्ट्रिय कम्पनी लगायत ठूला करदाताहरूबाट हुन सक्ने कर चुहावट एवं कर मुक्ति योजना रोक्नको लागि सम्बन्धित कर अधिकृत तथा प्रमुख कर अधिकृतलाई र राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय तालिमको व्यवस्था गर्ने (Transfer pricing, permanent establish change of control) सम्बन्धि निर्देशिका तयार गर्ने ।
- कर परीक्षण तथा अनुसन्धान कार्यालाई गुणस्तरीय, अनुशासित तथा व्यवस्थित बनाउनको लागि दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने ।
- करदाताको कारोवारसम्बन्धी सूचनामा पर्याप्त पहुच पुऱ्याउनको लागि अन्य निकायहरूसँग सूचना सञ्जालको विकास गर्ने ।
- कार्यालयबाट कर परीक्षणको समयमा उठेका नीतगित तथा कर परीक्षण सम्बन्धी Issues सम्बन्धमा द्विविधा भइ सोधनी भई आएका विषयमा एकरूपता हुने गरी नीतगित तथा कानूनगत रूपमा सुधार गर्ने ।

२.६.१२ बक्यौता शाखा

आ.व. २०७५/०७६ सम्मको अपिलमा गएको समेत जम्मा बक्यौता रकम रु.९६ अर्ब ५६ करोड ५ लाख ३० हजार रहेको छ भने आ. व२०७५/०७६ को मात्र अपिलमा गएको समेत बक्यौता रकम रु. १८ अर्ब १ लाख ३७ हजार रहेको छ । बक्यौताको समग्र अवस्थाको सम्बन्धमा तलको निम्नतालिकाद्वारा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका: २०आ.व. २०७५/०७६ सम्मको वक्यौताको विवरण

वक्यौता	वास्तविक वक्यौता		अपिलमा गएको		कुल जम्मा वक्यौता	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम रू मा
मुल्य अभिवृद्धि कर	८९,८७७	११,३८८,१५०,०९६	३,१३३	१३,०४७,११०,६३६	९३,०१०	२४,४३५,२६०,७३२
आयकर	३४,४२५	३२,५४४,८९६,२८३	२७१६	३९,५८०,३७३,३१६	३७,१४१	७२,१२५,२६९,५९९
जम्मा	१२४,३०२	४३,९३३,०४६,३७९	५,८४९	५२,६२७,४८३,९५२	१३०,१५१	९६,५६०,५३०,३३१

तलकित २१ आ.व. २०७५/०७६ को मात्र वक्यौताको विवरण

वक्यौता	वास्तविक वक्यौता		अपिलमा गएको		कुल जम्मा वक्यौता	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम रू मा
मुल्य अभिवृद्धि कर	३९,८४०	४,८७१,३४७,६६८	५१	२७६,८१३,८४३	३९,८९१	५,१४८,१६१,५११
आयकर	२,९२३	९,९६६,०८०,७९४	११३	२,८८५,८९५,५९५	३,०३६	१२,८५१,९७६,३८९
जम्मा	४२,७६३	१४,८३७,४२८,४६२	१६४	३,१६२,७०९,४३८	४२,९२७	१८,०००,१३७,९००

तालिका: २२ करमा स्थाई लेखा नं. नलिएको
वक्यौता विवरण २०७५।०७६ सम्म

संख्या	रकम
१५,८५४	१३,४१७,२१३,००३

मु.अ. कर नन फाइलर वक्यौता
२०७५।०७६ सम्म

संख्या	रकम
२५,५०६	५,४५४,४८९,८२६

तालिका: २३ आयतन अनुसार आयकर वक्यौता आ.व. २०७५।०७६ सम्म

	संख्या	रकम
२०००० सम्मको	६६,९१५	२६८,९३८,३५५
२०००१ देखि ५०००० सम्मको	८८१६	२८४४४४३४२
५०००१ देखि १००००० सम्मको	४,९११	३४८,१२३,६०५
१००००१ देखि ५००००० सम्मको	६,४८७	१,४४५,६९०,७४८
५००००१ देखि १०००००० सम्मको	१,३१८	९२३,३०५,७८५
१०००००१ भन्दा वढि	१,४३०	८,११७,६४७,२६१

तालिका: २४ आयतन अनुसार मु.अ.क. वक्यौता आ.व. २०७५।०७६ सम्म

	संख्या	रकम
२०००० सम्मको	१५,७६५	७५,६४३,७९३
२०००१ देखि ५०००० सम्मको	६,८४५	२२०,८७३,३६८
५०००१ देखि १००००० सम्मको	३,७७४	२६७,७२१,६६७
१००००१ देखि ५००००० सम्मको	४,९७६	१,१३१,१०८,९४५
५००००१ देखि १०००००० सम्मको	१,१४०	८१५,५०७,४५२
१०००००१ भन्दा वढि	१,८१०	२९,९८७,१००,९४२

२.७.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा

आन्तरिक राजस्व विभाग र विभाग अन्तर्गतका कार्यालयको खर्चको विश्लेषणलाई देहाय अनुसार देखाइएको छ ।

(क) आन्तरिक राजस्व विभाग

चालु खर्चतर्फ

यस विभागको लागि आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ मा चालु खर्च तर्फ जम्मा ३८ करोड ४३ लाख विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म २९ करोड ८८ लाख अर्थात ७७.७५ प्रतिशत प्रगति भएको छ । यस आ.व.मा विभागका नियमित कार्यक्रमहरू कर दिवस, कर सप्ताह, संकलन, स्टिकर आपूर्ति, अनुसन्धान तथा अनुगमन सम्बन्धी कार्यहरू सरसफाइ र सुरक्षा लगायतका कार्यहरू सम्पन्न

भएका छन् । अन्तःशुल्क स्टिकर आपूर्तिको लागि दोश्रो, तेश्रो, चौथो र पांचौ खरिद आदेश अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंकमा एल.सि.खाता खोली सम्झौता बमोजिम स्टिकर आपूर्ति भई सकेको छ ।

पूँजीगत खर्चतर्फ

यस विभागको लागि आ.व. २०७५।०७६ मा पूँजीगत खर्चतर्फ १४ करोड ४० लाख विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म ७ करोड ८० लाख अर्थात ५४.१६ प्रगति भएको छ । यस आर्थिक वर्षमा विभागको लागि सवारी साधन खरिद, स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका मेशिनरी औजारहरू तथा फर्निचरहरू खरिद गर्ने काम सम्पन्न भएका छन् । विभागको भवन परिसरका निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

(ख) आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू

चालु खर्चतर्फ

यस विभाग मातहत रहेका ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू, करदाता सेवा कार्यालयहरू र केही को.ले.नि.काहरूको लागि समेत जम्मा १ अर्ब १८ करोड ८६ लाख विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म जम्मा ९५ करोड ४८ लाख खर्च भएको छ । यो खर्च कुल विनियोजनको ८०.३३ प्रतिशत हो । स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार नियमित रूपमा सन्चालन गर्नुपर्ने कार्यालयका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

पूँजीगत खर्चतर्फ

यस विभाग अर्न्तगतका कार्यालयहरूको लागि आ.व.२०७५।०७६ मा जम्मा रू.२४ करोड १२ लाख विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्तसम्म रू.१७ करोड ८० लाख खर्च भएको छ । यो खर्च कुल विनियोजनको ७३.८० प्रतिशत खर्च भएको छ । यस अबधिमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगन्ज र विरगन्जमा निर्माणाधिन रहेका कार्यालय भवनहरू निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको अवस्थामा रहेका छन् । आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा र धनगढीमा आवास गृह निर्माण भइसकेको छन् । करदाता सेवा कार्यालय रौतहटमा कार्यालय भवनको निर्माण प्रकृया अन्तिम चरणमा पुगेको छ । कार्यालयहरूले स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कार्य सन्चालनको लागि आवश्यक पर्ने फर्निचर, मेशिनरी औजारहरूको खरिद कार्य नियमित रूपमा सम्पन्न भएका छन् ।

(क) चालु खर्चतर्फ

चालु खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०२०३ तर्फ देहाय अनुसार प्रगति भएको छ ।

- अन्तःशुल्क स्टिकरको आपूर्ति सम्पन्न भएको छ ।
- कार्यालयको सरसफाइ र सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भइ कार्यालय सुचारू रहेको ।
- स्टेशनरी र छपाईको आपूर्ति बोलपत्रको माध्यमबाट भएको ।

- व्यवस्थापन गोष्ठी, कर दिवस एवं कर सप्ताह मनाउने कार्य सफलता साथ सम्पन्न भएको ।
- मातहतका कार्यालयहरूको अनुगमन नियमित रूपमा भएको ।
- विभागको नियमित रूपमा बुलेटिन, स्मारिका, वार्षिक प्रतिवेदन लगायका प्रकाशनहरू भएका ।
- विभिन्न रेडियो टेलिभिजन र पत्र पत्रिकाहरबाट कर जागरण सम्बन्धी विज्ञापनहरू नियमित रूपमा प्रकाशन हुने गरेको ।

चालु खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०२१३ तर्फ देहाय अनुसार प्रगति भएको छ ।

- कर सप्ताह, कर संकलन, कर दिवस, अनुगमन सम्बन्धी कार्य भएको ।
- कार्यालयहरूबाट कर जागरण सम्बन्धी विभिन्न क्रियाकलापहरू सन्चालन भएको ।

(ख) पूंजीगत तर्फ

पूंजीगत खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०२०४ तर्फ देहाय अनुसारहरूको प्रगति भएको छ ।

- स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार सवारी साधन, मेशिनरी औजारहरू, फर्निचर खरिद भएको ।
- विभाग परिसर सवारी चालकका लागि कोठा, गाडी पार्किङ्ग सेड निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- विभागको सूचना प्रविधि शाखाको माध्यमबाट IT System सन्चालनको लागी आवश्यक पर्ने मेशिनरी औजार लगायतका सामानहरू खरिद तथा जडान कार्य सम्पन्न भएका छन् ।
- विभागको भवन नियमित मर्मत सम्भार भएको छ ।

पूंजीगत खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०२१४ तर्फ देहाय अनुसारको प्रगति भएको छ ।

स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार मेशिनरी औजार, फर्निचरहरू खरिद भएको ।

- कार्यालयमा फाइल व्यवस्थापनको काम भएको ।
- आ.रा.का नेपालगन्ज र विरगन्जको निर्माणाधीन भवन निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको अवस्थामा रहेको ।
- आ.रा.का पोखरा र धनगढीमा आवसागृह निर्माण भएको ।

२.७.१४ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा

कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखाले यस विभाग अन्तर्गतका ठूला करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालय, करदाता सेवा कार्यालयहरूले पूर्ण कर परीक्षण, अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण सम्पन्न गरेका करदाताका फाइलहरू छनौट गरी कार्यालयबाट माग गरी आयकर ऐन, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन,

अन्तःशुल्क ऐन, नियम, निर्देशिका, परिपत्र अनुसार गुणस्तरीय रूपमा कर परीक्षण सम्पन्न भए नभएको सन्दर्भमा अध्ययन, विश्लेषण, छानविन गरी थप कारवाही, सुधार गर्नुपर्ने विषयमा आवश्यक कारवाहीका लागि मालहत कार्यालयमा पठाउने, प्रतिवेदन लिने, अनुगमन गर्ने आदि कार्य गर्दछ ।

तालिका: २५ आ.ब. २०७५/७६ मा पुनरावलोकन सम्पन्न र कार्यालयहरूबाट प्राप्त प्रतिक्रियाको संख्यात्मक विवरण

सि.नं.	कार्यालय	गतवर्षका जिम्मेबारी सरेका फाइलको विवरण	आ व २०७५/७६ मा जम्मा प्राप्त फाइल		यस वर्ष फर्छ्यौट संख्या	काम सम्पन्न हुन बाकी	प्रतिक्रिया प्राप्त संख्या
			जम्मा	जम्मा			
१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपुर	०	६	६	४	२	०
२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बिराटनगर	२	३	५	३	२	०
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान	१	१	२	१	१	०
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय लाहान	१	३	४	४	०	०
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर	०	३	३	३	०	०
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वीरगंज	०	२	२	०	२	०
७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमरा	०	०	०	०	०	०
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय हेटौँडा	१	१	२	२	०	०
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भरतपुर	३	४	७	४	३	०
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा	०	०	०	०	०	०
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बुटवल	२	३	५	५	०	१
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भैरहवा	०	३	३	२	१	०
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कृष्णनगर	०	१	१	१	०	०
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दाङ	०	१	१	१	०	०
१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगंज	२	२	४	१	३	०
१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी	१	१	२	१	१	०

१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महेन्द्रनगर	१	०	१	०	१	०
१८	मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालय	६	२०	२६	१५	११	६
१९	आ.रा.का. दमक	१	०	१	१	०	०
२०	आ.रा.का. धसलीखेल	१	०	१	१	०	०
२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भक्तपुर	१	२	३	३	०	०
२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर	१	१	२	२	०	०
२३	ठूला करदाता कार्यालय	१३	१९	३२	९	२३	५
२४	क.से.का.कलकी	३	३	६	५	१	१
२५	क.से.का.कालीमाटी	२	३	५	३	२	०
२६	क.से.का.त्रिपुरेश्वर	३	४	७	६	१	१
२७	क.से.का.नयासडक	१	४	५	३	२	१
२८	क.से.का.पुतलीसडक	३	५	८	३	५	२
२९	क.से.का.ठमेल	४	०	४	३	१	०
३०	क.से.का.टंगाल	२	०	२	२	०	१
३१	क.से.का.महाराजगंज	३	३	६	४	२	२
३२	क.से.का.चाबहिल	१	०	१	१	०	०
३३	क.से.का.कोटेश्वर	१	२	३	२	१	०
३४	क.से.का.नयाबानेश्वर	२	३	५	४	१	३
३५	क.से.का.बालाजु	०	१	१	१	०	०
३६	क.से.का.बत्तिसपुतली	२	२	४	२	२	०
३७	आ.रा.का. ललितपुर २	०	३	३	३	०	०
जम्मा		६४	१०९	१७३	१०५	६८	२३

२.७.१५ नीति विश्लेषण शाखा

१. ऐन, नियमावलीको संगालो प्रकाशन:

आयकर ऐन, २०५८ र नियमावली, २०५९ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ र नियमावली, २०५३ मा आर्थिक ऐन, २०७५ ले गरेका संशोधन समेत समावेश गरी दुई छुट्टा छुट्टै संगालो प्रकाशन गरिएको छ। साथै २०७४/७५ सम्मको परिपत्र संग्रह समेत तयार गरी प्रकाशन गरिएको।

२. आ.व २०७५/७६ को व्यवसायिक कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिएको छ।

३. आ.व २०७६/७७ का लागि राजस्व नीति पत्र (Policy Paper) तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको छ।

४. यस विभागले प्रशासन गर्ने आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र अन्य कर सम्बन्धी कानूनमा आर्थिक ऐन मार्फत गर्नु पर्ने संशोधनको तीन महले विवरण तयार पारी मन्त्रालयमा पेश गरिएको छ।

५. उल्लिखित ऐन सम्बद्ध नियमावलीमा गर्नु पर्ने संशोधनको तीन महले विवरण तयार पारी मन्त्रालयमा पेश गरिएको छ।

२.७.१६ कानून शाखा

कानून शाखाबाट सम्पादन भएका कार्यहरू

कार्य प्रगती:

- आन्तरिक राजस्व विभाग र आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूबाट माग गरिएका कर सम्बन्धी विभिन्न विषयहरूमा कानूनी राय प्रदान गरेको ।
- आन्तरिक राजस्व विभाग समेतलाई विपक्षी बनाई दर्ता भएका विभिन्न रिट निवेदनहरूका सम्बन्धमा लिखित जवाफ तयार गरी सम्बन्धित अदालतहरूमा दर्ता गरेको ।
- सम्मानित सर्वोच्च अदालत र राजस्व न्यायाधिकरणहरूबाट भएका फैसलाहरूको विषयगत रूपमा विवरण तयार गरेको ।
- कर सम्बन्धि विषयमा विभिन्न न्यायिक निकायहरूसंग समन्वय गरी कार्य गरेको ।
- सम्मानित सर्वोच्च अदालत र राजस्व न्यायाधिकरणहरूमा दर्ता भएका र फैसला भएका आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क मुद्दाको संख्या र फैसलाहरू अपडेट गरेको ।
- राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौबाट आ.ब. २०७०।०७१ देखि २०७५।०७६ सम्म भएका फैसलाहरूको प्रतिलिपि प्राप्त गरी विवरण तयार गरेको ।
- सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा २०६९।०७।१९ गते देखि २०७६।१।११ गते सम्म दर्ता भएका र फैसला भएका कर सम्बन्धी मुद्दाहरूको विवरण तयार गरेको ।

भवी कार्यक्रमहरू:

- माथि उल्लेख भए अनुसार आज सम्म कार्यसम्पादन गरेका विषयहरूलाई निरन्तरता दिने ।
- सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा दर्ता भएका मुद्दा र फैसला भएका फैसलाहरूको प्रतिलिपि प्राप्त गरी आवश्यकता अनुसार विवरण तयार गर्ने ।
- राजस्व न्यायाधिकरणहरूबाट भएका फैसलाहरूको प्रतिलिपि ल्याइ विषयगत रूपमा विवरण तयार पार्ने ।

- राजस्व न्यायाधिकरणहरू र सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट भएका कर सम्बन्धि फैसलाहरू प्राप्त गरी विषयगत रूपमा फैसला संग्रह प्रकाशन गर्ने ।
- सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट मासिक रूपमा प्रकाशन हुने कानून पत्रिका अध्ययन गरी कर सम्बन्धि नजिर संग्रह प्रकाशन गर्ने ।
- राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौं बाहेक राजस्व न्यायाधिकरण विराटनगर, राजस्व न्यायाधिकरण नेपालगन्ज र राजस्व न्यायाधिकरण पोखरा समेतका फैसलाहरू प्राप्त गरी आवश्यकता अनुसार विवरण तयार गर्ने ।
- कानूनी कार्यविधि विषयमा कम्तिमा २ वटा प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- मुद्धा मामिला तथा कानून विषयमा कार्यालयहरूमा अन्तर्क्रिया गर्ने ।
- फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धमा कर कार्यालयहरूको अनुगमन गर्ने ।

२.८ आन्तरिक राजस्व विभागको प्रतिबद्धता पत्र, २०७५ र यसको प्रगति समिक्षा

नेपाल सरकारले जारी गरेको श्वेत पत्र, सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, बजेटमा व्यक्त राजस्वका उद्देश्य, नीति, कार्यक्रम र सम्बद्ध कर कानून, कर कानूनका व्यवस्था, राजस्व नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन योजनाबाट निर्देशित हुँदै विगतमा गरिएका घोषणा र तिनको कार्यान्वयन अवस्थालाई मध्यनजर गरी २०७५ श्रावण २७ र २८ गते ललितपुरमा सम्पन्न व्यवस्थापन गोष्ठीबाट आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को लागि १९ बुँदा बमोजिमका कार्य सम्पादन गर्ने सामुहिक प्रतिबद्धता सहित आन्तरिक राजस्व विभागको प्रतिबद्धता सहित आन्तरिक राजस्व विभागको प्रतिबद्धता पत्र, २०७५ जारी गरिएको थियो। घोषणा पत्रमा उल्लेख भएका १९ बुँदा मध्ये ८ वटा बुदा पूर्ण कार्यान्वयन भएको, ७ वटा बुँदा आंशिक कार्यान्वयन भएको, ४ वटा बुँदा भर्खरै कार्यान्वयनको चरणमा छन्।

भाग: ३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

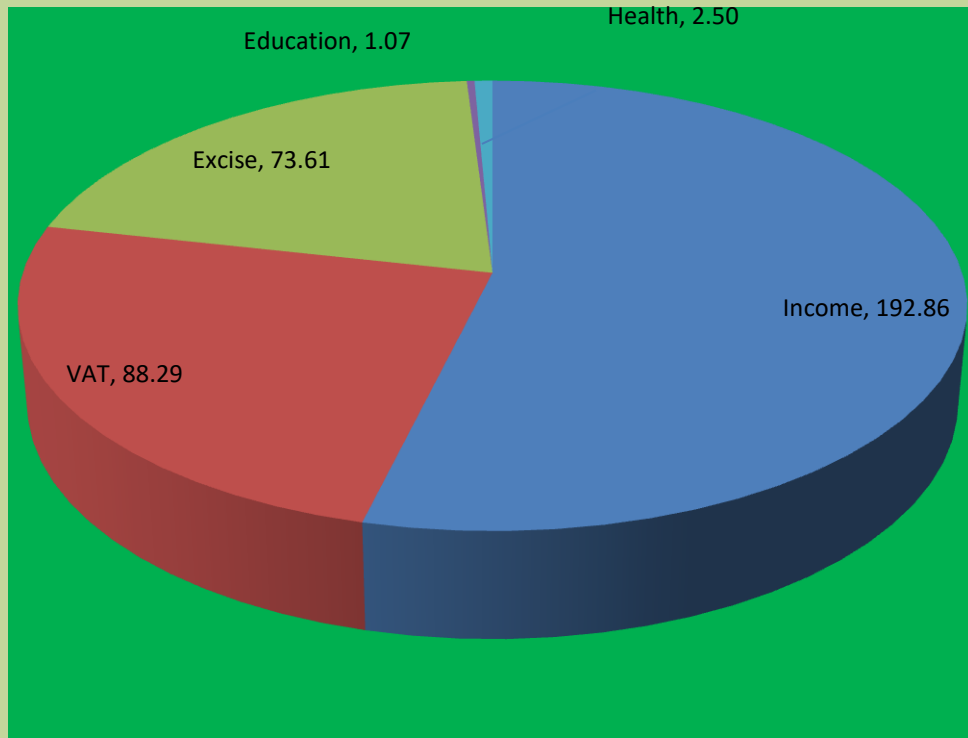
३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा आन्तरिक राजस्व असुलीको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा राजस्वको लक्ष्य ४ खर्ब ४ अर्ब २२ करोड १ हजार रहेकोमा असुली ३ खर्ब ५८ अर्ब ३५ करोड ३३ लाख ५१ हजार भएको छ । जुन लक्ष्यको तुलनामा ८८.६५ प्रतिशत असुली भएको देखिन्छ । असुली वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको तुलनामा १९.९१ प्रतिशत भएको देखिन्छ । शीर्षकगत रूपमा आयकर तर्फ २ खर्ब २५ अर्ब २७ करोड ८९ लाख ५५ हजार लक्ष्य रहेकोमा १ खर्ब ९२ अर्ब ८६ करोड ७४ लाख ६६ हजार संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ८५.६१ प्रतिशत संकलन भएको छ । त्यसैगरी मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ आन्तरिक राजस्व विभागलाई १ खर्ब २ अर्ब १ करोड ३१ लाख २ हजार लक्ष्य दिइएकोमा ८८ अर्ब २९ करोड ३९ लाख ९० हजार असुली भई लक्ष्यको तुलनामा ८६.५५ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।

तालिका नं.२६: आ.व. २०७५/७६ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति (रु. हजार)

शीर्षक	लक्ष्य	प्रगति	प्रगति प्रतिशतमा	राजस्वको हिस्सा प्रतिशतमा	वृद्धिदर प्रतिशतमा
आयकर	२०७९२९१०१	१७०६९२१८७	८२।०९	४७।६३	२१।४९
वहालकर	०	३३५१८५३	०	०।९४	(२५।९९)
व्याजकर	१७३४९८५४	१८८२३४२६	१०८।४९	५।२५	२५।६४
आयकर जम्मा	२२५२७८९५५	१९२८६७४६६	८५।६१	५३।८२	२०।५४
मू.अ.कर	१०२०१३१०२	८८२९३९९०	८६।५५	२४।६४	१५।७५
अन्तःशुल्क	७६१०८९८४	७३६१०४४१	९६।७२	२०।५४	२१।६७५
शिक्षा सेवा शुल्क		१०७४७४९	०	०।३०	११।८।२८
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	८१८९६०	२५०६७०५	१३१।२३	०।७०	१७।७५
जम्मा	४०४२२०००१	३५८३५३३५१	८८।६५	१००	१९।९१

Revenue Contribution (Rs. Billion)

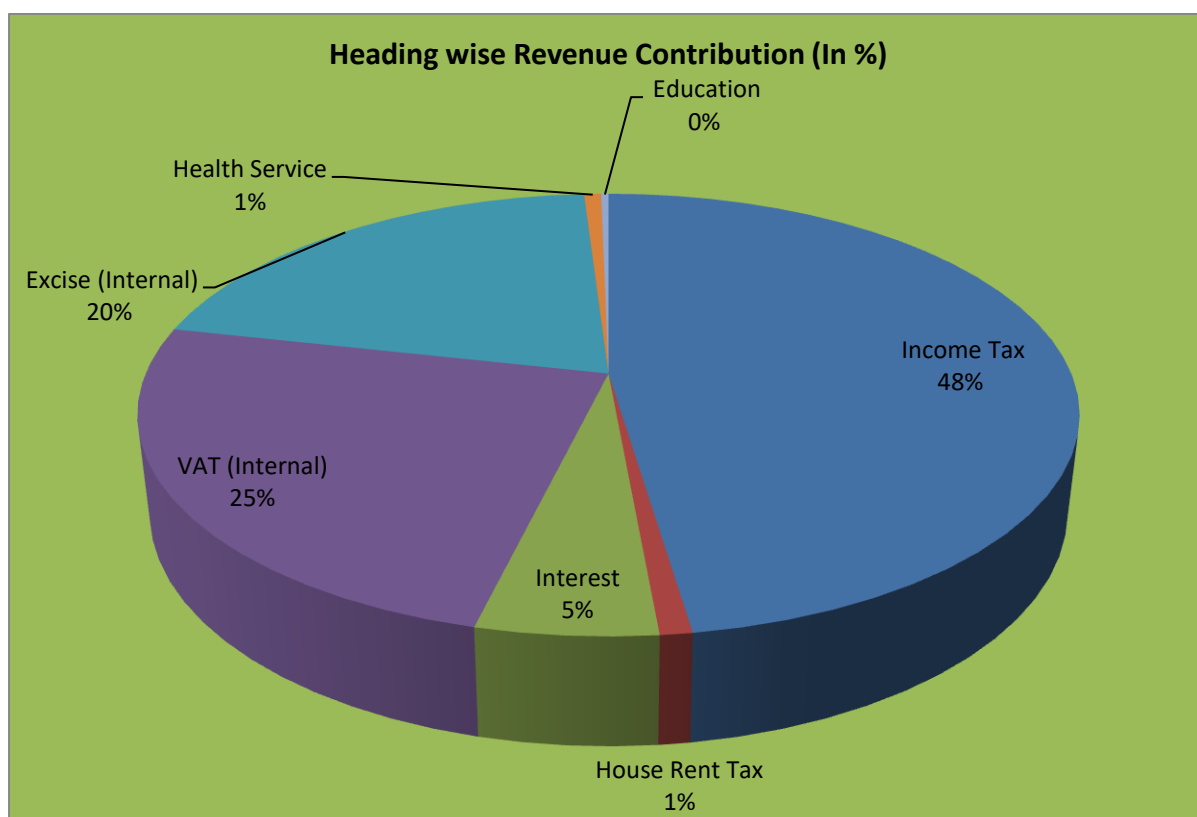
चित्र नं. ६

आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनाको असुली प्रतिशतको विश्लेषण गर्दा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, व्याज कर, बहाल कर, स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको हिस्सा क्रमशः ४७.६३, २४.६४, २०.५४, ५.२५, ०.९४, ०.७० र ०.३० प्रतिशत रहेको छ। संस्थागत आयकरतर्फको वृद्धि भन्दा व्यक्तिगत आयकर तर्फको वृद्धि बढेको देखिन्छ। यसले गर्दा संस्थागत आयकरलाई घटाउदै लागि व्यक्तिगत आयमा वृद्ध गर्ने विश्वव्यापी प्रवृत्तितर्फ राजस्व असुली बढ्दै जाने अपेक्षा गर्न सकिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ विगत वर्षको तुलनामा राजस्व संकलन बढ्दै गएतापनि विगत वर्षको तुलनामा प्रतिशत वृद्धिमा कमी आएको छ। करको संभाव्यता अनुरूप अझै पूर्ण रूपमा कर संकलन हुन नसकेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने राज्यसँग जनताको अन्तरसंवाद, कर प्रशासनको प्रभावकारितामा कमी, न्यून विजकीकरण र विल लिने दिने बानिमा परिवर्तन ल्याउन नसकिएको कारण राजस्वमा सोचे अनुसारको योगदान वृद्धि गर्न नसकिएको हो। अन्तःशुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्यविधि अझै पनि पूर्णरूपमा स्वचालित बनाउने दिशातर्फ हाम्रा प्रयास केन्द्रित रहेका छन्। यसलाई आधुनिकीकरण गर्दै पूर्ण स्वचालित रूपमा प्रयोगमा लैजाने प्रक्रिया सम्पन्न भएपश्चात अन्तःशुल्कको प्रणालीगत सुधार भई चुहावट नियन्त्रण हुन गई राजस्व असुलीमा यसको योगदान बढ्ने निश्चित छ।

३.१ कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत असुलीको अंश

तालिका २७: आ.व.२०७५/७६ को शीर्षकगत राजस्व संकलन

शीर्षक	राजस्वको हिस्साप्रतिशतमा
आयकर	४७.६३
वहालकर	०.१४
व्याजकर	५.२५
आयकर जम्मा	५३.०२
मू.अ.कर	२४.६४
अन्तःशुल्क	२०.५४
स्वास्थ्यसेवा शुल्क	०.७०
शिक्षासेवा शुल्क	०.३०
जम्मा	१००.००

चित्र नं. ७

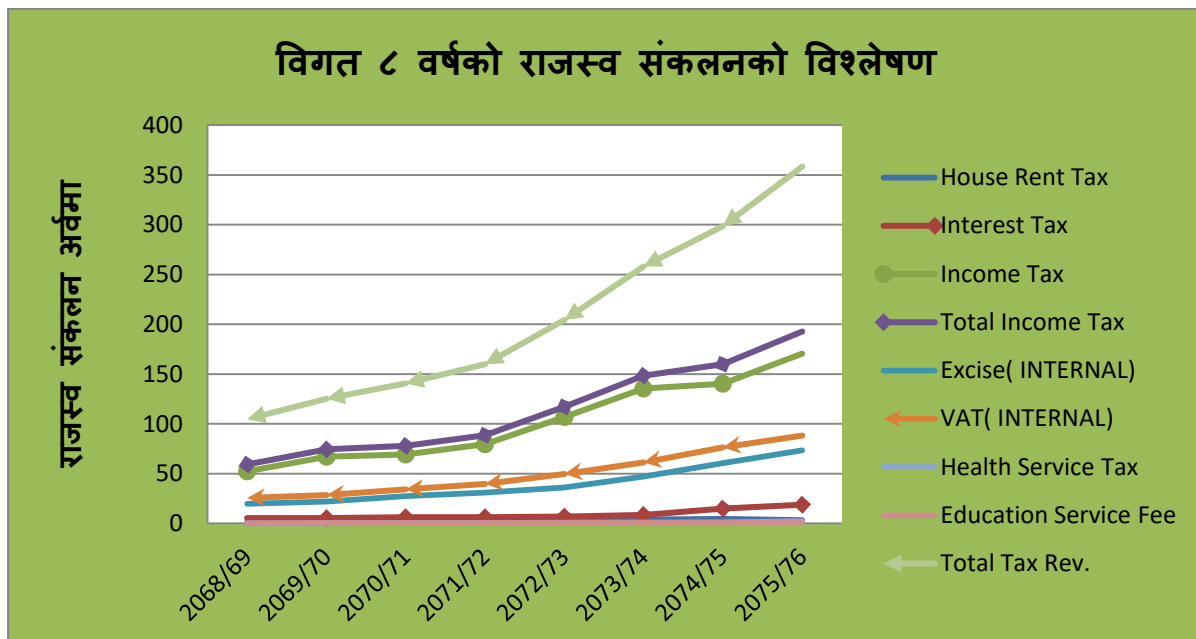
आ.व. २०७५/७६ मा आन्तरिक राजस्वको शीर्षकगत असुलीको प्रतिशतलाई माथि प्रस्तुत गरिएको छ ।
सवैभन्दा बढी योगदान आयकरको ४७.६३ प्रतिशत रहेको छ भने त्यसपछि दोस्रो स्थानमा मूल्य अभिवृद्धि
करको योगदान २४.६४ प्रतिशत रहेको छ । अन्तःशुल्कको आन्तरिक राजस्व असुलीमा योगदान
२०.५४ प्रतिशत रहन गएको छ । व्याजकरको योगदान ५.२५ प्रतिशत छ भने वहालकरको योगदान
०.९४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको अंश क्रमशः ०.७०
र ०.३ प्रतिशत रहेको छ ।

३.२ विगत आठ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था

तलको तालिकामा आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ देखि आर्थिक वर्ष २०७५/७६ सम्म प्रत्येक आर्थिक वर्षमा
मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर तथा अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र व्याज कर संकलनको
प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ । आ.व. २०६८/६९ देखि २०७५/०७६ सम्म आन्तरिक राजस्वमा क्रमिक
रूपमा वृद्धि भएको पाइन्छ । आ.व. २०७०/०७१ बाट स्वास्थ्य सेवा करको असुली गर्ने गरी लक्ष्य
राखिदै आएको छ । आ.व. २०६८/०६९ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको असुली
क्रमशः ५९.२३, २५.६४ र १९.९२ अर्ब रहेको थियो जुन आ.व. २०७५/०७६ सम्म आइपुग्दा क्रमशः
रु १९२.८४, रु ८८.२९ र रु ७३.६१ अर्ब रहेको छ । त्यस्तै शिक्षा सेवा शुल्क र स्वास्थ्य सेवा
करको संकलन क्रमशः १ अर्ब ७ करोड र २ अर्ब ५१ करोड रहेको छ ।

तालिकानं. २८ विगत ८ वर्षको राजस्व संकलन रु. अर्बमा								
Revenue Heading	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
House Rent Tax	1.52	1.96	2.38	2.66	3.33	4.06	4.54	3.35
Interest Tax	5.38	5.55	6.16	6.13	6.85	8.59	14.97	18.82
Income Tax	52.33	67.02	69.38	79.67	106.96	135.58	140.38	170.66
Total Income Tax	59.23	74.53	77.92	88.46	117.14	148.24	159.9	192.84
Excise(INTERNAL)	19.92	22.06	27.4	31.05	36.19	47.22	60.48	73.61
VAT(INTERNAL)	25.64	28.49	34.39	39.56	49.82	61.12	76.22	88.29
Health Service Tax	0	0	0.44	0.56	0.72	0.86	1.15	2.51
Education Service Fee	0.22	0.32	0.43	0.46	0.57	0.74	0.91	1.07
Total Tax Rev.	104.79	125.08	140.58	160.09	204.43	258.17	298.65	358.32

विगत ८ वर्षको राजस्व संकलनको विश्लेषण

चित्र नं. ८

३.३ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

आर्थिक वर्ष २०६६/६७ मा जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन रु. ५३ अर्ब ६४ करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ १९ अर्ब १ करोड र पैठारी तर्फ रु ३४ अर्ब ५४ करोड संकलन भई आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३६:६४ रहेको देखिन्छ । आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा जम्मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ८३ अर्ब ५० करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड र पैठारी तर्फ ५५ अर्ब १ करोड संकलन भई यसको अनुपात ३४:६६ को रहेको देखिन्छ । आ. व २०७५/७६ मा आइपुग्दा मू.अ.कर संकलन रु.२४१ अर्ब ९१ करोड ८ लाख ३५ हजार भएकोमा आन्तरिक तर्फ ८८ अर्ब १९ करोड ४२ लाख ५३ हजार र पैठारीतर्फ १५३ अर्ब ७१ करोड ६५ लाख ८२ हजार संकलन भई आन्तरिक पैठारी अनुपात ३६:६४ रहेको छ (मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता रु ४ अर्ब १० करोड ६७लाख २६ हजार लाई पैठारीतर्फ संकलन भएको मूल्य अभिवृद्धि करबाट घटाइएको) ।

आ.व. २०६६/६७ मा कुल राजस्वमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान ३५.११ प्रतिशत भएकोमा २०६७/६८ मा १५.०२ प्रतिशत भएको देखिन्छ भने आ.व. २०७०/७१ मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धि २०.९२ प्रतिशत रहँदा आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा १५ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । त्यसैगरी आ.व. २०७२/०७३ मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धिदर १२ प्रतिशत रह्यो । त्यस्तै आ.व. २०७३/०७४ मा आइपुग्दा २५ प्रतिशत रह्यो भने आ.व. २०७४/०७५ मा वृद्धिदर २९ रहेको मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धिदर आ.व. २०७५/७६ मा आइपुग्दा १७ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका नं. २९ आन्तरिक र पैठारीको मूल्य अभिवृद्धि करको अवस्था

मू.अ.कर	आयात	आन्तरिक
मू.अ.कर रकम (रु अर्वमा)	१५३.७१	८८.१९
प्रतिशतमा	६४	३६

तालिका नं. ३० : मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात										
Tax Heading	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
VAT (INTERNAL) (Rs.bn)	19.1	22.39	25.64	28.49	34.4	39.55	49.82	61.12	76.22	88.19
VAT(IMPORT) (Rs.bn)	34.54	39.31	46.54	55.01	66.57	78.94	77.94	105.34	130.64	153.71
VAT Collection(Rs.bn)	53.64	61.7	72.18	83.5	100.97	118.49	127.75	166.46	206.86	241.9
Ratio(Internal:Import)	36:64	36:64	36:64	34:66	34:66	33:67	39:61	37:63	37:63	36:64
VAT Collection on Total Revenue(%)	35.11	15.02	16.99	15.68	20.92	29.2	26.52	27.33	28.25	28.14

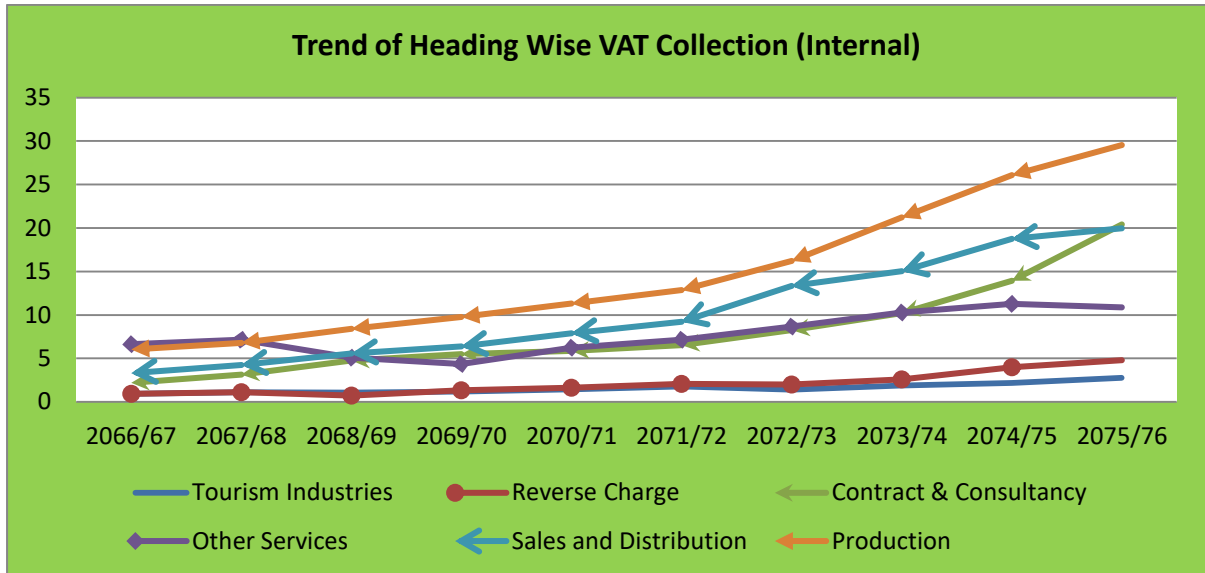
माथिको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०६६/६७ मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३६:६४ रहेको देखिन्छ । यो अनुपातमा त्यसपछिका केही वर्षहरूमा आन्तरिक मू.अ.करको हिस्सा घट्दै र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ । जुन आ.व. २०७१/०७२ मा आईपुग्दा आन्तरिक मू.अ.करको अंश ३३ र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा ६७ प्रतिशत भएको देखिन्छ । आ.व. २०७१/०७२ भन्दा पछिका वर्षमा भने आन्तरिक मू.अ.करको हिस्सा बढेको छ जुन अनुपात आ.व २०७२/७३ ३९:६१, आ. व २०७३/०७४ र आ.व. मा ३७:६३ रहेको छ । आ.व. २०७४/७५ मा पनि आन्तरिक मू.अ.कर र पैठारी मू.अ.करको अनुपात गत आ.व.कै यथावत ३७:६३ को अनुपात रहेको छ । आ.व. २०७५/७६ मा आन्तरिक मू.अ.कर र पैठारी मू.अ.करको अनुपात गत आ.व.कै यथावत ३६:६४ को अनुपात रहेको छ ।

३.४ शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनलाई हेर्दा ठेक्का परामर्श तर्फ आ.व. २०६६/६७ मा २.१९ अर्व, २०६७/६८ मा ३.१२ अर्व, २०६८/६९ मा ४.७७ अर्व, २०६९/७० मा ५.४९ अर्व, २०७०/७१ मा

५.८५ अर्ब, २०७१/७२ मा ६.५४ अर्ब, आ.व. २०७२/७३ मा रु ८.२४ अर्ब, आ.व. २०७३/७४ मा रु. १०.२० अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७४/७५ मा रु १३.९४ अर्ब संकलन रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७५/७६ मा २०.३९ अर्ब संकलन रहेको देखिन्छ । पर्यटन उद्योगतर्फ आ.व. २०६७/६८ मा १.१२ अर्ब पुगेकोमा २०६८/६९ केही घटन गई १.०६ अर्ब। आ.व. २०६९/७० देखि वृद्धि हुँदै २०७१/७२ मा १.७६ अर्ब पुगेकोमा आ.व. २०७२/७३ मा केही घटन गई १.४० अर्ब, २०७३/७४ मा १.८७ अर्ब र २०७४/७५ मा रु २.१६ संकलन भएको छ भने २०७५/७६ मा २.७८ अर्ब संकलन भएको छ । यसैगरी उत्पादन र बिक्री वितरण तर्फ मूल्य अभिवृद्धि कर आ.व. २०६६/६७ देखि आ.व. २०७५/७६ सम्म वृद्धि हुँदै गएको देखिन्छ । उत्पादनतर्फ आ.व. २०७३/७४ मा रु २१.२० अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७४/७५ मा रु २६.०८ अर्ब संकलन भएको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा २९.५३ अर्ब संकलन भएको छ । बिक्री वितरण तर्फ आ.व. २०७३/७४ मा रु १५.०१ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७४/७५ मा रु १८.७४ अर्ब संकलन भएको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा १९.९५ अर्ब संकलन भएको छ । अन्य सेवामा २०७३/७४ मा १०.२५ अर्ब मू.अ.कर संकलन भएकोमा आ.व. २०७५/७६ मा रु १०.८६ अर्ब संकलन भएको छ । रिभर्स चार्ज तर्फ आ.व. २०६६/६७ देखि आ.व. २०६७/६८ सम्म वृद्धि भएकोमा आ.व. २०६८/६९ मा केही घटन गएको देखिन्छ । आ.व. २०६९/७० देखि पुनः वृद्धि हुँदै आ.व. २०७१/७२ मा रु २.०५ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७२/७३ मा घटन गई २ अर्बमा सीमित भएकोमा आ.व. २०७३/७४ मा रु. २.५७ अर्ब संकलन भएको छ जुन आ.व. २०७४/७५ मा ४ अर्ब संकलन भई ५५ प्रतिशतको वृद्धिदर रहेको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा रु ४.७९ अर्ब संकलन भएको छ । पर्यटन उद्योग, अन्य सेवा र रिभर्स चार्जतर्फ उतार चढाव देखिएता पनि उत्पादन, बिक्री वितरण र ठेक्का परामर्शमा मूल्य अभिवृद्धि कर वृद्धि हुँदै गएको देखिन्छ । आ.व. २०७३/७४ मा कूल आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ६१.२२ अर्ब ८२ करोड भएकोमा आ.व. २०७५/७६ मा रु. ८८.२९ अर्ब संकलन भएको छ जुन गत आ.व.को संकलनको तुलनामा १६ प्रतिशतले बढी हो ।

तालिका ३१: मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन रु. अर्बमा										
Tax Heading	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Tourism Industries	0.94	1.12	1.06	1.2	1.43	1.76	1.4	1.87	2.16	2.78
Reverse Charge	0.94	1.12	0.72	1.32	1.64	2.05	2	2.57	3.99	4.79
Contract & Consultancy	2.19	3.12	4.77	5.49	5.85	6.54	8.24	10.2	13.94	20.39
Other Services	6.65	7.13	5.1	4.35	6.22	7.14	8.64	10.26	11.26	10.86
Sales and Distribution	3.3	4.25	5.55	6.39	7.89	9.22	13.34	15.02	18.74	19.95
Production	6.02	6.77	8.4	9.77	11.32	12.86	16.2	21.2	26.08	29.53
Total VAT	20.04	23.51	25.61	28.52	34.36	39.56	49.82	61.12	76.18	88.29

चित्र नं. ९

माथिको शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि करको संकलनको प्रवृत्ति विश्लेषण गर्दा उत्पादन, बिक्रि वितरण र ठेक्का तथा परामर्श शीर्षकबाट संकलन हुने मू.अ.करको वृद्धिदर सन्तोषजनक नै रहेको छ । विगत १० वर्षको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आ.व. २०६६/६७ को आधारमा आ.व. २०७५/७६ मा आइपुग्दा उत्पादन, बिक्रि वितरण र ठेक्का तथा परामर्शको मू.अ.करमा क्रमशः ३९१, ५०४ र ८३१ प्रतिशत संकलन भएको छ । त्यस्तै रिभर्स चार्जबाट संकलन हुने मू.अ.करमा आ.व. २०६६/६७ को तुलनामा ४१० प्रतिशत संकलन भएको छ । अन्य सेवा र पर्यटन शीर्षकबाट प्राप्त हुने मू.अ.करमा भने आशातित सुधार हुन सकेको छैन जसको आ.व. २०६६/०६७ को तुलनामा वृद्धिदर क्रमशः ६३ र १९६ प्रतिशत मात्र संकलन भएको छ ।

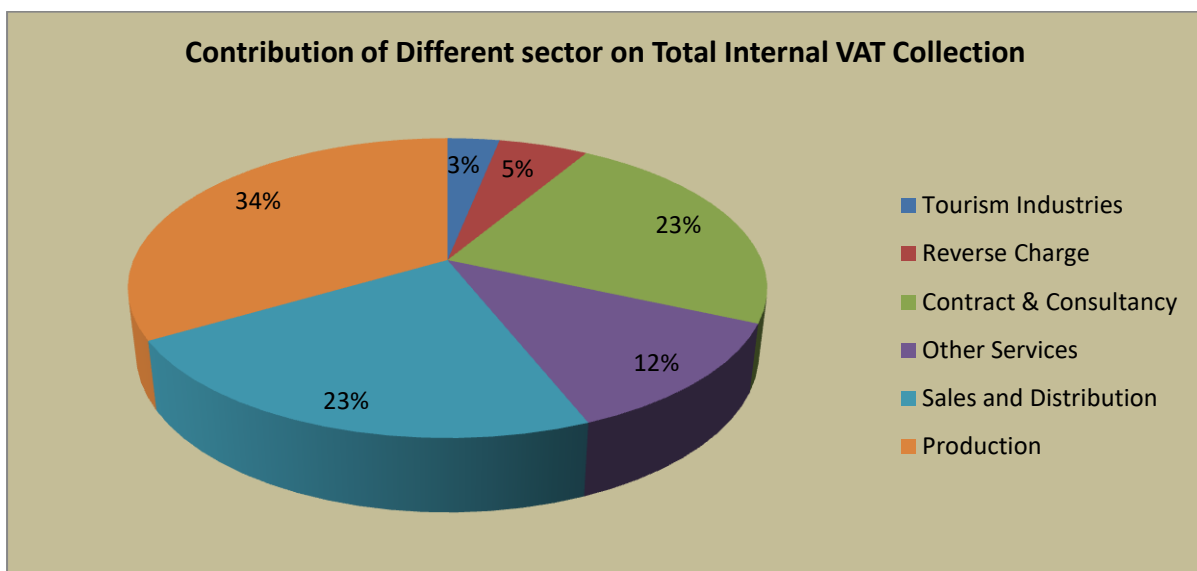
३.५ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०७५/७६ मा आन्तरिक तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन रु. ८८.२९ अर्ब रहेको पाइन्छ । जसमा प्रत्येक क्षेत्रको योगदानलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ३२ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

Tax Heading	VAT Collection (In Billion)	Contribution on Total Internal VAT Collection
Tourism Industries	2.78	3.15%
Reverse Charge	4.79	5.43%
Contract & Consultancy	20.39	23.09%
Other Services	10.86	12.30%
Sales and Distribution	19.95	22.60%
Production	29.53	33.45%
Total VAT	88.29	100.00%

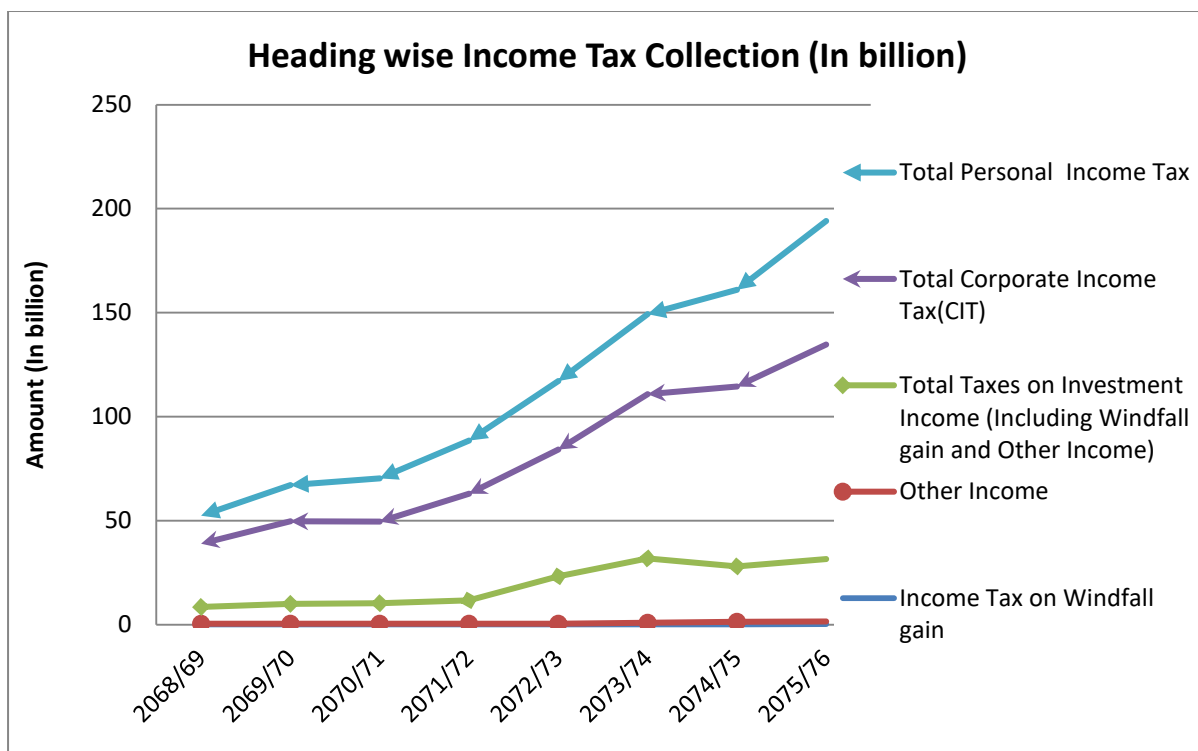

चित्र नं. १०

३.६ शीर्षकगत आयकर संकलनको संरचना

आर्थिक वर्ष २०६८/६९ मा संस्थागत आयकर ३०.४९ अर्ब, व्यक्तिगत आयकर ९३.४५ अर्ब, लगानीमा कर ८.०३ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७५/७६ मा आइपुग्दा संस्थागत आयकर १०३.२५ अर्ब, व्यक्तिगत आयकर ५९.४२ अर्ब, लगानीमा कर ३०.०९ अर्ब संकलन भएको छ । गत आ.व. २०७४/७५ को तुलनामा विभिन्न क्षेत्रको कर बढी संकलन भएको छ ।

तालिका नं. ३३ : आयकरको शीर्षकगत संकलन (रु अर्बमा)								
Heading	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Income Tax on Windfall gain	0.04	0.06	0.06	0.1	0.09	0.12	0.16	0.24
Other Income	0.41	0.45	0.35	0.59	0.51	0.73	1.14	1.18
Total Taxes on Investment Income (Including Windfall gain and Other Income)	8.03	9.48	9.89	10.99	22.64	31	26.66	30.01
Total Corporate Income Tax(CIT)	30.41	39.63	39.28	51.27	60.93	78.85	86.52	103.25
Total Personal Income Tax	13.45	17.4	20.69	25.55	32.93	38.58	46.44	59.42
Total Income Tax	52.33	67.02	70.27	88.48	117.13	148.43	159.63	192.66

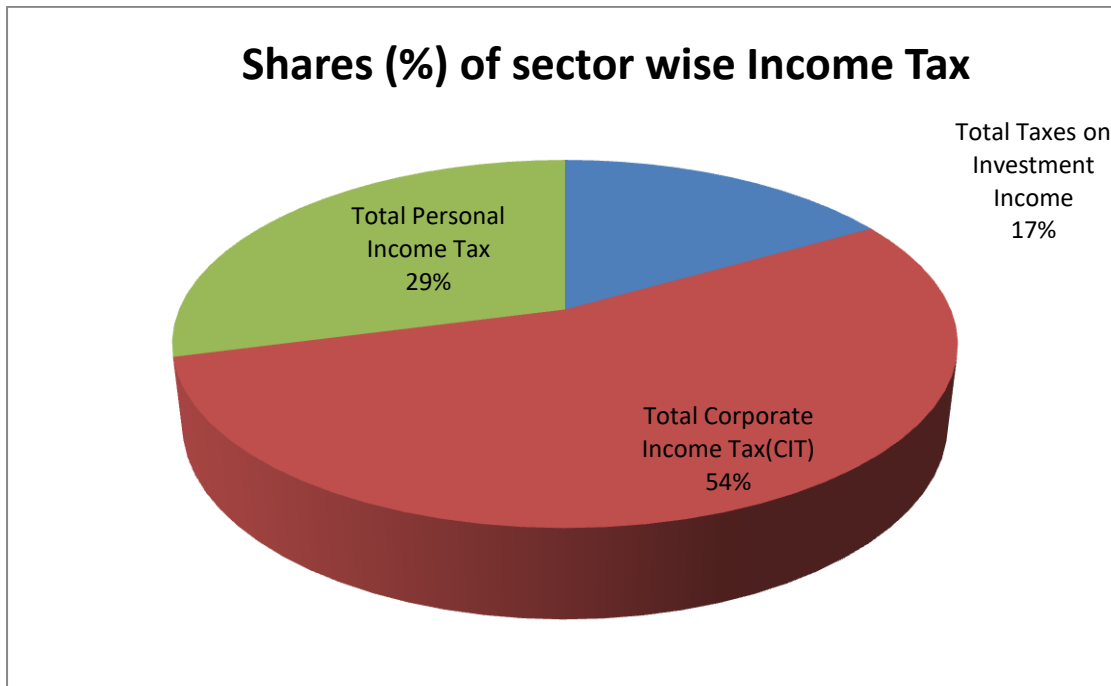
चित्र नं. ११

३.७ आ.व. २०७५/०७६ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्था

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा आयकरतर्फ जम्मा रु १५९.६३ अर्ब संकलन भएकोमा विभिन्न क्षेत्रको योगदानलाई तपसिल बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ३४:आ.व. २०७५/०७६कोआयकरकोक्षेत्रगत संकलन

Heading	Rs.(in billion)	Shares(%) on Total Income Tax
Total Taxes on Investment Income	30	16.70%
Total Corporate Income Tax(CIT)	103.24	54.20%
Total Personal Income Tax	59.42	29.09%
Total Income Tax	192.66	100.00%

चित्र नं. १२

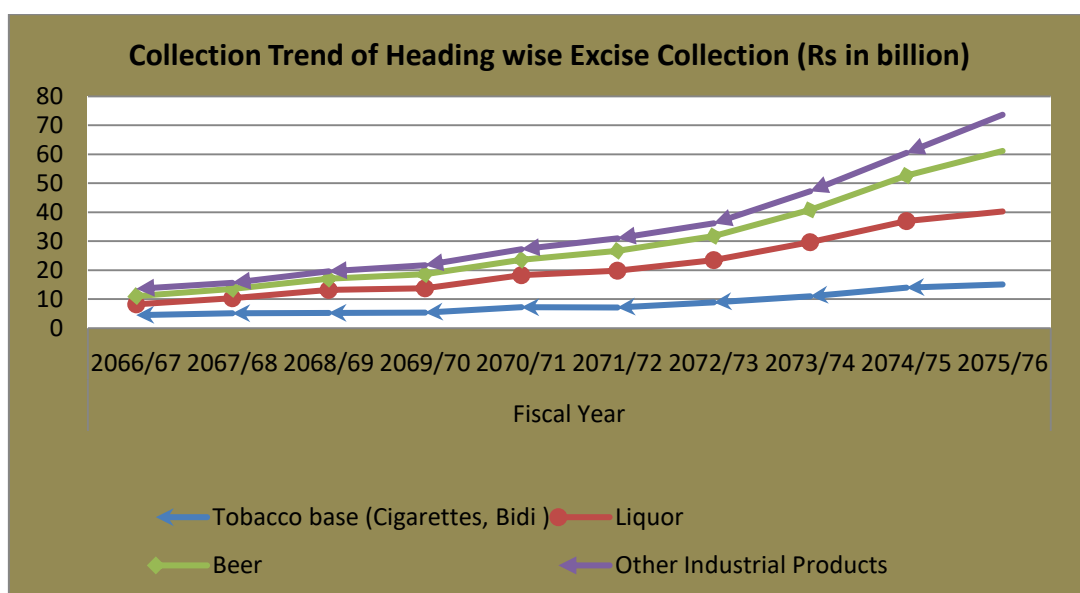
आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा संस्थागत आयकर, व्यक्तिगत आयकरमा र लगानीको क्षेत्रबाट प्राप्त हुने आयकरको योगदान आ.ब.२०७५/७६मा क्रमशः ५४.२०, २९.०९ र १६.७० प्रतिशत रहेको छ। सम्पूर्ण आयकरमध्ये संस्थागत आयकरको योगदान हाल सम्म पनि उच्च रहेको छ । व्यक्तिगत आयकरको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा उक्त करबाट अपेक्षित राजस्व संकलन हुन सकेको छैन । व्यक्तिगत राजस्व संकलन कम हुनुमा लगानीको आयकर संकलनमा प्रभाकारी अनुगमनको अभाव, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृतिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरमा पनि विस्तार नआउनु प्रमुख कारणहरू रहेका छन् ।

यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा वृद्धि नहुँदा रोजगारीको आयमा कमी भएको र अनुगमन प्रभावकारी बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुसूचीको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो । यसका साथै नेपालको व्यक्तिगत करको दरले आयको ठाडो समानता कायम गर्ने विवेकशील करको दरको अभावले पनि व्यक्तिगत आयकरको संरचनामा प्रभाव पार्न गएको हो । उपर्युक्त कर बाहेक अन्य करहरूको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभांश र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वातावरणमा अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा सुधार आउन सक्दछ ।

३.८ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्था

विगतको तथ्यांकलाई विप्लेषण गर्दा आन्तरिक राजस्व असुलीमा अन्तःशुल्कको योगदान आ.व. २०६६/६७ मा अन्य औद्योगिक उत्पादन, चुरोट बिडी, मदिरा र वियरको असुली क्रमशः रु २.५, रु. ४.५१, रु. ३.७४ र रु. २.८४ अर्ब गरी जम्मा रु १३.५९ अर्ब रहेको देखिन्छ । आ.व. २०७३/०७४ को तथ्यांकलाई हेर्दा उक्त शीर्षकहरूमा क्रमशः ६.३२ अर्ब, १०.९९ अर्ब, १८.७० अर्ब र ११.१९ अर्ब गरी जम्मा रु. ४७.२० अर्ब संकलन भएको देखिन्छ । जुन आ.व. २०७५/७६ मा आइपुग्दा अन्य औद्योगिक उत्पादन, चुरोट बिडी, मदिरा र वियरको असुली क्रमशः रु.१२.३८, रु.१५.१२, रु.२५.२२, रु.२०.८९ अर्ब पुगेको छ । यसबाट सवै शीर्षकहरूमा क्रमशः वृद्धि हुंदै गएको देखिन्छ । आन्तरिक तर्फको अन्तःशुल्कको संकलन आ.व. २०६६/६७ मा रु १३.५९ अर्ब रहेको थियो जुन क्रमशः बढ्दै गएर आ.व. २०७५/७६ सम्म आइपुग्दा यसको संकलन बढेर रु. ७३.६१ अर्ब अन्तःशुल्क तर्फ राजस्व असुली भएको देखिन्छ । कुल संकलनलाई हेर्दा १० वर्षको अवधिमा करिव ६ गुणा बढेको देखिन्छ ।

Excise Collection - Internal (Rs bn)	Fiscal Year									
	2066/67	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	4.51	5.14	5.22	5.35	7.3	7.17	8.95	10.99	14.04	15.12
Liquor	3.74	5.26	7.98	8.46	11	12.68	14.5	18.7	22.96	25.22
Beer	2.84	3.12	3.87	4.85	5.3	6.86	8.29	11.19	15.62	20.89
Other Industrial Products	2.5	2.16	2.58	3.07	3.68	4.344	4.45	6.32	7.84	12.38
Total Excise	13.59	15.68	19.65	21.73	27.28	31.05	36.19	47.2	60.46	73.61

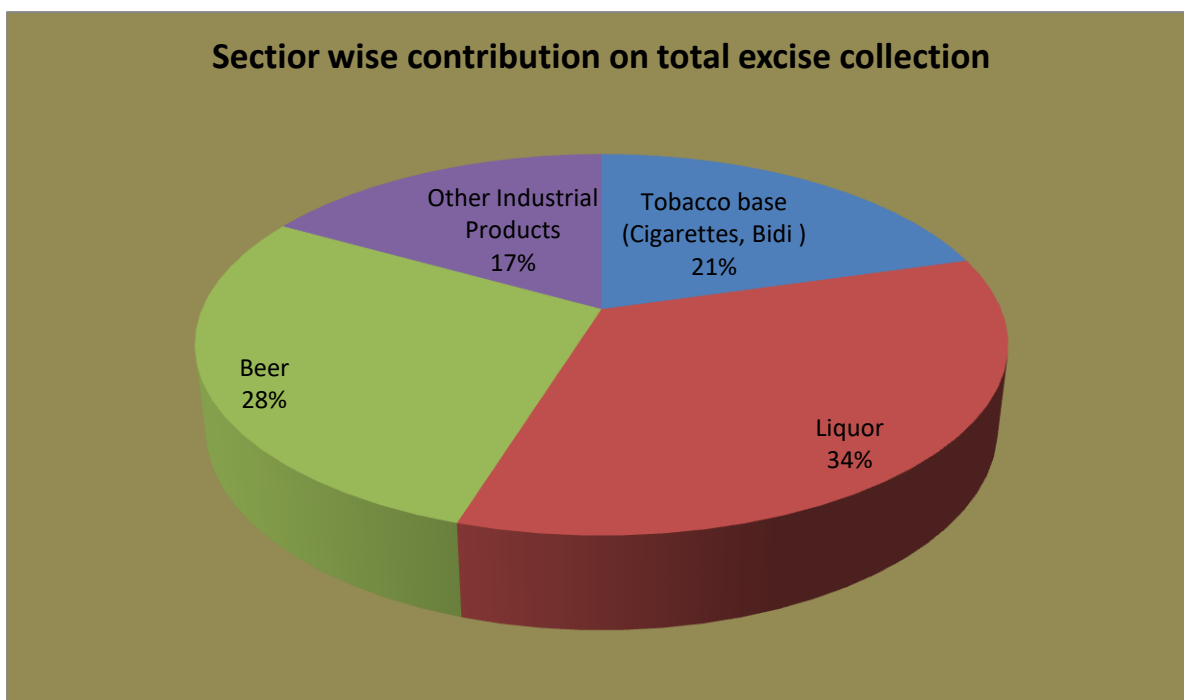
चित्र नं. १३

३.९ आ.व. २०७५/७६को अन्तःशुल्क तर्फको संकलन संरचना

आ.व. २०७५/७६ मा अन्तःशुल्क तर्फ सूर्तिजन्य पदार्थको योगदान रु. १५.१२ अर्ब, अन्य औद्योगिक उत्पादनको योगदान, रु. १२.३८ अर्ब, वियरको योगदान रु. २०.८९ अर्ब र मदिराको योगदान रु. २५.२२ अर्ब गरी जम्मा अन्तःशुल्कको कूल योगदान रु. ७३.६१ अर्ब रहेको देखिन्छ ।

तालिका नं. ३६आ.व. २०७५/०७६ मा अन्तःशुल्कको संकलन संरचना

Heading	Collection (in billion)	Sector wise contribution on total excise collection
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	15.12	20.54%
Liquor	25.22	34.26%
Beer	20.89	28.38%
Other Industrial Products	12.38	16.82%
Total Excise	73.61	100.00%

चित्र नं. १४

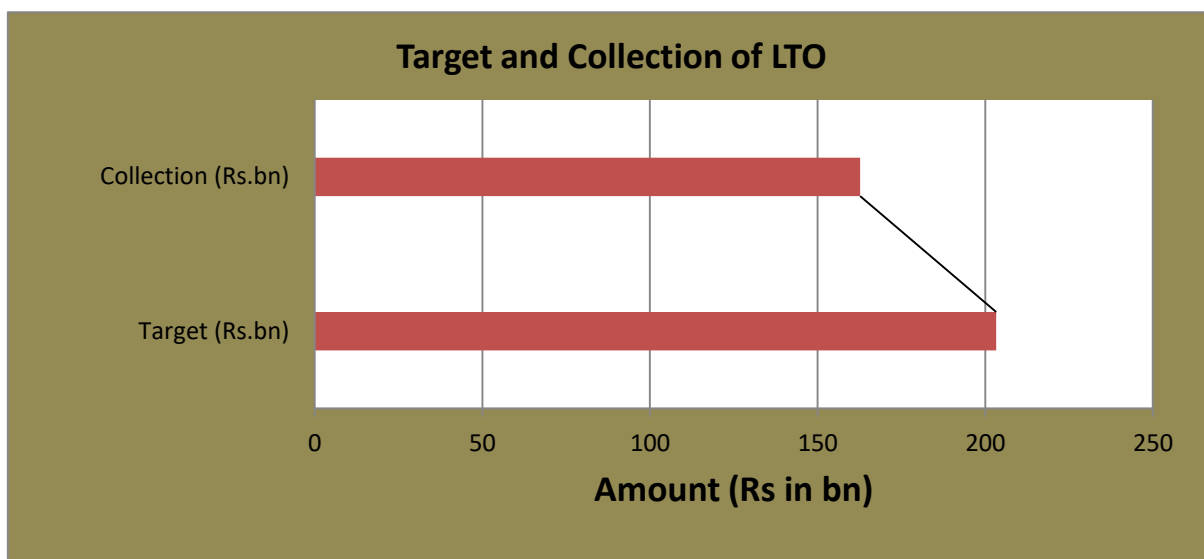
३.१० आ.व. २०७५/७६ को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

आ.व. २०७५/७६ मा आन्तरिक राजस्व विभागलाई आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा करकोगरी जम्मा रु.४०४.२२ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा रु ३५८.३५ अर्ब संकलन भई लक्ष्यको ८८.६ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूलाई विभिन्न शीर्षकहरूमा जम्मा रु. ४०४.२२ अर्ब लक्ष्य विभाजन गरिएकोमा २२ वटा कार्यालयहरूको संकलन लक्ष्य पूरा भएको देखिन्छ ।

ठूला करदाता कार्यालयलाई जम्मा रु. २०३.३२ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १६२.७२ अर्ब असुली भएको छ । जुन लक्ष्यको तुलनामा ८० प्रतिशत हुन आउँछ ।

तालिका नं. ३७ ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन				
Office Name	Target (Rs.bn)	Collection (Rs.bn)	Achievemnt	Contribution on Total Inland Revenue Collection
LTO	203.32	162.72	80%	45.43%

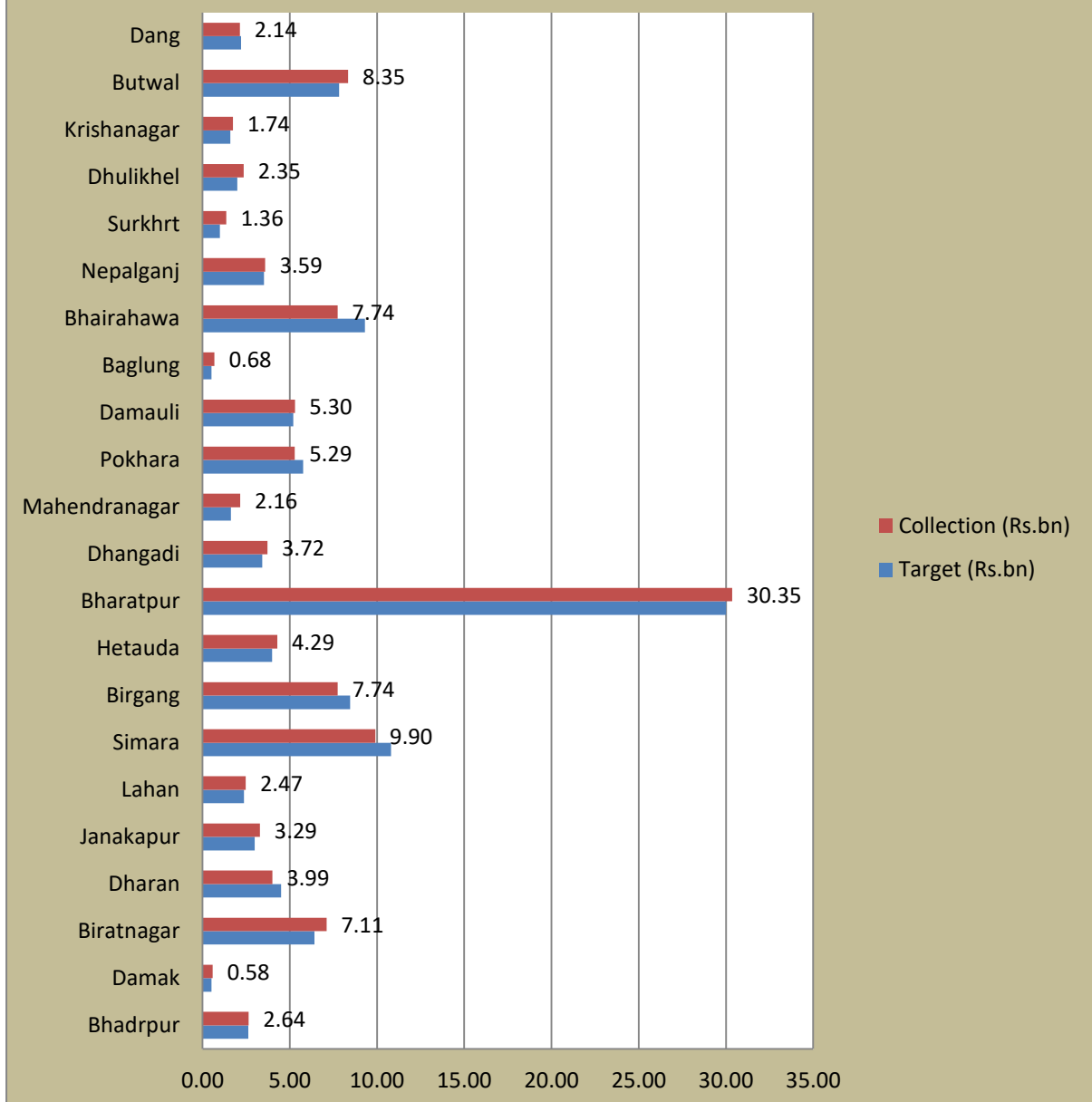

चित्र नं. १५

त्यसैगरी, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको लक्ष्य, असुली तथा कुल राजस्व असुलीमा कार्यालयगत योगदानलाई निम्नानुसार देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३८ कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन(उपत्यका बाहिर)				
Office Name	Target (Rs.bn)	Collection (Rs.bn)	Contribution on Total Inland Revenue Collection	Achievemnt
Bhadrapur	2.62	2.64	0.74%	100.82%
Damak	0.52	0.58	0.16%	112.46%
Biratnagar	6.42	7.11	1.99%	110.80%
Dharan	4.50	3.99	1.12%	88.84%
Janakapur	2.98	3.29	0.92%	110.31%
Lahan	2.37	2.47	0.69%	104.32%
Simara	10.81	9.90	2.77%	91.63%
Birgang	8.46	7.74	2.16%	91.56%
Hetauda	3.99	4.29	1.20%	107.46%
Bharatpur	30.01	30.35	8.47%	101.13%
Dhangadi	3.42	3.72	1.04%	108.72%
Mahendranagar	1.62	2.16	0.60%	133.84%
Pokhara	5.76	5.29	1.48%	91.78%
Damauli	5.20	5.30	1.48%	102.03%
Baglung	0.51	0.68	0.19%	133.04%
Bhairahawa	9.30	7.74	2.16%	83.20%
Nepalganj	3.51	3.59	1.00%	102.21%
Surkhrt	1.00	1.36	0.38%	136.36%
Dhulikhel	2.00	2.35	0.66%	117.83%
Krishanagar	1.59	1.74	0.48%	109.41%
Butwal	7.83	8.35	2.33%	106.58%
Dang	2.21	2.14	0.60%	96.75%

Office wise Target and Collection

चित्र १६

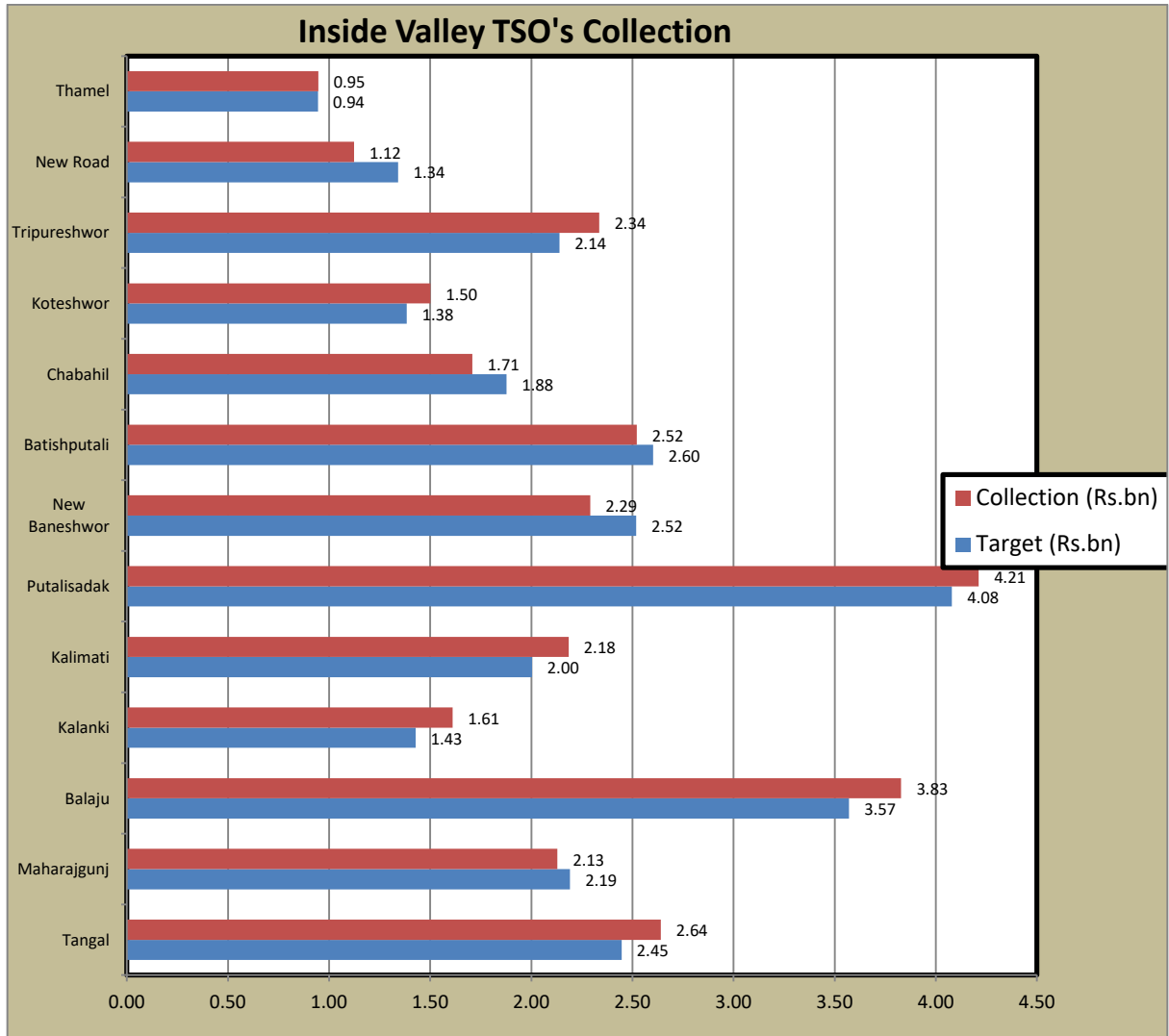

३.११ उपत्यका भित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको राजस्व संकलनको अवस्था

आ.व. २०७५/०७६ मा उपत्यकाभित्र रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई रु. ८४ अर्ब २९ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा लक्ष्यको तुलनामा २१.९६ प्रतिशत अर्थात् रु ७८ अर्ब ६५ करोड संकलन भएको छ । उपत्यकाभित्र रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको लक्ष्यमा असुली प्रतिशतका आधारमा सबैभन्दा बढी कार्यालय कलंकीले १२१.६६ प्रतिशत प्रगति गरेको छ ।

तालिका नं. ३९ उपत्यका भित्रका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन

Office Name	Target (Rs.bn)	Collection (Rs.bn)	Contribution on Total Inland Revenue Collection	Achievemnt
KTm1	0.68	0.94	0.26%	137.50%
Putalisadak	8.08	7.60	2.12%	94.02%
New Baneshwar	4.10	4.27	1.19%	104.23%
Battisputali	4.66	4.02	1.12%	86.16%
Chawahil	2.81	2.98	0.83%	105.94%
Koteshwar	2.10	1.81	0.51%	86.30%
Ktm2	0.25	0.25	0.07%	100.50%
Tripureshwar	4.74	3.84	1.07%	81.14%
Nayasadak	2.17	1.96	0.55%	90.13%
Thamel	1.42	1.70	0.48%	119.64%
MITO	18.06	14.48	4.04%	80.15%
Lalitpur2	1.63	1.22	0.34%	74.40%
Lalitpur1	10.24	10.55	2.95%	103.00%
Ktm3	0.51	0.53	0.15%	104.45
Tangal	4.00	3.92	1.09%	98.05%
Maharajung	4.06	3.63	1.01%	89.32%
Balaju	5.36	5.32	1.49%	99.18%
Kalanki	2.56	3.12	0.87%	121.66%
Kalaimaati	3.56	3.12	0.87%	87.85%
Bhaktpur	3.29	3.40	0.95%	103.43%

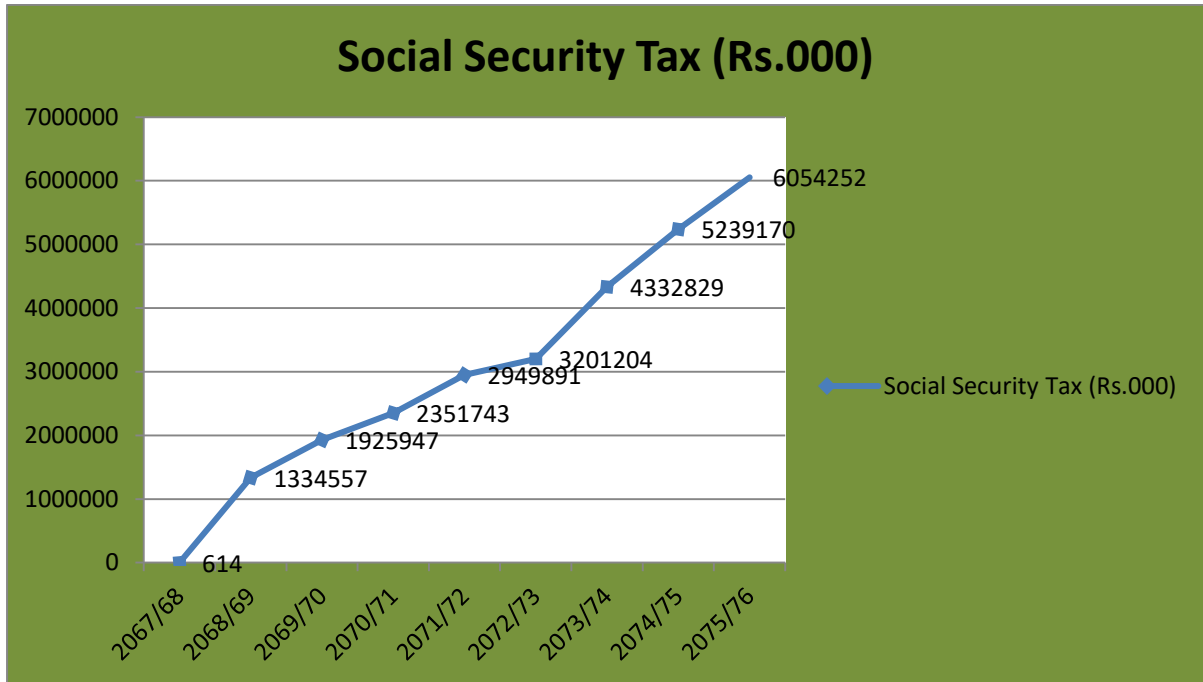

चित्र नं. १७

३.१२ सामाजिक सुरक्षा कर

आर्थिक वर्ष २०६६/०६७ देखि सामाजिक सुरक्षा कर लगाउने व्यवस्था शुरु भएको थियो । पारिश्रमिक आय आर्जन गर्ने व्यक्तिहरूबाट करयोग्य आयको १ प्रतिशत सामाजिक सुरक्षा कर लगाउन थालिएको थियो । आ.व. २०६७/०६८ देखि २०७५/०७६ सम्मको सामाजिक सुरक्षा कर संकलनको अवस्था विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०६७/६८ मा रु. ६१४ हजार संकलन भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा आइपुग्दा रु. ६ अर्ब ५ करोड संकलन भएको देखिन्छ ।

तालिका ४० : सामाजिक सुरक्षा कर (Rs in 000)									
Fiscal Year	2067/68	2068/69	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Social Security Tax (Rs.000)	614	1334557	1925947	2351743	2949891	3201204	4332829	5239170	6054252

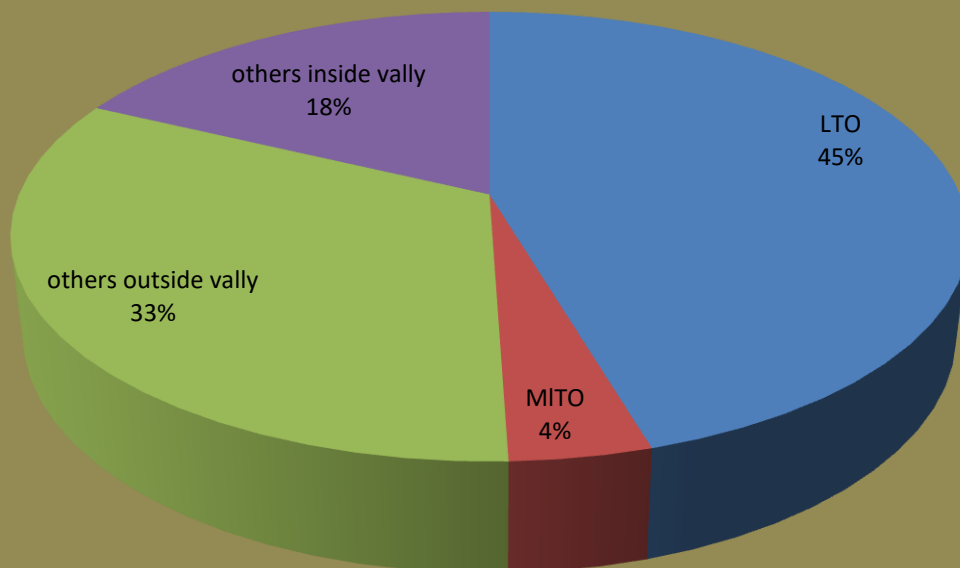
चित्र नं. १८

३.१३ उपत्यकाभिन्न र बाहिरकाका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान

काठमाडौं उपत्यकाभिन्न रहेका ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू उपत्यका भित्रका र उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. ४१ : उपत्यका भित्रकार बाहिरकाआन्तरिक राजस्व कार्यालयको राजस्व संकलन (रु अर्ब)				
Office Name	Target	Collection	Contribution on Total Inland Revenue Collection	Achievemnt
LTO	203.32	162.72	45.43	80.03
MITO	18.06	14.48	4.04	80.15
others outside vally	116.61	116.79	32.61	100.15
others inside vally	66.23	64.17	17.92	96.89
Total	404.22	358.35	100.00	88.60

Contribution on Total Inland Revenue Collection

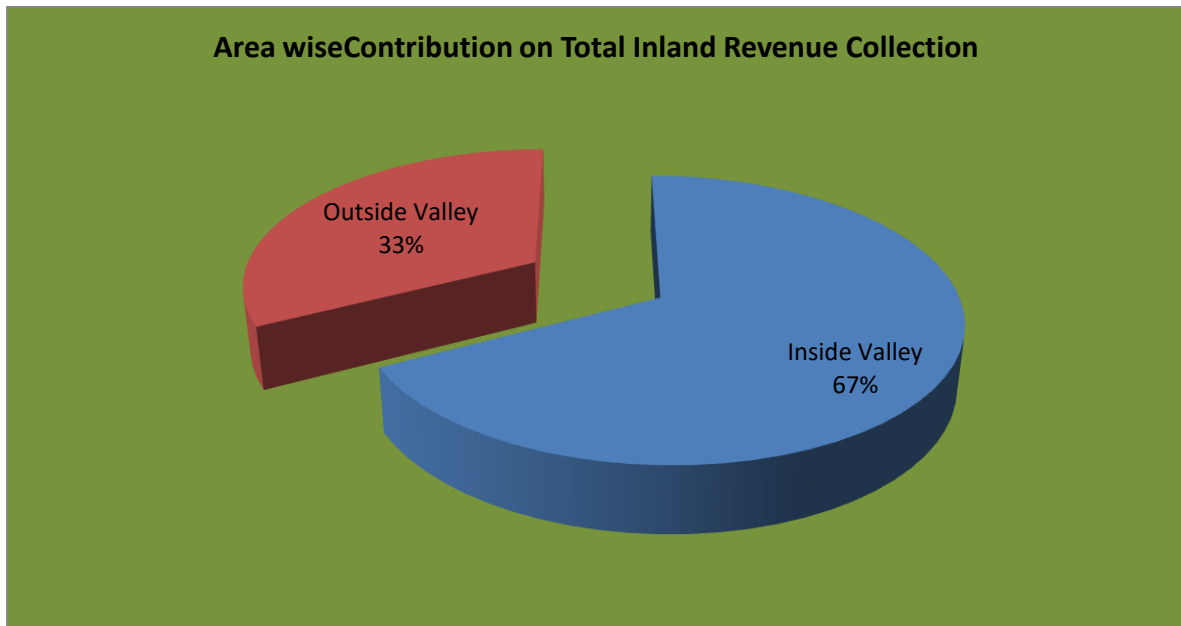

चित्र नं. १९

राजस्व संकलनको दृष्टिले ठूला करदाताको हिस्सा कुल आन्तरिक राजस्वमा ४५ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू उपत्यका भित्रका र उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान क्रमशः ४, १८, ३३ प्रतिशत रहेको छ ।

३.१४ उपत्यकाभित्रका ठूला करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयको र उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्व संकलन संरचना

तालिका ४२ उपत्यका भित्रका कार्यालय र उपत्यका बाहिरका कार्यालयको राजस्व संकलनमा योगदान		
Office Location	Contribution on Total Inland Revenue Collection	Total Revenue Collection (In Bi)
Inside Valley	67.39%	241.37
Outside Valley	32.61%	116.79

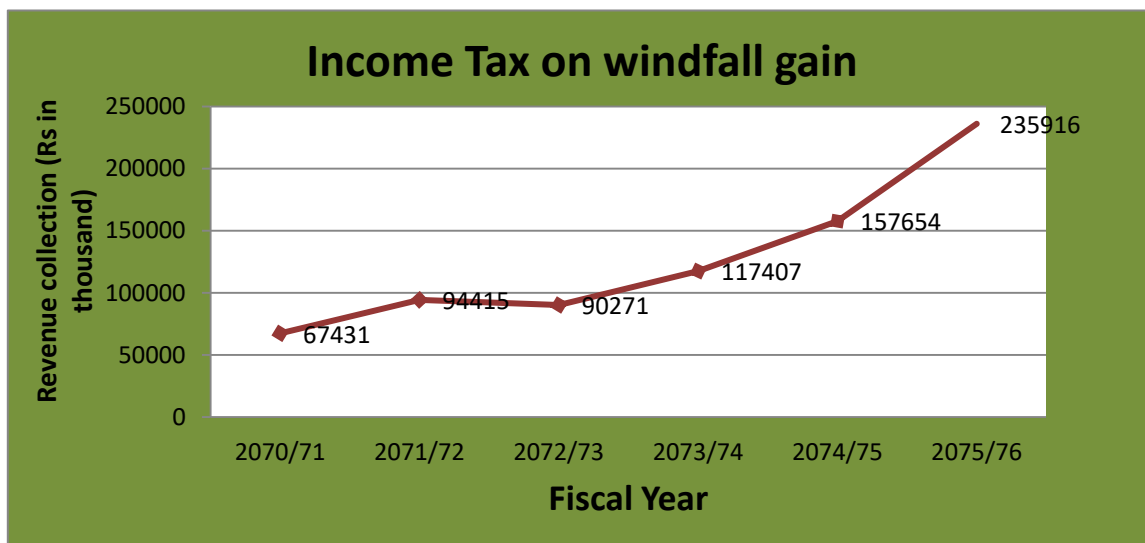

चित्र नं. २०

३.१५ आकस्मिक लाभकर

आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७५/७६ सम्मको आकस्मिक लाभकरको प्रवृत्ति हेर्दा बढ्दै गएको देखिन्छ । आ.व. २०७०/७१ मा रु.६७४३१ हजार संकलन भएको आकस्मिक लाभकर आ.व. २०७५/७६ मा रु २३५९१६ हजार संकलन भएको छ ।

तालिका ४३ : Income Tax on windfall gain(in Rs.000)						
Fiscal Year	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Income Tax on windfall gain	67431	94415	90271	117407	157654	235916

चित्र नं. २१

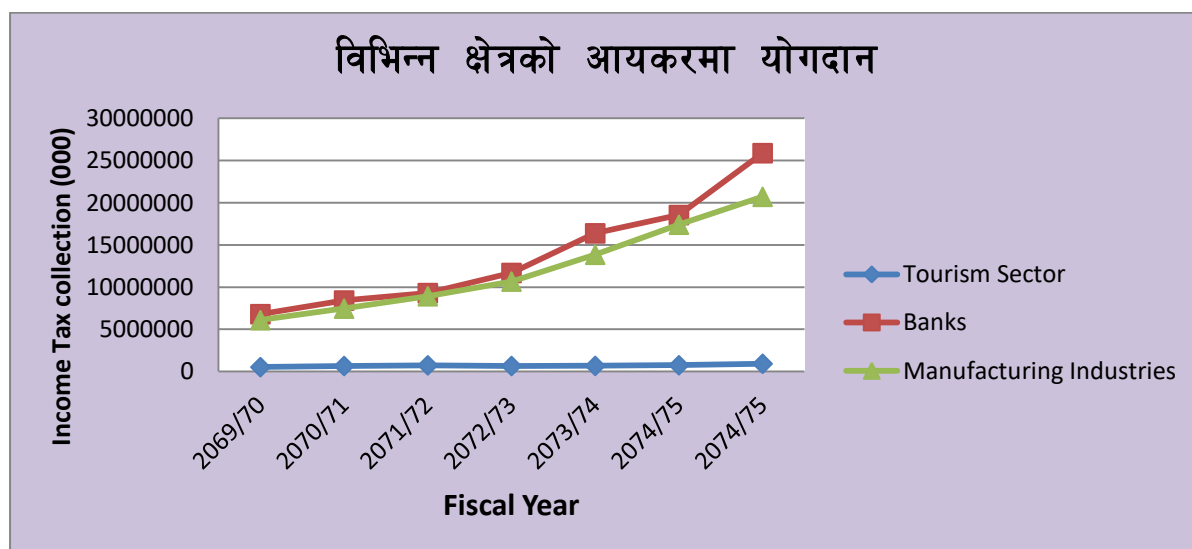
आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७५/७६ सम्मको आकस्मिक लाभकरको प्रवृत्ति हेर्दा आ.व. २०७०/७१ बाट आ.व. २०७१/७२ मा आउदा उच्च वृद्धि भएको देखिन्छ भने आ.व. २०७२/७३ मा केही घट्टन गएको छ आ.व. २०७३/७४ पछि पुनः उल्लेख्य वृद्धि भएको देखिन्छ ।

३.१६ विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान

पर्यटन व्यवसाय, बैंक र उत्पादनमूलक व्यवसायको आयकरको विगत ७ वर्षको योगदानलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ । पर्यटन व्यवसायको योगदानलाई हेर्दा आ.व. २०६९/७० देखि आ.व. २०७१/७२ सम्म बढ्दै गएकोमा आ.व. २०७२/७३ मा केही न्यून संकलन भएको छ भने तत् पश्चात बढ्दै गएको छ भने अन्य क्षेत्रको योगदान क्रमश बढ्दै गएको छ। बैंक तथा उत्पादनमूलक व्यवसायतर्फको संकलन प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ । पर्यटन व्यवसाय, बैंक र उत्पादनमूलक व्यवसायको आयकरको विगत ७ वर्षको योगदानलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका ४४ : विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान (रु हजारमा)

Heading	2069/70	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Tourism Sector	534358	668523	749229	671738	681962	757019	933,526
Banks	6803381	8418150	9303922	11686028	16378154	18544658	25,873,685
Manufacturing Industries	6099827	7467732	8929127	10670632	13847324	17408205	20,709,543

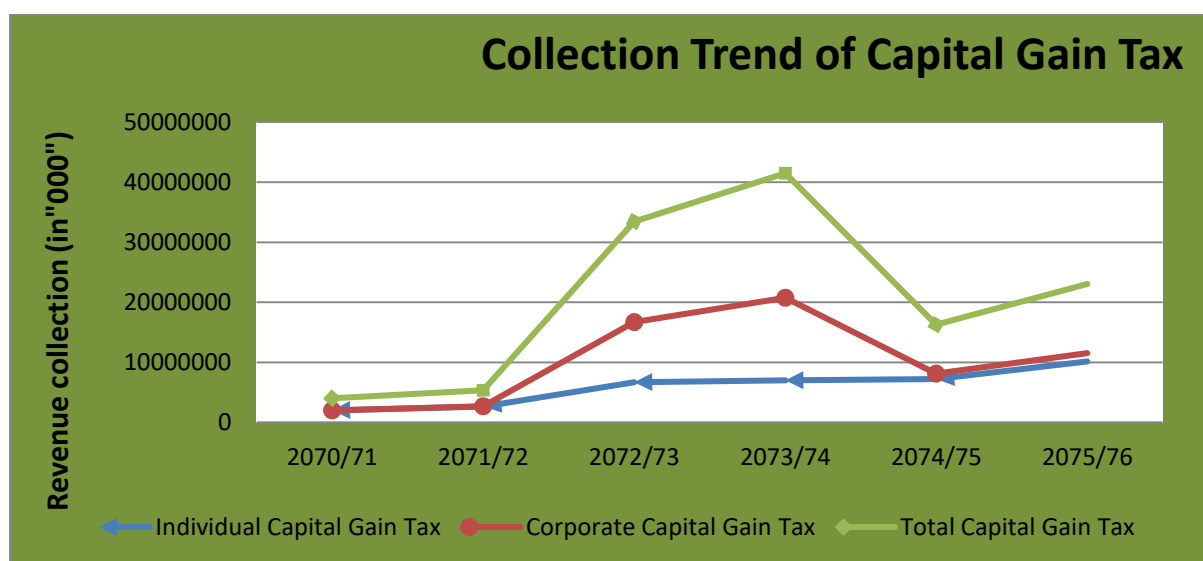
चित्र नं. २२

माथिको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा पर्यटन व्यवसायको आयकर तर्फको संकलनमा वृद्धि भएको देखिएन । त्यस्तै बैंक र उत्पादनमूलक व्यवसायको हकमा भने आयकरमा योगदानको वृद्धिदर उल्लेख्य पाउन सकिन्छ ।

३.१७ पूँजीगत लाभकर

आय आर्जनका सबै स्रोतहरूलाई आयकरको दायरामा ल्याई करको आधार विस्तार गर्ने सन्दर्भमा वि.सं. २०५८ देखि पूँजीगत लाभमा कर लगाउन थालिएको हो । यो कर व्यक्तिगत र संस्थागत रूपमा लगाइँदै आएको छ । आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७५/७६ सम्मको पूँजीगत लाभकर असुलीलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

Table ४५ : Capital Gain Tax (Rs.000)						
Heading	2070/71	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76
Individual Capital Gain Tax	1995560	2620571	6669592	7018055	7216729	10129397
Corporate Capital Gain Tax	15580	44992	10049691	13726463	933892	1407258
Total Capital Gain Tax	2011140	2665563	16719283	20744517	8150621	11536655

चित्र नं. २३

माथिको विवरणलाई विश्लेषण गर्दा आ.व. २०७०/७१ देखि आ.व. २०७३/७४ सम्म पूँजीगत लाभकर असुली प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ भने आ.व. २०७४/७५ मा केहि घटेको छ भने आ.व. २०७५/७६ मा पुनःबढेको छ ।

अनुसूची १

IRD OFFICEWISE Active REGISTRATION STATUS UPTO FY 2075.076					
OFFCODE	OFFICE_NAME	IT	VAT	EXCISE	PPAN
11	Inland Revenue Office Bhadrapur	30,906	4,246	3,186	19,617
12	Inland Revenue Office Biratnagar	28,438	6,107	2,444	46,307
13	Inland Revenue Office Dharan	9,940	1,440	822	22,848
14	Inland Revenue Office Janakpur	30,636	5,385	1,256	24,716
15	Inland Revenue Office Lahan	26,078	3,035	1,494	17,012
16	Inland Revenue Office Simra	18,692	2,469	1,171	19,849
17	Inland Revenue Office Birgunj	28,699	8,369	1,202	25,891
18	Inland Revenue Office Hetauda	18,727	3,616	1,191	20,456
19	Inland Revenue Office Bharatpur	41,620	6,861	3,749	41,011
20	Inland Revenue Office Dhangadi	34,796	4,546	2,763	27,747
21	Inland Revenue Office Mahendranagar	17,777	1,984	2,364	12,301
22	Inland Revenue Office Pokhara	47,038	9,575	4,152	52,893
23	Inland Revenue Office Lalitpur-1	23,636	7,337	723	61,054
24	Inland Revenue Office Bhairahawa	30,592	4,599	2,812	24,221
25	Inland Revenue Office Kathmandu 3	0	0	13	33,227
26	Inland Revenue Office Nepalganj	37,498	5,506	3,180	28,982
27	Inland Revenue Office Kathmandu 1	0	0	13	45,742
28	Inland Revenue Office Kathmandu 2	0	0	2	11,288
29	Inland Revenue Office Bhaktapur	21,646	5,335	1,073	27,747
30	Inland Revenue Office Krishnanagar	21,684	2,486	1,991	12,898
33	Inland Revenue Office Butwal	32,706	6,153	2,834	26,460
34	Inland Revenue Office Lalitpur-2	27,068	5,870	780	3,337
51	Inland Revenue Office Dang	43,515	4,430	3,432	27,172
52	Large Taxpayer Office	681	518	4	120
53	Middle Level Taxpayer Office	822	655	3	240
1,101	Taxpayer Service Office Illam	8,368	612	712	5,126
1,102	Inland Revenue Office Damak	14,794	1,670	1,322	5,320
1,103	Taxpayer Service Office Phidim	6,391	601	131	897
1,201	Taxpayer Service Office Biratchowk	16,900	1,403	1,360	1,789
1,301	Taxpayer Service Office Itahari	24,939	3,382	1,694	12,579
1,302	Taxpayer Service Office Dhankuta	9,593	710	562	2,746
1,303	Taxpayer Service Office Khandbari	4,105	334	231	1,095
1,401	Taxpayer Service Office Bardibash	12,553	1,616	617	1,552
1,403	Taxpayer Service Office Malangawa	14,727	1,895	481	1,167
1,501	Taxpayer Service Office Gaighat	9,428	1,072	915	8,599
1,502	Taxpayer Service Office Rajbiraj	14,059	1,811	1,164	1,621
1,503	Taxpayer Service Office Khotang	2,713	198	43	330
1,601	Taxpayer Service Office Gaur	14,512	2,165	790	4,646
1,901	Taxpayer Service Office Kawasoti	12,940	1,533	1,133	2,346
2,001	Taxpayer Service Office Lamki	14,412	1,252	1,281	561
2,101	Taxpayer Service Office Dadeldhura	10,042	1,071	1,266	660
2,201	Inland Revenue Office Damauli	25,806	2,707	2,022	7,045
2,202	Inland Revenue Office Baglung	15,592	1,539	1,033	8,615
2,501	Inland Revenue Office Tangal	12,371	3,263	611	25,752
2,502	Inland Revenue Office Maharajgunj	30,602	7,309	1,938	24,683
2,503	Inland Revenue Office Balaju	29,906	7,534	2,028	14,803
2,504	Inland Revenue Office Kalanki	18,912	4,627	1,018	17,010
2,505	Inland Revenue Office Kalimati	21,055	5,524	1,061	19,151
2,506	Taxpayer Service Office Galchhi	20,818	2,540	971	496

2,601	Inland Revenue Office Surkhet	27,084	2,899	1,577	5,139
2,602	Taxpayer Service Office Jumla	8,086	963	186	1,579
2,701	Inland Revenue Office Putalisadak	24,832	7,608	675	43,231
2,702	Inland Revenue Office Naya Baneshwor	24,298	9,305	862	24,050
2,703	Inland Revenue Office Battishputali	14,008	3,817	745	19,639
2,704	Inland Revenue Office Chabahil	36,338	7,455	1,718	18,057
2,705	Inland Revenue Office Koteswor	15,898	4,354	820	16,745
2,801	Inland Revenue Office Tripureshwor	11,737	4,373	310	22,004
2,802	Inland Revenue Office Nayasadak	16,402	6,918	247	13,135
2,803	Inland Revenue Office Thamel	10,817	2,427	324	15,008
2,901	Inland Revenue Office Dhulikhel	32,888	5,045	1,210	6,817
3,301	Taxpayer Service Office Tansen	14,684	1,222	904	5,215
	TOTAL	1,175,805	213,276	76,616	992,344

अनुसूची २

**IRD VAT REGISTRATION STATUS
FY 2075-076**

OFFCODE	OFFICE_NAME	MONTHLY	TRIMESTER	BIOMONTHLY	TOTAL
11	Inland Revenue Office Bhadrapur	599	1	0	600
12	Inland Revenue Office Biratnagar	853	1	0	854
13	Inland Revenue Office Dharan	210	0	0	210
14	Inland Revenue Office Janakpur	1,201	1	0	1,202
15	Inland Revenue Office Lahan	649	1	0	650
16	Inland Revenue Office Simra	614	4	0	618
17	Inland Revenue Office Birgunj	1,069	1	0	1,070
18	Inland Revenue Office Hetauda	756	0	0	756
19	Inland Revenue Office Bharatpur	1,371	3	0	1,374
20	Inland Revenue Office Dhangadi	936	1	0	937
21	Inland Revenue Office Mahendranagar	349	2	0	351
22	Inland Revenue Office Pokhara	2,575	0	0	2,575
23	Inland Revenue Office Lalitpur-1	1,165	2	0	1,167
24	Inland Revenue Office Bhairahawa	937	0	0	937
26	Inland Revenue Office Nepalganj	1,077	1	0	1,078
29	Inland Revenue Office Bhaktapur	1,043	0	0	1,043
30	Inland Revenue Office Krishnanagar	439	2	0	441
33	Inland Revenue Office Butwal	1,185	0	0	1,185
34	Inland Revenue Office Lalitpur-2	1,267	1	0	1,268
51	Inland Revenue Office Dang	812	2	0	814
52	Large Taxpayer Office	1	0	0	1
1,101	Taxpayer Service Office Illam	102	0	0	102
1,102	Inland Revenue Office Damak	301	0	0	301
1,103	Taxpayer Service Office Phidim	92	0	0	92
1,201	Taxpayer Service Office Biratchowk	314	0	0	314
1,301	Taxpayer Service Office Itahari	785	0	0	785
1,302	Taxpayer Service Office Dhankuta	107	0	0	107
1,303	Taxpayer Service	74	0	0	74

	Office Khandbari				
1,401	Taxpayer Service Office Bardibash	405	1	0	406
1,403	Taxpayer Service Office Malangawa	422	0	0	422
1,501	Taxpayer Service Office Gaighat	178	0	0	178
1,502	Taxpayer Service Office Rajbiraj	343	0	0	343
1,503	Taxpayer Service Office Khotang	42	0	0	42
1,601	Taxpayer Service Office Gaur	462	0	0	462
1,901	Taxpayer Service Office Kawasoti	408	0	0	408
2,001	Taxpayer Service Office Lamki	348	1	0	349
2,101	Taxpayer Service Office Dadeldhura	151	0	0	151
2,201	Inland Revenue Office Damauli	589	0	0	589
2,202	Inland Revenue Office Baglung	251	0	0	251
2,501	Inland Revenue Office Tangal	483	0	0	483
2,502	Inland Revenue Office Maharajgunj	1,054	1	0	1,055
2,503	Inland Revenue Office Balaju	992	1	0	993
2,504	Inland Revenue Office Kalanki	776	0	0	776
2,505	Inland Revenue Office Kalimati	722	0	0	722
2,506	Taxpayer Service Office Galchhi	457	0	0	457
2,601	Inland Revenue Office Surkhet	535	0	0	535
2,602	Taxpayer Service Office Jumla	181	0	0	181
2,701	Inland Revenue Office Putalisadak	761	0	0	761
2,702	Inland Revenue Office Naya Baneshwor	1,193	0	0	1,193
2,703	Inland Revenue Office Battishputali	501	0	0	501
2,704	Inland Revenue Office Chabahil	1,343	1	1	1,345
2,705	Inland Revenue Office Koteshwor	740	1	0	741
2,801	Inland Revenue Office Tripureshwor	473	0	0	473
2,802	Inland Revenue Office Nayasadak	661	3	0	664
2,803	Inland Revenue Office Thamel	304	0	0	304
2,901	Inland Revenue Office Dhulikhel	759	2	0	761
3,301	Taxpayer Service Office Tansen	207	0	0	207
	TOTAL	36,624	34	1	36,659

अनुसूची ३

IRD OFFICEWISE IT REGISTRATION TAXPAYER TYPEWISE TOTAL IN FY 2075-076

OFFCODE	OFFICE_NAME	INDIVIDUAL	PRIVATE_LIMITED	PUBLIC_LIMITED	COOPERATIVES	CORPORATION	PARTNERSHIP_FIRMS	PAROPKARI	NGO	INGO	EDUCATIONAL	HOSPITAL	JOINT_VENTURE	PROFIT_NOT_DIST_COMPANY	OTHERS	TOTAL
11	I. R. O. Bhadrapur	3,424	322	0	6	0	109	118	2	0	0	0	15	3	17	4,016
12	I. R. O. Biratnagar	2,474	340	0	12	0	118	14	35	1	2	0	13	1	86	3,096
13	I. R. O. Dharan	959	154	0	18	0	17	5	35	0	0	0	11	3	36	1,238
14	I. R. O. Janakpur	3,849	472	0	96	0	83	36	174	0	3	0	5	3	23	4,744
15	I. R. O. Lahan	4,354	234	0	58	1	64	5	85	0	5	0	5	4	10	4,825
16	I. R. O. Simra	2,385	214	0	16	1	18	5	45	1	0	0	3	4	40	2,732
17	I. R. O. Birgunj	2,742	307	0	23	0	64	3	57	0	7	0	8	0	20	3,231
18	I. R. O. Hetauda	2,700	304	0	14	2	65	0	81	0	0	0	18	0	23	3,207
19	I. R. O. Bharatpur	4,566	659	0	20	0	164	2	22	0	1	0	22	3	167	5,626
20	I. R. O. Dhangadi	4,153	308	0	58	0	93	3	54	2	2	0	25	2	191	4,891
21	I. R. O. Mahendra nagar	1,928	105	0	36	0	38	7	16	0	0	0	24	0	93	2,247
22	I. R. O. Pokhara	5,054	938	0	88	2	177	22	283	3	4	0	32	7	22	6,632
23	I. R. O. Lalitpur-1	935	912	0	9	0	68	21	28	2	2	0	82	40	3	2,102
24	I. R. O. Bhairahawa	4,081	376	0	27	0	127	82	2	0	1	0	12	2	48	4,758
26	I. R. O. Nepalganj	4,387	381	0	22	2	121	1	90	2	6	0	22	2	0	5,036
29	I. R. O. Bhaktapur	1,947	808	0	10	0	96	10	65	1	1	0	20	9	40	3,007
30	I. R. O. Krishnana gar	2,584	119	0	15	6	91	0	10	0	0	0	5	0	61	2,891
33	I. R. O. Butwal	3,989	564	0	8	0	237	2	15	0	0	0	10	2	120	4,947
34	I. R. O. Lalitpur-2	2,112	806	0	16	0	84	27	34	2	2	0	29	17	8	3,137
51	I. R. O. Dang	5,832	394	0	168	1	156	0	10	0	3	0	14	0	140	6,718
1101	T.S.O. Illam	895	64	0	50	0	36	5	94	0	0	0	9	1	6	1,160
1102	I. R. O. Damak	1,805	137	0	7	0	46	26	8	0	1	0	2	0	18	2,050
1103	T.S.O. Phidim	622	60	0	45	0	30	55	4	0	0	0	7	0	16	839
1201	T.S.O. Biratchowk	2,177	196	0	8	0	76	7	15	0	0	0	0	0	82	2,561
1301	T.S.O. Itahari	3,312	320	0	33	1	65	42	11	0	13	0	16	1	191	4,005
1302	T.S.O. Dhankuta	1,213	49	0	27	0	15	8	5	0	0	0	7	0	44	1,368

13 03	T.S.O. Khaadbari	50 1	41	0	14	0	7	9	3	0	0	0	1	2	19	597
14 01	T.S.O. Bardibash	1,9 06	244	0	48	0	37	37	4	0	1	0	4	2	16	2,299
14 03	T.S.O. Malangawa	1,6 28	174	0	41	3	26	45	51	0	1	0	1	3	13	1,986
15 01	T.S.O. Gaighat	1,4 20	95	0	21	0	32	1	30	1	0	0	15	0	12	1,627
15 02	T.S.O. Rajbiraj	1,7 86	119	0	42	5	35	11	130	1	18	0	0	0	16	2,163
15 03	T.S.O. Khotang	35 4	31	0	11	0	14	0	17	0	1	0	2	0	10	440
16 01	T.S.O. Gaur	1,9 09	116	0	11	0	34	0	177	5	11	0	2	0	36	2,301
19 01	T.S.O. Kawasoti	2,3 70	183	0	6	0	91	1	42	0	0	0	0	1	45	2,739
20 01	T.S.O. Lamki	1,6 81	116	0	8	0	20	10	23	0	2	0	1	0	62	1,923
21 01	T.S.O. Dadeldhura	1,4 18	47	0	37	1	23	0	16	0	2	0	4	0	54	1,602
22 01	I. R. O. Damauli	3,5 89	347	0	57	1	88	15	43	0	2	0	3	2	205	4,352
22 02	I. R. O. Baglung	1,7 15	121	0	92	0	60	5	18	0	0	0	14	0	41	2,066
25 01	I. R. O. Tangal	41 2	504	0	1	0	29	7	26	1	1	0	1	15	25	1,022
25 02	I. R. O. Maharajgunj	1,4 54	1,0 87	0	2	0	90	0	74	1	0	0	21	26	3	2,758
25 03	I. R. O. Balaju	2,2 74	1,0 65	0	5	0	99	1	98	1	1	0	13	22	32	3,611
25 04	I. R. O. Kalanki	1,4 60	748	0	3	0	75	0	62	1	0	0	20	23	12	2,404
25 05	I. R. O. Kalimati	1,3 23	646	0	8	0	59	17	15	0	1	0	26	24	28	2,147
25 06	T.S.O. Galchhi	2,6 74	353	0	22	4	51	28	100	0	3	0	21	5	6	3,267
26 01	I. R. O. Surkhet	4,0 62	299	0	134	0	113	8	99	0	5	0	18	2	55	4,795
26 02	T.S.O. Jumla	1,0 18	57	0	54	1	18	0	37	0	0	0	12	0	2	1,199
27 01	I. R. O. Putalisadak	46 3	888	0	1	0	29	0	51	0	1	0	31	37	4	1,505
27 02	I. R. O. Naya Baneshwor	69 8	984	0	0	0	46	6	72	0	1	0	201	6	2	2,016
27 03	I. R. O. Battishputali	48 9	476	0	0	0	28	5	29	1	0	0	31	4	2	1,065
27 04	I. R. O. Chabahil	2,6 54	1,2 71	0	6	0	104	85	42	0	1	0	23	53	1	4,240
27 05	I. R. O. Koteshwor	1,0 91	759	0	4	0	59	32	21	0	2	0	38	15	4	2,025
28 01	I. R. O. Tripureshor	41 7	335	0	1	0	24	38	4	0	0	0	12	19	2	852
28 02	I. R. O. Nayasadak	70 9	238	0	2	0	30	2	9	0	0	0	1	5	9	1,005
28 03	I. R. O. Thamel	46 0	203	0	2	0	20	3	15	0	0	0	2	0	1	706
29 01	I. R. O. Dhulikhel	3,5 95	634	0	63	0	157	12	253	0	1	0	46	11	5	4,777
33 01	T.S.O. Tansen	1,5 73	143	0	37	0	28	10	12	0	1	0	8	0	31	1,843
		12 1,5 82	21, 867	0	1,623	31	3,784	894	2,853	26	109	0	988	381	2,258	156,3 96

Sectorwise Collection Report

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change %	Current Year	Change %
Corporate Income Tax						
1	Income Tax From Government Corporation-11121	7402951	4630651	-37.45	7642797	65.05
2	Income Tax From Public Limited Companies-11122	33517205	37015382	10.44	47888135	29.37
3	Private Limited Companies-11123	32342564	37098646	14.71	37392400	0.79
4	Other Companies-11124	5584389	7841293	40.41	10323025	31.65
Total		78847109	86585972	9.82	103246357	19.24
Personal Income Tax						
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	12717486	16139696	26.91	21290593	31.91
6	Remuneration-11112	14507882	18063509	24.51	21944657	21.49
7	Social Security Tax-11211	4333703	5258338	21.34	6054194	15.14
8	Capital Gain Tax Individual-11113	7038288	7239875	2.86	10129397	39.91
Total		38597359	46701418	21	59418841	27.23
Investment Income Tax						
9	Rent & Lease-11131	4057055	4527857	11.6	3351157	-25.99
10	Interest-11132	8595621	14981676	74.29	18824162	25.65
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	13726435	934413	-93.19	1407258	50.6
12	Dividend-11133	3726860	4864469	30.52	4970456	2.18
13	Other income of investment-11134	52098	88841	70.53	36437	-58.99
14	Windfall Gain Tax-11135	117407	157998	34.57	235916	49.32
15	Other Income Tax-11139	730508	1143991	56.6	1181858	3.31
Total		31005984	26699245	-13.89	30007244	12.39
Value Added Tax						
16	Production-33311	21196113	26084313	23.06	29550822	13.29
17	Sales and Distribution-33313	15025713	18761118	24.86	19952531	6.35
18	Contract & Consultancy-33314	10189039	13993870	37.34	20386179	45.68
19	Tourism Industries-33315	1874629	2161893	15.32	2778224	28.51
20	Communication, Insurance, Aviation Fee and Other Services-33316	10254231	11305749	10.25	10860657	-3.94
21	Reverse charge-33317	2595360	3973853	53.11	4769790	20.03
Total		61135085	76280796	24.77	88298203	15.75

Excise Tax						
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-33331	11045967	14037358	27.08	15120705	7.72
23	Liquor-33332	18702011	22976021	22.85	25214555	9.74
24	Beer-33333	11194257	15631745	39.64	20887373	33.62
25	Other Industrial Production-33334	6315844	7850167	24.29	12384111	57.76
Total		47258079	60495291	28.01	73606744	21.67
Health Service Tax						
26	Health Service Tax- 11442	862691	1148412	33.12	440949	-61.6
27	Health Risk Tax-11461	0	0	0	2065255	0
Total		862691	1148412	33.12	2506204	118.23
Education Tax						
28	Education Fees (school,college)-11443	426534	531977	24.72	306066	-42.47
29	Education Fees (foreign study)-11444	314951	380742	20.89	768683	101.89
Total		741485	912719	23.09	1074749	17.75
30	Other Administrative Fees -14227	9204	8677	-5.73	0	-100
31	Foreign Employment Supply Service -11441	656	2521	284.3	0	-100
Total		9860	11198	13.57	0	-100
Total Tax Collection		258457652	298835051	15.62	358158342	19.85

अनुसूची ५

officewise collection and their contribution percentage

Office Name	Collection (Rs.000)	Contribution%
LTO	162716878	45.43
Bharatpur	30352222	8.47
MITO	14479355	4.04
Lalitpur1	10548655	2.95
Simara	9903598	2.77
Butwal	8345152	2.33
Birgang	7744216	2.16
Bhairahawa	7739814	2.16
Putalisadak	7595730	2.12
Biratnagar	7111138	1.99
Balaju	5320203	1.49
Damauli	5300849	1.48
Pokhara	5289457	1.48
Hetauda	4285271	1.20
New Baneshowar	4268819	1.19
Battisputali	4016300	1.12
Dharan	3993724	1.12
Tangal	3918034	1.09
Tripureshowar	3844012	1.07
Dhangadi	3720513	1.04
Maharajjung	3627283	1.01
Nepakgunj	3591625	1.00
Bhaktpur	3401631	0.95
Janakapur	3288911	0.92
Kalaimaati	3124373	0.87
Kalanki	3116985	0.87
Chawahil	2975961	0.83
Bhadrapur	2637171	0.74
Lahan	2467984	0.69
Dhulikhel	2353426	0.66
Mahendranagar	2164753	0.60
Dang	2141483	0.60
Itahari	1978194	0.55
Nayasadak	1956763	0.55
Koteshowar	1813493	0.51
Krishanagar	1735703	0.48
Thamel	1701551	0.48
Surkhrt	1363713	0.38
Lalitpur2	1215288	0.34
KTm1	935986	0.26
Baglung	681619	0.19

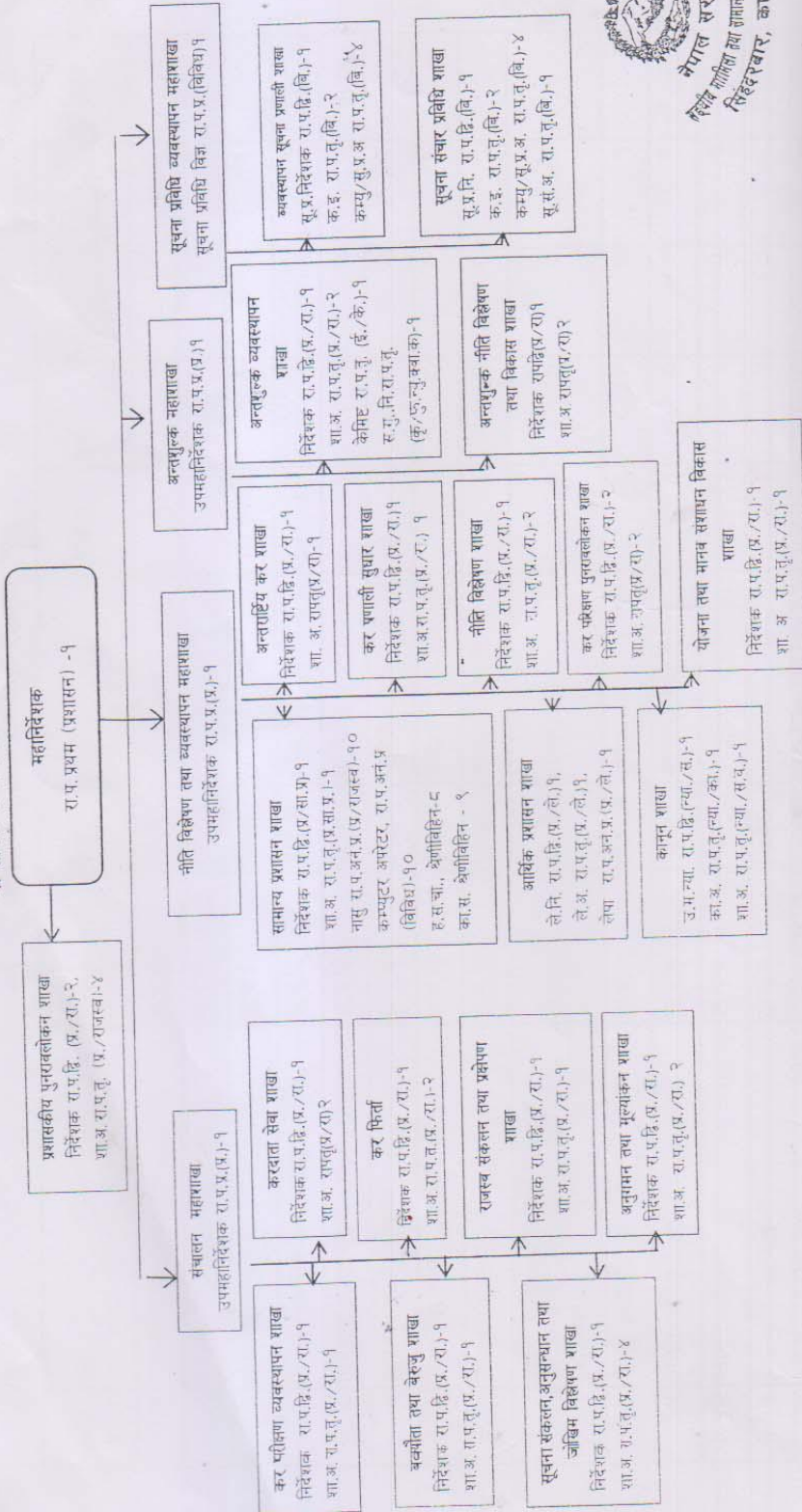
Damak	581243	0.16
Ktm3	533340	0.15
Kawasoti	521506	0.15
Malangawa	494194	0.14
Gaur	473390	0.13
Tansen	453226	0.13
Gaeghat	439013	0.12
Bardibas	361790	0.10
Ilam	314218	0.09
Rahbiraj	263994	0.07
Ktm2	254125	0.07
Biratchowk	235572	0.07
Dhankuta	187363	0.05
Phidim	173905	0.05
Khadabari	147667	0.04
Galchi	136770	0.04
Jumla	108869	0.03
Khotan	33642	0.01
Lamki	22374	0.01
Total	358158345	100.00

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठन संरचना

अनुसूचि-२.१.१

अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठन संरचना

सचिव
आन्तरिक राजस्व विभाग

अनुसूची ७

आन्तरिकराजस्व कार्यालयहरूको टेलिफोन नम्बरहरू

सि.नं.	कार्यालय	टेलिफोननम्बर	फ्याक्सनं.
१	भद्रपुर	023-455012	023-456702
२	दमक	023-585752	023-585752
३	धरान	025-520982	025-528283
४	बिराटनगर	021-530166	021-522717
५	लहान	033-560188	033-560449
६	जनकपुर	041-420136	041-520297
७	सिमरा	053-520930	053-520713
८	बीरगन्ज	051-530275	051-522112
९	हेटौडा	057-520308	057-520308
१०	भरतपुर	056-528291	056-526778
११	पोखरा	061-462938	061-464449
१२	बागलुङ्ग	068-520029	068-520129
१३	दमौली	065-562352	065-560129
१४	भैरहवा	071-520857	071-521763
१५	बुटवल	071-546173	071-550523
१६	कृष्णनगर	076-520627	076-520032
१७	दाङ्ग	082-522109	082-520009
१८	नेपालगन्ज	081-520159	081-526209
१९	सुर्खेत	083-525172	083-525172
२०	धनगढी	091-417460	091-417206
		091-417318 (Res.)	
२१	महेन्द्रनगर	099-521106	099-521106
२२	ललितपुर-१	5010299	5010010
२३	ललितपुर-२	5536199	... ..
२४	भक्तपुर	6617804	6616004
२५	धुलिखेल	011-490371	011-490786
२६	ठूला करदाता	5010050	5010051
२७	मध्यस्तरिय	4222234	4229873
२८	चावहिल	4812080	4484340
२९	कोटेश्वर	5199147	5199147
३०	पुतलीसडक	4255082	4243176
३१	बत्तिसपुतली	4113690	4113690
३२	बानेश्वर	4484671	4485543
३३	त्रिपुरेश्वर	4239946	4230563
३४	नयाँ सडक	4150217	
३५	ठमेल	4227604	4218953
३६	महाराजगन्ज	४००२२०९	4002241
३७	बालाजु	4389793	4389794
३८	कलंकी	5218951	5218951
३९	कालिमाटी	5235218	5234942

४०	टंगाल	4439476	4439476
करदाता सेवाकार्यालयहरूको टेलिफोन नं. र मोबाईल नम्बरहरू			
सि.नं.	कार्यालय	टेलिफोननम्बर	फ्याक्सनं.
भद्रपुर			
१	ईलाम	027-521895	027-520112
२	फिदिम	...	...
धरान			
३	खाँदवारी	...	...
४	धनकुटा	026-520141	026-520141
५	इटहरी	025-580260	025-581655
बिराटनगर			
६	बिराटचोक	...	...
लहान			
७	उदयपुर	035-421541	035-421541
८	लुक्ला	...	...
९	राजविराज	...	...
१०	दिक्तेल	...	...
जनकपुर			
११	बर्दिवास	044-550469	044-550469
१२	मलंगवा	046-520453	...
सिमरा			
१३	गौर	055-520429	055-520429
भरतपुर			
१४	कावासोती	०७८-५४०५०१	...
बुटवल			
१५	पाल्पा	075-520117	075-522042
सुर्खेत			
16	जुम्ला	087-520552	087-520552
महेन्द्रनगर			
17	डडेलधुरा	...	...
धनगढी			
18	लम्की	०९१-५४०४५५	...
कलंकी			
19	गल्छी	010-403233	010-403234

Call Center

मूल्य अभिवृद्धि कर , आय कर , अन्तःशुल्क र कर प्रशासन सम्बन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्बर १६६००१४०००० मा फोन गर्नुहोस् वा www.ird.gov.np मा Log-on गरी FAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।